

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

RADU CIUCEANU

FRUMOASE ZILE
de
TINERETE

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL
TOTALITARISMULUI

ÎN AFARA COLECȚIILOR

FRUMOASE ZILE DE TINEREȚE...
DRAMĂ ISTORICĂ

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

Str. Arh. Grigore Cerchez Nr. 16 Sector 1 București 011876

Telefon: 021-230 6992; Fax: 021-230 7682

www.totalitarism.ro; <http://inst-idst.ro>

www.arhiveletotalitarismului.blogspot.com

E-mail: inst.academia@gmail.com;

secretariat@totalitarism.ro

Ediția întâi: Radu Ciuceanu, *Frumoase zile de tinerețe... Dramă istorică*, f.ed., f.l., f.a., [INST, București, 2011]; ISBN 978-973-7861-62-7.

RADU CIUCEANU

**FRUMOASE ZILE
DE TINERETE...
DRAMĂ ISTORICĂ**

Ediția a doua revăzută și adăugită
îngrijită de Corneliu Beldiman

Notă asupra ediției de Corneliu Beldiman

INSTITUTUL NAȚIONAL
PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI
București
2021

Coordonator
colecție: Octavian Roske

Redactor: Corneliu Beldiman

Culegere: Corneliu Beldiman

Corectură: Corneliu Beldiman

Concepție grafică
și machetare: © Corneliu Beldiman

Lista abrevierilor: Corneliu Beldiman

Coperta: © Corneliu Beldiman
Coperta 1 și coperta 4: Icoana Noilor
Martiri de la Pitești - Pătimirea
răbdătorilor de chinuri bătuți cu ciomege,
frânghii și scânduri ascuțite, în *Icoana
Noilor Martiri ai Pământului Românesc*
(Album), Editura Bonifaciu, București,
2009 (detalii).
După [https:// basilica.ro/wp-content/
uploads/ 2020/10/FS4_3337.jpg](https://basilica.ro/wp-content/uploads/2020/10/FS4_3337.jpg)

Tipar executat la: NEDEA PRINT S.R.L. București

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CIUCEANU, RADU, Frumoase zile de tinerețe... Dramă istorică
/ Radu Ciuceanu. Ed. a 2-a rev. ; notă asupra ediției de Corneliu
Beldiman - București : Editura Institutul Național pentru Studiul
Totalitarismului, 2021. – Conține bibliografie ISBN 978-606-9053-
09-6 I. Beldiman, Corneliu (pref.) 821.135.1

© AUTORUL și INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL
TOTALITARISMULUI (Text), 2021.

Drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate I.N.S.T., cu excepțiile
menționate. Reproducerea integrală sau parțială a textului fără acordul
I.N.S.T. și al altor deținători ai drepturilor este interzisă și se pedepsește
conform legii. Distribuirea în străinătate fără acordul I.N.S.T. este interzisă.

ISBN 978-606-9053-09-6

CUPRINS

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	9
IADUL DIN TEMNIȚA PITEȘTIULUI	13
VALURILE TERORII COMUNISTE	15
ABSOLVE TE... TEMNIȚA DE LA PITEȘTI	17
SUPRAVIEȚUITORUL UNOR ORIZONTURI ÎNTUNECATE ..	19
SCENA UNUI DECENIU DE ISTORIE.....	21
REZISTENȚA ȘI REEDUCAREA	24
NIMENI NU NE-A CERUT IERTARE.....	29
SE VOR FI GÂNDIT?...	32
ACTUL I	35
Tabloul I	35
Tabloul al II-lea	37
Tabloul al III-lea	40
Tabloul al IV-lea	40
Tabloul al V-lea	41
Tabloul al VI-lea	59

ACTUL II	69
Tabloul I	69
Tabloul al II-lea	75
Tabloul al III-lea	85
Tabloul al IV-lea	96
Tabloul al V-lea	102
Tabloul al VI-lea	105
Tabloul al VII-lea	124
Tabloul al VIII-lea	127
ACTUL III	129
Tabloul I	129
Tabloul al II-lea	136
Tabloul al III-lea	138
Tabloul al IV-lea	143
Tabloul al V-lea	205
Tabloul al VI-lea	210
Tabloul al VII-lea.....	211
MĂRTURII DOCUMENTARE.....	219
Nota lui Alexandru Nicolski	219
Mărturia lui Vintilă Vais (1).....	221
Mărturia lui Vintilă Vais (2).....	222
Mărturia lui Miron Nicolae Preda	223
Mărturia lui Nicolae Chiselef	224

Mărturia lui Mihai Timaru	225
Mărturia lui Lucian Plapșa	227
Mărturia lui Adrian Brișcă	228
Mărturia lui Constantin Teja	229
Mărturia lui Octavian Tomuță	232
Mărturia lui Mihai Rădulescu	233
Mărturia lui Mihai Jianu	234
Mărturia lui Grigore Iorgulescu	235
Mărturia lui Gheorghe Cornea.....	238
Mărturia lui Doru Novacovici	240
Mărturia lui Octavian Voinea și a lui Gheorghe Andreica.....	243
Raportul lui Evghenie Tănase	245
Notă privind declarațiile lui Vintilă Vais	248
DESPRE AUTOR.....	251
LISTA ABREVIERILOR	257

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În primăvara anului 2021, prof. dr. Radu Ciuceanu, M.O. al Academiei Române, directorul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului al Academiei Române a lansat proiectul reeditării seriei *Memoriilor* sale, referitoare la perioada 1948-1963.

Este vorba de tipărirea celor șase volume în format unitar și în tiraj limitat bibliofil aniversar, la împlinirea vârstei de 93 de ani (16 aprilie). Volumele au fost inserate în 50 de casete, numerotate de la 1 la 50, cuprinzând fiecare șase volume, de asemenea numerotate de la 1 la 50, având aplicate repetitiv 16 ex libris-uri color ale autorului. Sunt în lucru și edițiile digitale ale acestor volume.

Proiectul continuă acum cu realizarea celei de a doua casete aniversare (dedicată celor 75 de ani trecuți de la începuturile Mișcării Naționale de Rezistență din Oltenia), care va avea parametri tehnici similari celor aleși pentru caseta anterioară și va conține, conform planului inițial, alte șase volume (culegeri de documente, de studii și articole, drama istorică) referitoare la tematica activității anticomuniste, calvarul închisorii, regimul penitenciar din România, pătimirile postdetenționale și activitatea științifică /publicistică de după 1990 (1948-2020): *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia. Documente (1948-1963)* (selecție inedită); *Frumoase zile de tinerețe... Dramă istorică* (ediția a doua); *Regimul penitenciar din România 1940-1962* (ediția a doua); *Jurnalul*

unui om liniștit. I. Nume de cod *Artistul* (ediția a doua); *Jurnalul unui om liniștit*. II. Nume de cod *Cucu* (ediția a doua); *În vâltoarea timpurilor*. I. *Studii și articole* (selecție inedită). Sunt, de asemenea, în lucru și edițiile digitale ale volumelor de mai sus.

Volumul de față pune la dispoziția cititorilor probabil prima abordare (postdecembristă), din domeniul artei dramatice, a subiectului regimului detențional politic din timpul regimului comunist în România și, în mod cert, prima piesă de teatru având ca subiect reeducarea (de la Pitești și Gherla).

Ea a fost publicată în anul 2011 și a cunoscut o difuzare restrânsă, dat fiind tirajul redus, scos în condiții grafice speciale, de fason bibliofil (format A4, hardcover, tipar exclusiv pe pagina impară, text în chenar, text pe copertile interioare etc.).

Pentru a continua cu relevarea aspectelor speciale, să menționăm și faptul că structura ediției întâi a volumului este neuzuală, insolită, textul acoperind de la prima copertă interioară la ultima copertă interioară. La început sunt plasate câteva prefețe, urmate de textul dramei și de unele inserții documentare provenind din cărți sau din documente de arhivă.

Drama istorică vădește, în mod surprinzător (sau nu?) existența unui real talent scriitoricesc și scenografic/regizoral al autorului (și) pe tărâmul artei teatrale. Ea are o dezvoltare pe trei acte, cu o durată de două ore și jumătate.

Piesa poartă un titlu ales cu grijă care, perceput inițial, nedumerește, timp de o secundă, pentru a ne arunca apoi, brutal, în realitatea șocantă a infernului roșu, reînviată de autor (în trauma psihică generată de rememorarea secvențelor acelor timpuri, atrăgând senzația durerii fizice atroce), prin crearea unui contrast năucitor între zărilor albastre, de mai, ale tinereții, visurilor înaripate și speranțelor aproape materializate, și tenebrele

închisorilor, populate cu deținuții zombificați de regimul comunist și numiți „reeducați”, actorii punerii în scenă a celui mai cumplit experiment carceral al totalitarismului secolului al XX-lea.

Crearea contrastului șocant titlu/subiect/conținut este ceea ce a și intenționat autorul acestei drame istorice; asemenea altor mii de tineri, el și-a văzut furați anii primei părți a vieții de adult de un regim politic scelerat.

În spatele contrastului reflectând, aparent, o realitate implacabilă se întrevește, însă, speranța izbăvirii.

Alegerea imaginii copertii se subsumează specificului textului și a urmărit accentuarea vizuală a aceleiași idei.

Titlul a fost inspirat autorului de un pasaj din volumul IV al *Memoriilor (Prea mult întuneric, Doamne!)*:

„Luna noiembrie părea lipsită de un relief, caralii proaspăt sosiți își făceau stagiul de *învățătură* pe spinările noastre, iar noi ne aduceam aminte zi de zi că a fost odată un Târgșor ferice, cu pachete, scrisori, ateliere ce duduiau zi și noapte, cu tineri ce se plimbau jur-împrejurul unui iaz, de dimineață până seara, învățând poezii, făurind versuri și, cu prilejul unor momente festive, cântând cu ochii în lacrimi:

*«Frumoase zile de tinerețe
Numai o dată sunteți în mai.
Cântați, cântați voioși
Ai voștri ani frumoși
Numai o dată sunteți în mai».*

Ne consolam cu gândul că acolo unde vom merge vom duce cu noi nu numai sacul amintirilor, dar și solidaritatea, frăția și camaraderia, închegate sub cerul istoric al Târgșorului”. (Radu

Ciuceanu, *Prea mult întuneric, Doamne!*, ediția a doua revăzută și adăugită îngrijită de Corneliu Beldiman, INST, București, 2021, p. 397.)”

Pentru detalii a se vedea: *Frumoase zile de tinerețe*, muzica de Nicolae Oancea, versuri de Ion Butoi Stănescu, în interpretarea Corului Absolvenților Universității Naționale de Muzică, București, Promoția 2009 (cf. <https://www.youtube.com/watch?v=O8keTXy-RfE>, accesat la 21.08.2021).

Ediția a doua vine cu modificarea normelor aplicate la editarea inițială. S-a procedat la refacerea structurii, reordonând partea de prefețe și mărturii documentare într-o formă care aplică criteriul respectării tematicii similare. Nu mai apar texte pe copertile interioare, acestea fiind relocate, la locul lor, în corpul scrierii.

S-a operat culegerea digitală (prin recunoaștere grafică a caracterelor) și revizia întregului text, efectuându-se și unele îndreptări de ortografie și punctuație, ca și (mai ales) uniformizări ale redării numelor, a structurii specifice textului dramatic (indicațiile scenice ale autorului, numele personajelor, dialogurile, redare cu caractere diferite) etc.

A fost creată Lista abrevierilor, omisă la ediția anterioară.

Intervențiile editorului (notele infrapaginale) sunt marcate cu abrevierea n. ed., cele păstrate din textul ediției întâi cu n.n., R.C. sau notă Puica Buhoci; notele infrapaginale ale autorului nu au marcaj.

Ediția întâi este lipsită de necesarul indice general. Pentru a păstra uniformitatea reeditării volumelor incluse în caseta 2 am renunțat la inserarea unui indice în ediția print de față. Urmează ca ediția sa digitală să includă un indice extins, cuprinzând în mod exhaustiv numele proprii: onomastica și toponimia, numele diverselor organizații, mărci etc.

Corneliu Beldiman

IADUL DIN TEMNIȚA PITEȘTIULUI

Fericiți veți fi când oamenii vă vor urî pe voi și vă vor izgoni dintre ei, și vă vor batjocori și vor lepăda numele vostru ca rău din pricina Fiului Omului.

Ev. Luca 6, 17-23

Fenomenul Reeducării Pitești, de sorginte răsăriteană, rămâne unic nu numai în istoria națională, dar și a planetei noastre. Gândit în Laboratoarele satanei, și-a găsit expresia malefică într-un exercițiu promovat de Securitate, având ca țel ultim prefacerea naturii umane și realizarea unui prototip departe și străin de valorile creștine tradiționale.

Iadul din temnița Piteștiului, care urma să prolifereze în întreaga țară, a însemnat cea mai cumplită cumpănă asupra destinului românesc. Vor trece zeci de ani până când vom număra martirii și victimele urgiei comuniste.

Pentru mărturisitorii în credința lui Hristos și pentru cei care au pierit acolo în demnitate, Biserica luptătoare de întotdeauna le va păstra chipul și jertfa.

†**Andrei**

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

VALURILE TERORII COMUNISTE

Experimentul de reeducare din penitenciarul Pitești, pe care ni-l amintește Dl. Ciuceanu în drama istorică „Frumoase zile de tinerețe...” rămâne unic în istoria noastră și în istoria lumii, dovadă a existenței celui Rău și semn al puterilor iadului.

Fără doar și poate că, de multe ori și în diferite feluri, ne vizitează Harul și Lumina Lui Dumnezeu, dar cele petrecute în pușcăria Piteștilor ne arată că am primit și vizita întunericului, care a lăsat în memoria noastră fiorii dați de *Misterium iniquitatis*.

Acolo a luat trup taina Răului în oameni de-ai noștri și oameni veniți din alte părți, aducând chin și moarte multor nevinovați, tineri și bătrâni, iubitori de țară și de Dumnezeu.

Este pentru prima oară când sunt făcuți cunoscuți consilierii sovietici care au venit în România să ne „învețe” și să ne „ajute” la creșterea iadului, iar prezenta lucrare ne ajută să nu uităm ce pot înfăptui ura și disprețul față de semenii noștri, ura față de Biserică și față de credincioșii acesteia, laici și clerici.

Martirii care și-au vărsat sângele în închisorile comuniste, ca și în experimentul Pitești, arată încă o dată că puterile iadului nu pot birui.

După ce și-a petrecut anii frumoși ai tinereții prin valurile terorii comuniste, după ce a supraviețuit experimentului piteștean, Dl. Radu Ciuceanu ne dăruiește, în afara pildei de tărie și de caracter, o lucrare care, fără îndoială, rămâne ca un document de referință pentru cunoașterea trecutului nostru, marcat și de semnul Răului.

„Nu ne duce pe noi în ispită, ci ne mântuiește de cel rău.”
Ascultă-ne, Doamne!

04.04.2011

†Ioan Robu
Arhiepiscop Mitropolit de București

ABSOLVE TE... TEMNIȚA DE LA PITEȘTI

Prin 1986-1987 a venit la mine în audiență un domn spre 80 de ani, mai înalt decât mine, costum deschis, ochi mari, fața obosită, sufla greu.

- Bună ziua, părinte, pot să mă așez îndată?
- Vă rog, luați loc, bună ziua.
- Părinte, nu vă spun numele meu, căci oricum îl uitați; și nu-i important. Vreau să vă spun ceva. Ați auzit de reeducarea de la Pitești? Știți ce era?

- Nu știu.
- Bine ai spus, căci nu știi. Eu am fost acolo (a făcut apoi o pauză, îi tremurau mușchii feței, mi se părea că i se face rău, mi-a făcut semn să stau liniștit).

- Nu știu dacă mai pot spune ceva... Știi ce înseamnă să fii botezat în căldarea cu fecale și urină? Să îți se bage capul acolo de trei ori, apoi să spui că nu crezi în Botez, nici în Maica Domnului, nici în Dumnezeu? (Pauză, plângea, s-a ridicat.) Nu mai pot să povestesc, iartă-mă, părinte. Oare a fost păcat că am spus că nu cred? De câte ori am vrut să mă arunc cu capul în gol, să mă omor! Îi invidiam pe cei care reușeau...

- A fost păcat că în așa condiții ați spus că nu credeți; nu ați mai putut judeca...

- Iertați-mă, când încep să povestesc re trăiesc totul; parcă iarăși aș fi în Pitești...

Un „martir” – nu a vrut să-mi spună numele...

Ar fi trebuit să-l îmbrățișez ca pe o cruce vie.

Nu l-am mai văzut.

†Ioan Robu

Arhiepiscop Mitropolit de București

SUPRAVIEȚUITORUL UNOR ORIZONTURI ÎNTUNEcate

Ne aflăm în fața unei ecuații artistice profunde: tragediile morții și tragediile învierii pot fi egale?

Radu Ciuceanu dă dovadă de o forță deosebită, teribilă: face să învieze în fața noastră un șir de generali, cu galoane aurite și șepci tari ca fierul, miniștri, polițai, eroi, victime, călăi...

Radu Ciuceanu face să învieze și să se mărturisească în fața noastră o lume moartă! Dar marele merit al autorului nu este, după mine, doar învierea victimelor celor din infernul de la Pitești! Nu, tragedia morții și învierii victimelor istoriei anilor postbelici nu poate să nu țină cont de tragedia cumplită a învierii călăilor din istoria jumătății veacului trecut!

Scriind despre cumplitele întâmplări de la Pitești, pe care le-a cunoscut nu din cărți, Radu Ciuceanu a avut forța să regăsească în valurile sângeroase ale istoriei nevinovăția și grația sufletelor sfinte. Dacă lumina lunii și a stelelor este fără viață, cumva abstractă, îndepărtată, nimeni nu poate urî această lumină, nimeni n-o poate uita, cum nimeni nu poate uita nici galoanele și cărțile din care astăzi răsare iarba!

Prin prima sa piesă de teatru, Radu Ciuceanu, supraviețuitorul unor orizonturi întunecate, se dovedește un dramaturg extraordinar! Să fie într-un ceas bun!

Academician Dumitru Radu Popescu

SCENA UNUI DECENIU DE ISTORIE

Experiența Reeducării ar fi trebuit să-și găsească locul în volumele de *Memorii* IV și V, după cum ne anunța Radu Ciuceanu în 1991, atunci când apărea prima carte din această serie, *Intrarea în tunel*, o cronică a rezistenței anticomuniste din Oltenia, din care nu lipsesc figurile ofițerilor de carieră, foști combatanți pe Frontul de Răsărit, înrolați acum în lupta împotriva ocupației sovietice, și siluetele anchetatorilor de la Securitate, aici la începutul carierei lor glorioase în slujba regimului totalitar.

Nici anunțatul volum IV, o evocare a demascărilor de la Pitești din 1949-1950, nici volumul V, o descriere a torturilor de la Gherla din 1951, nu au apărut până acum.

În locul lor, Radu Ciuceanu ne oferă acum o dramă istorică, camarazii de temniță, comandanții de la Securitate, demnitarii de la Interne, consilierii sovietici și liderii Partidului Muncitoresc Român populând scena unui deceniu de istorie, ultima secvență desfășurându-se la începutul anilor 1960.

Dintre toți supraviețuitorii Reeducării, Radu Ciuceanu este cel mai îndreptățit să reconstituie secvențele cumplitelui

experiment. Mai întâi, el a fost martorul declanșării acțiunii, la penitenciarul Pitești, în decembrie 1949, când, la camera 4 Spital, studentul Angelescu a îndrăznit să-l înfrunte pe Țurcanu.

La încăierarea care a urmat au participat și milițienii, care i-au redus la tăcere pe toți care încercaseră să-l apere pe Angelescu, printre ei aflându-se și Radu Ciuceanu.

Scos ca prin miracol din nebunia demascărilor, Radu Ciuceanu a avut prilejul de a vedea și eșecul Reeducării, la închisoarea Târgșor, unde atât datorită prudenței comandantului, cât mai ales din cauza condițiilor de relativă relaxare, experimentul nu a trecut de nivelul unor lecturi formate din clasicii marxismului.

Transferat la Gherla, Radu Ciuceanu a cunoscut însă momentele de maximă violență, torturile de la camerele 99 și 102 fiind recunoscute de memorialistica foștilor deținuți politici ca experiențe unice în universul carceral.

La Gherla, într-o noapte sfâșiată de tunetul furtunii, și-a ținut Țurcanu discursul său despre omnipotența Răului, și tot la Gherla au fost din nou prinși în lanțuri torționarii, înainte de a fi trimiși la București pentru a fi anchetați și judecați.

Radu Ciuceanu a văzut ambele scene, prima fiind evocată și în noua sa scriere, drama istorică. Sfârșitul Reeducării nu ar fi venit atunci, în decembrie 1951, dacă Radu Ciuceanu nu ar fi izbutit să-l convingă pe Weiss Vintilă, fost ofițer la Direcția Pașapoarte, să ceară audiență la Comitetul Central pentru a dezvălui atrocitățile de la Gherla.

La 12 februarie 1952, Radu Ciuceanu se afla încă la Gherla, când colonelul Czeller a năvălit în celule răstindu-se la plintoanele care, sub amenințarea revenirii lui Țurcanu, îndeplineau ritualul supravegherii. Oficial, totul se încheia în acel moment.

Transpunerea în formatul pentru scenă, în clipa de față, fie ca o traducere tardivă a unei cumplite epoci ce a premeditat și săvârșit, în deplină cunoaștere, de la membrii Biroului Politic până la ultimul milițian din D.G.P., distrugerea fără milă, prin compromis și asasinat, a coloanei structurale a Rezistenței poporului român, tineretul, fie timpurie prin absența unor documente ce mai zac risipite prin arhivele României, este un act temerar, clădit pe o temelie istorică de necontestat...

Octavian Roske

REZISTENȚA ȘI REEDUCAREA

Rezistența și reeducarea – iată două capitole din istoria comunistă de jumătate de veac a României, două teme tabu de care atât cercetarea, învățământul superior, cât și opinia publică au luat la cunoștință ori izolat, local, de la cei trecuți prin gulag și familiile lor, din memorialistica apărută peste hotare, ori dirijat, direcționat de strategiile Ministerului de Interne și ale Direcției Generale a Securității Statului.

Năzuințele organelor de represiune au tins necondiționat către ocultarea adevărului istoric, construind în acest sens un amplu și minuțios program: reprimarea voinței, siluirea conștiinței prin tortură, maltratarea și schingiuirea fizică, alături de amenințare, șantaj, crimă – toate acestea aveau să pună bazele unei alte realități, în care martirii erau „monștri, ticăloși mascați, sortiți unei veșnice amnezii și dispariții”, iar călăii „nemuritori” aveau să conspire adevărul lăudându-se cu oferta lor pentru posteritate: o arhivă falsă – o istorie fraudată!

După 1989 s-au creat premisele aflării adevărului despre unicitatea și complexitatea fenomenului reeducării din anii 1949-1952, cu tot arsenalul metodelor de tortură și actelor de

violență instrumentate de administrația Direcției Generale a Penitenciarelor, comandanților de închisori (Pitești, Gherla, Aiud) și coordonate de organele puterii de stat ale regimului comunist.

A apărut o nouă sursă de documentare, un nou izvor istoric – memorialistica, literatura carcerală, zeci și sute de lucrări, articole, interviuri, comunicări, conferințe; autori – foștii deținuți politici, supraviețuitori ai existenței la limită și purtători ai unui labirint sufletesc inepuizabil; s-au deschis însă și Arhivele Securității, acel cadou otrăvit oferit viitorimii și pus sub forma proceselor verbale de interogatoriu ca dovezi irefutabile atât pentru justiție, cât și pentru istorie.

S-au aflat scormonitori și binevoitori prin Arhivele Securității, ca niște adevărați executori testamentari ai acesteia, și au îngrijit volume de documente necritice fluidizând cercetarea fenomenului reeducării și ridicând semne de întrebare atât în legătură cu fondul arhivistic, cât și în legătură cu eventualele interpolări.

Inițiator încă din noiembrie 1947 și conducător, alături de generalul Carlaonț și statul său major compus din coloneii Petre Grigorescu, Ștefan Hălălău, Gheorghe Cărăușu și căpitanul Iancu Robu, ai celei mai importante organizații de rezistență din Oltenia, care avea ca scop, în cazul unui conflict armat între U.R.S.S. și puterile anglo-americane, să lupte împotriva regimului comunist pentru înlăturarea acestuia, studentul Radu Ciuceanu a fost condamnat la 15 ani de temniță grea, 10 ani degradare civică și apoi 2 ani de domiciliu

obligatoriu, condamnare pe care a executat-o integral până în septembrie 1963.

Cunoscând dinlăuntrul său bestiarul spațiului concentraționar și al atrocităților reeducării (trei faze ale acesteia) și alături de volumele sale de memorialistică și studiile sale de istorie, profesorul și istoricul Radu Ciuceanu a căutat noi mijloace de exprimare, de profunzime, de incitare la cunoaștere și decriptare a adevărului, prin expresivitatea cuvântului, forța imaginii și puterea creației artistice a unui gen literar de excepție: drama istorică.

Studiate cu acribie și bună credință, deseori datele și informațiile ce se regăsesc în documentele Securității sunt verificate și completate de experiența trăită și exprimată în literatura carcerală sau istoria orală. O atare situație s-a petrecut în „camera morții” (camera 99 a închisorii Gherla), unde erau înghesuți deținuții reeducați cu cei aflați în „mlaștină” (adică cei nereeducați), cei din urmă fiind supuși presiunii constrângerilor fizice prin tortură și umilire, iar orice încercare de comunicare era pedepsită cu moartea; aici fostul conducător al organizației de rezistență din Oltenia, deținutul Radu Ciuceanu, trecut prin ororile Piteștiului, dar nereeducat, după stingere, în miez de noapte, căuta căi de stopare a torturilor și maltratărilor, dialogând în șoaptă cu un anume Vais Vintilă, provenit din structurile comuniste, fost șef al Direcției Pașapoarte, ilegalist, condamnat fără a ajunge în fața instanței la 10 ani de închisoare corecțională pentru înlesnire de trecere frauduloasă a graniței și pentru spionaj. În mod

paradoxal, discuția lor era protejată de un deținut reeducat pe nume Ghiță Rădoi.

Crima și teroarea trebuiau stopate cu orice preț; nu mai contau originile sociale, convingerile politice, cauzele condamnării. Trebuiau speculate suspiciunea și atitudinea rezervată a torționarilor Țurcanu și Țanu în relațiile cu Vais, precum și oportunitatea relațiilor sale prin care putea face cunoscută reeducarea la nivelul Direcției Generale a Penitenciarelor, Securității, serviciului special al lui Gheorghe Gheorghiu-Dej sau serviciului secret.

Riscând, cei doi au hotărât în taină ca Vais să iasă la raport la organele superioare de partid și să deconspire ororile și crimele din închisorile comuniste. Faptul s-a petrecut cu ocazia transferării sale la spitalul penitenciarului Văcărești, Vais având o afecțiune pulmonară gravă. Depoziția și interogatoriile luate lui Vais de către comisia specială de anchetă coordonată de Adi Ladislau, din care a făcut parte și generalul maior Evghenie Tănase, viitorul ministru adjunct de Interne, în legătură cu faptele torționarilor coordonați de Direcția Generală a Penitenciarelor, au pus capăt reeducării prin tortură fizică.

Miracolului supraviețuirii, puterii credinței în Dumnezeu și puterii de transmitere către cititor și posteritate a tensiunii, a unicului experiment planetar *realizat în timpul regimului comunist* prin personajele sale apocaliptice precum Nicolski, Jianu, Pintilie, Mazuru, Teohari, Sepeanu, Birtaş, Chișinevski, Nemeș, Czeller, Dej... și exponenții lor criminali: Țurcanu,

Țanu, Livinschi, Pușcașu și alții, descinse din opera istorico-literară a profesorului Radu Ciuceanu și din realitatea vie, le adăugăm un plus de substanță și credibilitate, invitându-vă să parcurgeți în continuare *Mărturiile și Mărturisirile* despre autor și dramatismul existenței sale.

Puica Buhoci

NIMENI NU NE-A CERUT IERTARE...

Mereu am coșmaruri.¹

Mă năpădesc vise sparte, imagini trunchiate, monștri care vin neconținut spre mine, plecându-și vertebrele, ca niște animale din pleistocen, cerându-mi în cor iertare.

Dar asta se petrece numai în vis.

Mă trezesc, nu văd pe nimeni, și aștept apoi, încăpățânat, cu obstinția sfinxului care nădăjduiește că vântul îi va toci cândva labele, dăruindu-i formă umană.

Aștept să ni se ceară iertare!

Pe rând sau cum vor, dar măcar să-i aud, să le zăresc mutrele, să vină de unde-or veni, din văzduh, din ape, ba chiar de sub pământ.

Să se apropie, să aibă curajul, să încerce pe brânci, pe coate, să vină să ne ceară, în fine, iertare.

Poporului român și mie!

Să vină să ne ceară iertare cei care ne-au împărțit hotarele!

Călăul de la Răsărit și nebunul de la Apus, ca și cei care au

¹ Fragmente din Radu Ciuceanu, *Poem*, 1990, inserate în ediția întâi pe coperta 4 (n. ed.).

primit spargerea hotarelor fără a ridica armele.

Cei care ne-au măcelărit, la lumina zilei sau în miez de noapte, atunci când au călcat țarina românească.

Cei care l-au omorât pe protopopul Muntean sau pe căpitanul Iepure.

Să vină, chiar și cu mâinile pline de sânge, dar să vină!

Să vină, iarăși, de unde sunt, cei care și-au vândut cuvântul și au lăsat ca țara să fie vândută.

Să vină cei care ne-au sfârtecat trupurile care ne-au distrus casele și ne-au vânat feciorii pe cerurile României.

Cei care își dăduseră mâna, împărțind cu ortacii Europa, așa cum împarți o vită la abator.

Să vină însă și cei care ne-au promis, într-un august, că vom fi eliberați, că vom avea un armistițiu, când nu era vorba decât de capitulare.

Să vină toți, în frunte cu cel care și-a lăsat armatele să-i fie luate de dușman și împinse în lagărele de Răsărit, ca o turmă.

Să vină și aceia care au sortit popoarelor, la Paris, alte frontiere decât cele firești: să vină târâș, umili, cu fața în cenușă, toți politicienii victorioși, mareșali ai triumfului, conducătorii schilozi. Să vină, pe urmă, tiptil, rușinați, cu ochii în pământ, și cei o mie de membri de partid, care au făcut mai mult rău țării decât un miliard de oameni la un loc.

Pe cât au fost de puțini, pe atât de mult s-au înmulțit, ca volbura în lan și ca viermele în carne.

Să vină și să ne spună, chiar și în șoaptă, de ce-au cântat „Odă Marelui Stalin”. [...]

Să vină apoi și înșelătorii din toamna lui 1946, ținându-se de mână, tremurând de rușine, auzindu-și glasurile, dar nevoind să fie auziți, blestemându-și păcatul de a fi furat poporului dreptatea și speranța.

Și ar mai trebui să vină la giudeț și cei ce m-au schingiuit ca pe un netrebnic, cei care m-au chinuit, pe mine și pe alții ca mine, pentru vina de a-mi fi iubit pământul, credința și neamul.

Călăi mulți, câți or fi fost, să le auzim acum vaietul urcând din pământ, să le zărim fețele muncite, secate de lacrimi!

De ce-au făcut-o, să ne spună acum de ce-au făcut-o, când toți aveam doar aceleași vini și ne mângâie același vânt.

Să-mi ceară iertare, cu țipăt, de s-ar auzi până-n înaltul cerului, mie și miilor de tinei zdrobiți, să ne ceară iertare pentru că s-au năimit, pentru că au făcut din tortură o școală, iar din crimă carieră.

De și-ar clama iertarea poate s-ar acoperi măcar a milioana parte din geamătul reeducaților de la Pitești, Gherla sau Canal. [...]

Sunt convins că vor veni până la urmă.

Îi văd târându-se, împingându-se unii pe alții, pe brânci sau pe coate, așteptând să-și ceară iertare.

N-au încotro!

Dincolo de mine îi așteaptă ISTORIA, necruțătoare, al cărei monitor a început deja să clipească!

Radu Ciuceanu

SE VOR FI GÂNDIT?...

A fost nevoie de peste o jumătate de veac ca să se arisipească o parte din negura așternută asupra unui fenomen unic planetar: *Reeducarea...*

Și cu cât cercetarea multidisciplinară va fi mai persuasivă și completă, împletind valoarea relativă a documentelor cu mărturia orală a supraviețuitorilor, cu atât șansele rescrierii unei istorii obiective vor conduce la cunoașterea deplină a unei autentice extincții a ceea ce reprezintă pentru orice națiune, *tineretul și clasa sa intelectuală*.

Se vor fi gândit mai marii Kremlinului sau conducătorii regimului comunist din România la acest potențial rezervor pe care îl însumau studenții angajați în lupta anticomunistă!?

Noi credem că da!

Și ne vom strădui pe viitor să dovedim acest fapt.¹

Radu Ciuceanu

¹ Text inserat pe coperta 2 a ediției întâi. Titlul aparține editorului (n. ed.).

Motto:

*Cândva,
Spre recunoștință,
Oasele noastre
Vor ajunge
Prin cazinouri,
Prefăcute în
Bile de biliard...*

ACTUL I

Tabloul I

Scenă cu lumina focalizată pe două personaje femei kore, îmbrăcate în togă antică, una brunetă, alta blondă. Citesc textul în picioare. Bruneta citește modulat din *Ecleziast*. În timpul vorbirii – lumină albă intensă; după ce termină textul, lumina se stinge cu totul și se reaprinde pe cealaltă, care pronunță cu pauze *Decalogul deținutului*.

Lăudați pe Domnul!

Laudă, suflete, pe Domnul

Voi lauda pe Domnul cât voi trăi,

Voi lauda pe Dumnezeuul meu cât voi fi.

Nu vă încredeți în cei mari,

În fiii oamenilor, în care nu este ajutor.

Suflarea lor trece, se întorc în pământ,

Și în aceeași zi le pier și planurile lor.

Ferice de cine are ca ajutor pe Dumnezeuul lui Iacov,

Ferice de cine-și pune nădejdea în Domnul,

Dumnezeul său!
El a făcut cerurile și pământul,
Marea și tot ce este în ea.
El ține credincioșia în veci.
El face dreptate celor asupriți.
Dă pâine celor flămânzi.
Domnul izbăvește pe prinșii de război.
Domnul deschide ochii orbilor.
Domnul îndreaptă pe cei încovoiați.
Domnul iubește pe cei neprihăniți.
Domnul ocrotește pe cei străini.
Sprijină pe orfan și pe văduvă.
Dar răstoarnă calea celor răi.

(*Psalmii, 146*)

Decalogul ocnașului

1. În pușcărie să nu faci azi ce poți face mâine.
2. Tăcerea e cel mai mare rău al temniței.
3. Să nu vorbești multe, ci mult.
4. În pușcărie există numai două categorii: cei morți de afară și cei vii dinăuntru.

5. În celulă nu ai decât un singur dușman: pe tine însuși.
6. Orice mâncare e bună în celulă, cu excepția aceleia care lipsește.
7. Dacă-ți vine să plângi, nu consuma toate lacrimile dintr-o dată.
8. Nu căuta speranța atârnată de pereții temniței. Ea are aici un singur sălaș: în obișnuința de toate zilele.
9. În temniță, Dumnezeu se poate ascunde sub orice uniformă de milițian, iar dracul în hainele vărgate ale oricărui deținut.
10. În temniță te eliberezi în fiecare zi.

Tabloul al II-lea

Întuneric.

Se pornește de la penumbră și pe măsură ce versurile curg, lumina devine orbitoare, iar spre sfârșit se atenuează din nou. Dispare în umbră.

Se recită poezia „Amin” de Sergiu Mandinescu, care va fi pe coperta programului. Lumină verticală pe personajul masculin de aproximativ 1,70-1,78 m (costum negru, trăsături bărbătești, ton baritonal, pauze și nuanțări raportate la text, privire circulară și

radială), în prima treime a scenei. Spotul superior asistat de două spoturi laterale.

Era o noapte jefuită de stele.
La fereastra nădejzii, zăbrele.
La ușa salvării, lacăte,
Iar frunțile noastre, palide, înnoptaseră toate.

(Lumina începe să se contureze și devine puternică la versul „Țândări...”.)

Când în mijlocul nostru a izbucnit,
Ca o flacără neagră, ura,
Focul ei a topit într-o clipă
Gând, suflet, aripă,
Toate din tot — și n-a mai rămas decât zgura.
Baroase cumplite sparseră tăcerea
În cioburi de răcnete mari cât durerea.
Țândări din sufletele noastre au ajuns până la cer
Martirii ardeau pe ruguri de ger...
Atât de cumplite au fost suferințele
Că mulți dintre noi în noaptea aceea și-au pierdut
mințile,
Iar alții și-au pierdut veșnicia.

(Lumina descrește și revine cu intensitate maximă la ultimul vers „Aștept învierea...”.)

Din cei ce-au trecut pe acolo, numai morții trăiesc
Asemenea lui, așijderea ție,
Iată, de pildă, eu, umblu, vorbesc,
Dar viața mea nu-i, prietene, decât o moarte vie.
Ah, Doamne, iată-mă aici la ceasul comorilor
Îmbrățișându-mi durerea sub lespezi de patimi și
chin.
Aștept învierea, aștept Arhanghelul zorilor,
În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh,
Amin!

Imagini de la un 1 Mai, cât mai sonore și cu vocea crainicului, proiectate în fundalul scenei. Se văd coloane compacte de manifestați (muncitori, țărani, intelectuali) exultând de bucurie, purtând pe umeri prapuri cu portretele conducătorilor clasei muncitoare. Domină Dej, urmat de Ana Pauker, Luka László și Teohari Georgescu. Ici și colo se mai vede portretul lui Constantin Pârvulescu și Ștefan Voitec. Deasupra tuturor sunt purtate cu evlavie portrete de mari dimensiuni ale generalisimului Iosif Visarionovici Stalin și Karl Marx. Vocea crainicului trebuie să se detașeze limpede: „Trec muncitorii de la Fabrica «23 August» etc.”. Scena se încheie într-o apoteoză a regimului popular nou instalat (durata: cca 2 min.)

Tabloul al III-lea

Portretul lui Stalin în fundal (generalissim), punctual, se apropie și se face din ce în ce mai mare. Pe măsură ce portretul se apropie, Cantata lui Stalin capătă o intonație puternică. În cele din urmă portretul domină întreaga scenă, odată cu ultimele acorduri (durata: cca 1,5 min.)

Tabloul al IV-lea

Masă de deținuți politici. Spoturile luminează încet șirurile de deținuți, începând de la marginea scenei spre interior. În final, lumina se revarsă peste toată scena și se pot vedea fețele celor din primele rânduri (deținuți de toate vârstele, de la copii de 14-15 ani până la bătrâni cu barba albă, iar în centru, un grup de femei; de dorit ca 2/3 dintre deținuți să fie îmbrăcați în zeghe având privirea înainte). Din dreapta scenei apar 4-5 milițieni cu ciomegele în mână și fluierând zgomotos. Un fond muzical adecvat intrării în scenă a celor 4-5 milițieni. Se aud înjurături și îndemnuri brutale. Cortina cade când masa deținuților începe să se miște.

- Ia, mă, banditule, pe cinci... Paștele și mama voastră!!! Ce? Nu știți să numărați? Că vă-nmuiem oasele imediat!!! (Durata: cca 1 min.)

Tabloul al V-lea

Biroul lui Teohari Georgescu.

Fereastră mare în fundul scenei, se vede luminată turla bisericii Kretzulescu, stânga 4-5 fotolii, dreapta 2-3 fotolii, cale de acces centrală.

Intră gen. Alexandru Nicolski (Grünberg), gen. Gheorghe Pintilie (Pantelei Bodnarenko, Pantiușa), gen. Vladimir Mazuru, gen. Marin Jianu, col. Marin Constantinescu (Plăpumaru), col. Baciuc – unii în uniformă, alții în civil. După ei 3 consilieri sovietici, unul în uniformă, ceilalți în civil.

O secretară înaltă, cu rubașcă și uniformă M.A.I., rostește cu calm și deferență:

- Sosește tovarășul ministru!

Toți în picioare, inclusiv sovieticii. Consilierii sovietici s-au așezat în fotolii, comod, după ce au rostit în cor: Zdravstite tavișici!, adresat cu ton imperativ cioporului de generali din fața ministrului. Toți cei de față se grăbesc să încline capul cu obediență și cu un zâmbet silit. Teohari Georgescu (statură mijlocie, față ovală, ochi porcini, chel și cu gușă), făcându-se că îi privește cu voioșie pe ruși, se pronunță tărăgănat.

Teohari: – Jelaiu vam vsevo horoșevo! (Vă urez toate cele bune! – rusește, vezi și în continuare), și acum, dacă îi avem și pe

consilierii noștri, putem zice că suntem toți factorii de decizie din acest minister! În consecință, putem trece la analiza unei probleme pe care de altfel o cunoașteți încă de la sfârșitul anului trecut (*uitându-se către grupul de generali din fața lui*). Parcă rămăseserăm la Makarenko. Nu-i așa, Nicolski? Parcă dumneata îl pomeniseși ca un exemplu de urmat! (*Invitația i se face lui Nicolski fără să fie privit direct și cu o vădită reținere; Nicolski i-o pasează lui Jianu, care vorbește cu patos.*)

Nicolski: – Tovarășe ministru, eu prost vorbește românește. Eu rog să vorbească tovarășul Jianu. Eu pot traduce dacă tovarășii consilieri vorbesc pe rusește. Eu făcut acest lucru.

Jianu (completează): – Da, tovarășe ministru, acumă când îi avem în fața noastră pe cei care ne învață carte, pe tovarășii consilieri sovietici, trimiși în România ca să ne dea o mână de ajutor, s-ar cuveni ca dânsii să ne arate cum au reușit, e drept, la scară mică, reeducarea unor răzvrățiți, rătăciți ai societății socialiste, și să ne spună în același timp și cine a fost acel Makarenko de care am auzit atât de multe lucruri bune?

Nicolski rămâne în picioare, dar Teohari îi face semn să se așeze.

Șeful consilierilor sovietici, cam la 50 de ani, se scoală din fotoliu condescendent, își drege mai întâi glasul și cu o voce baritonală își rostește, cu ochii la ministru, opiniile.

- Tovařiști ministr, nacnu s konța i ne nastaiuaia na licnosti velikovo pedagoga Makarenko, rabotî cotorovo privlecli vnimanie tovařișea Stalina i cotorîi vnimatelino ih procital i privel ih v primer! (*Traduce în paralel din rusește Pintilie, cu sesizabil accent rusesc: Tovarășe ministru, să-ncep cu sfârșitul fără a mai insista pe personalitatea marelui pedagog Makarenko a cărei operă, „Poemul pedagogic”, a intrat în atenția tovarășului Stalin, care l-a lecturat îndelung și l-a dat exemplu!*).

Toți mimează admirația și curiozitatea. În clipa în care se pronunță numele generalissimului Stalin, toată asistența se ridică în picioare și aplaudă cu sârg, în frunte cu ministrul; consilierii sovietici se ridică doar în picioare.

Teohari: – Vă ascultăm cu atenție, tovarășe general.

Răspunsul suprapune imediat ultimele silabe.

Un consilier care vorbește românește cu un pronunțat accent rusesc.

- La noi lucrurile au mers repede și radical. În mai puțin de șase-șapte săptămâni, câteva sute de vagabonzi, hoți, antipartinici, dușmani învederați ai societății noastre, au ajuns mielușei, ba mai mult, au întemeiat o fabrică cu câteva sute de muncitori, și încă ce fabrică, tovarășii, de înaltă precizie, de optică! În Europa numai nemții mai aveau ceva asemănător!

Totul făcut cu răbdare, cu înțelegere pentru natura omului, dar și cu fermitate, acolo unde ea se impunea.

Marin Jianu (către Marin Constantinescu, sotto voce): – Ce zice, mă, rusul? Ne traduce bine sau numai ce vrea el?

Marin Constantinescu (îi face un semn discret): – O să-ți explic eu, ai răbdare, că nici eu nu prea mă descurc cu limba asta a lui Pantelei.

Teohari (tare): – Și, în consecință, ce ne sfătuiți, tovarășe general?

Consilierul sovietic: – Ni bolee, ni menee! Neobhodimo sledovati primeru Makarenko, daje esli evo nelizia prevratiti v rumâna, neobhodimo sledovati evo primeru. (Nimic mai mult sau mai puțin! Să-l imitați pe Makarenko, chiar dacă nu-l puteți face român, exemplul lui trebuie urmat.)

Alt consilier sovietic (care vorbește românește cu un pronunțat accent rusesc): – Faceți și voi la fel și veți avea aceleași rezultate. Veți avea nevoie de trei elemente: în primul rând, de un spațiu izolat, ca un laborator nuclear, o pușcărie, un lagăr peste care să nu treacă nici păsările cerului! În al doilea rând, un personal selecționat, oameni devotați cauzei voastre până-n pânzele albe, oameni care să vadă, să audă și să uite totul când ies din serviciu, care să știe că prețul tăcerii îl reprezintă chiar familiile

lor; a treia condiție: trebuie lucrat cu cap și treptat. Dacă v-ați gândit vreodată să-i compromiteți pe toți cei care v-au fost dușmani sau ostili și i-ați băgat la pușcărie, vă spunem că nu aveți șanse de succes. Acuma deja sunt mulți și pe cât veți aduna la Canal, vor fi și mai mulți. O acțiune generală ar deveni imediat cunoscută peste granițe și s-ar putea prezenta ca un genocid fascist. Prima categorie care urmează să fie lovită și eliminată este tocmai cea care ne-a dat și nouă de furcă: cadeții în Rusia și studenții în România, parcă ar fi toți legionari, mistici și violenți.

Teohari: – Nu sunt toți, mai sunt și studenți țărâniști, liberali, monarhiști, dar majoritatea o constituie cei care s-au lăsat atrași de naționalism și misticism.

Consilierii sovietici (în cor): – A cto vam meșaeť naciati s nihi? Skoliko ih primerno? (Păi cine vă oprește să începeți cu ei? Cam câți sunt?).

Teohari (care a înțeleș mesajul rușilor): – Vreo 800 – 1 000 pe întreaga țară...

Consilier sovietic: – Vo pervîh, vî izbavîtesî ot samîh neugomonnîh, naibolee activnîh i ospasnîh politiceskih zăkov. ș.a.m.d. (Dacă-i zdrobiți pe ei aveți câștig pe toate planurile, în primul rând veți scăpa de cei mai turbulenți politici, cei mai activi și cei mai periculoși. În al doilea rând, ei pot fi cel mai

ușor de convins că au fost manipulați și sunt victimele unor interese străine departe de idealurile lor fanteziste primite de la părinți, popi și școală. Și în ultimul rând, dar poate cel mai important, odată trecuți de partea noastră, din oportunism sau din convingeri schimbate, vor fi cei mai zeloși în a răspândi în lumea temnițelor și a șantierelor noua orientare politică și ideologică. Pentru asta vă trebuie un punct de plecare pe care voi, din umbră, să-l dirijați cu multă atenție. La început câțiva deținuți politici, dar tineri, indiferent de pedeapsă, să-și manifeste zgomotos și persuasiv regretul celor înfăptuite împotriva regimului și în paralel să-i acuze pe cei care i-au înșelat în așteptări și promisiuni și care au rămas afară. Să recunoască apoi superioritatea marxism-leninismului față de capitalismul putred și sălbatic. Probabil vor fi puțini la început, dar dacă vor fi încurajați și protejați, se vor înmulți ca peștii în apă și veți constata că cei mai buni propagandiști se vor alege tocmai din rândurile celor cu condamnări mari și lipsiți de speranța eliberării. Cred că am fost explicit și tovarășul ministru va hotărî etapele obligatorii pe care le veți pregăti, în timp, cu seriozitate și pricepere).

După ce consilierul sovietic și-a rostit speech-ul, se cufundă în fotoliu cu ochii țintă la Teohari Georgescu, în semn de răspuns obligatoriu.

Urmează câteva secunde de pauză; se aud șușoteli și se rostesc aprecieri. Freământul este curmat de vocea ascuțită a lui Teohari Georgescu.

Teohari: – Ee..., tovarăși, l-ați auzit și l-ați urmărit cu atenție pe tovarășul general consilier. (*Către Marin Jianu*): – Ce ziceți? Mergem și noi pe drumul ăsta?

Marin Jianu (ezitând): – ...Mda, tovarășe ministru, am să vă aduc la cunoștință ce am realizat...

Răspunsul a rămas suspendat întrucât ușa s-a deschis și a apărut un personaj cam de 55-60 de ani, cu părul albit pe la tâmple, cu o înfățișare distinsă, marcată de o pereche de ochelari pince-nez cu ramă de aur, cu ochi cenușii și sprâncene arcuite clasic; poartă o uniformă albastră a Miliției, cu trei stele mari pe epolet.

Czeller: – Să trăiți, tovarășe ministru! (*Se înclină ușor în fața lui Teohari.*) Vă rog să-mi fie iertată întârzierea, dar vin de pe un drum greu din Ardeal...

Se întoarce către consilierii sovietici și le adresează un Zdrastiti! însoțit de un zâmbet complice. Se așează pe un fotoliu, în spatele lor, ignorând grupul de generali români din partea stângă, scrutându-l pe Teohari Georgescu.

(Ministrul îl cunoștea bine pe colonelul Czeller, ce fusese șeful gărzilor lui Kun Béla în sângeroasa revoluție bolșevică de la Budapesta din 1919. Scăpase de furia Gărzilor Albe, după intervenția Armatei Regale Române și declanșarea contrarevoluției, adăpostindu-se în proaspăta Republică Socialistă a Sovietelor. Lucrase în Internațională, dar lucru ciudat, șeful lui căzuse victima

epurărilor din 1938 după ce ajunsese guvernator al Crimeii, iar el scăpase cu viață și venise în România odată cu armatele „eliberatoare”. Plasat ca organ de control pe lângă Direcția Penitenciarelor, era de fapt, alături de generalul Mazuru, unul dintre conducătorii de frunte ai Direcției Generale a Penitenciarelor).

Teohari (autoritar, către Jianu): – Hai tovarășe Jianu, începuseși să ne spui ceva. Continuă!

Marin Jianu: – Tovarășe general, raportul meu este scurt și va fi completat de ceilalți tovarăși. Am rezolvat deja două probleme esențiale din planul nostru de acțiune. (Tonul egal, chiar inexpresiv.) Am găsit acel penitenciar necesar, ba chiar obligatoriu; va fi nimerit pentru ce au propus tovarășii noștri consilieri.

Teohari Georgescu: – Adică unde? Ia precizează!

(Teohari se arată curios fiindcă petrecuse câteva ceasuri bune cu harta Republicii Populare în mână; niciun penitenciar în subordine, suficient de încăpător pentru câteva sute de bandiți, nu părea propice. Planul general cerea ca o condiție esențială existența unei temnițe izolate, cu un acces limitat și supravegheat care să asigure etanșeitarea programului.)

Teohari Georgescu (prompt): – Să nu-mi pomenești de Jilava!

Marin Jianu: – Nici vorbă de Jilava, că într-o săptămână toate ambasadele ne-ar fi cerut permisiunea s-o viziteze, mai ales dacă o scoatem de pe lista penitenciarelor. E vorba însă de o pușcărie pe care Armand Călinescu a făcut-o cadou orașului Pitești, în semn de prețuire, în timpul guvernării sale.

Generalii râd de voie și zgomotos. Singura replică apreciativă vine din partea colonelului Czeller.

Czeller: – Ei... tovarăși nu râdeți! A fost cel mai potrivit cadou făcut burgheziei orașului Pitești și, de ce să nu recunoaștem, ne servește nouă acum de minune...

Teohari Georgescu: – Deci să înțeleg că v-ați oprit asupra penitenciarului Pitești. Acum câțiva ani parcă l-am vizitat.

Marin Jianu: – Pare mic, dar e încăpător, iar pentru planurile noastre este cel mai nimerit.

Teohari Georgescu: – De ce?

Czeller vorbea prost românește, dar curent maghiara, germana, rusa și idiș. În limba română se simțea un vag accent maghiar. Nu ridica tonul și rareori privea în ochi pe interlocutor; vorbea calm, fără inflexiuni, și se părea că emoțiile nu-l domină.

Czeller: – Ales Piteștiul din următoarele motive. Primul este așezarea penitenciarului pe o latură, departe de oraș, numită *(se uită grăbit pe o fițuică și pronunță greu)* Trivale – populație mică, locuințe departe. Al doilea motiv, penitenciarul trei nivele cu dotări moderne și plase între etaje. Capacitate 800 – 1 000 deținuți. Pentru noi, suficiente trei: parter, unul și doi, etajul trei ocupat de S.S.I.

Teohari Georgescu (dă din cap aprobativ): – Bun, bun...

Nicolski (în primul rând al generalilor): – Harașo, harașo...

Czeller: – Beci jos, o celulă sau două pentru pedepse grele. Pentru noi spațiu operativ la unu, încăpere 70 metri, bună, foarte bună, cu baie și closet înainte. Nu se aude nimic. *(Ridicând capul se uită la sovietici, care par impasibili.)* Ferestre multe, noi zidim.

Nicolski (aprobativ): – Harașo, harașo!

Mazuru: – Cum sunt zidurile? *(Mătăhălos, înalt, cu niște sprâncene accentuate.)*

Marin Jianu: – Masive, înalte și păzite.

Teohari Georgescu (mulțumit, dar nu satisfăcut): – Personalul, vorbiți-mi de personal. L-ați triat? Pitești e la 110 km de

București. Dacă ne cântă vreunul pe la un post de radio străin, mâine vindem toți „Scânteia” în Gara de Nord. *(Se râde zgomotos, inclusiv consilierii sovietici, care de altfel cunoșteau limba română!)*

Marin Jianu: – De personal nu mă ocup eu, a rămas în sarcina exclusivă a tovarășului Nicolski și a tovarășului colonel Czeller. Cred însă că lucrurile sunt avansate.

Nicolski: – Harașo, totul bine, tovarășe ministru, oameni buni, oameni aleși, membri de partid...

Marin Jianu (îmbiat din priviri de Teohari): – După cum am fost sfătuiți de tovarășii consilieri sovietici, am zăbovit mai mult până când ne-am putut concentra atenția asupra unei grupe de șoc, alcătuită din tineret care avusese de-a face mai mult sau mai puțin cu Mișcarea Legionară. Am avut marea șansă să ne cuplăm interesele cu un vechi tovarăș de partid al cărui fiu, nesupravegheat de familie, avusese raporturi cu legionarii. Pe urmă, feciorul său a fost arestat și depus la penitenciarul Suceava. Am stat personal de vorbă cu tovarășul și i-am promis că voi face tot posibilul ca fiul său să nu execute pedeapsa dată de tribunal cu o condiție însă: să coopereze cu noi în mod sincer și eficient. Sper că în lunile ce vor urma vom trece la acțiune. Amănuntele le vom prezenta în raport și cu termenele de îndeplinire. În ceea ce privește trierea și selectarea cadrelor de la Pitești cu ajutorul tovarășilor Mazuru,

Czeller și mai ales a colonelului Birtaş – D.G.P., am reușit să facem câțiva pași... mari. În primul rând ne-am asigurat de conducerea penitenciarului Pitești.

Teohari: – Cine e acolo? Să fie om de nădejde, tăcut și hotărât!

Marin Jianu: – Este, tovarășe ministru, este! Tovarășul căpitan Dumitrescu. L-am verificat. N-are nimic la dosar.

Teohari: – Și la pază și regim? Dar la cadre?

Marin Jianu: – Totul este asigurat, și mai mult decât atât, am început să facem ceva școală cu ei aici la București, la sediul din Luterană. Vom continua, dacă avem timp, cu tot personalul penitenciarului... Pe urmă am trecut la Regionala Securității și ne-au ajutat tovarășul general Nicolski și colonelul Nedelcu, om de bază și care a avut de furcă cu bandiții din munte. Cât despre căpitanul Cârnu, ați avut destule informații despre ajutorul pe care ni l-a dat în vânătoarea bandelor din Munții Făgărașului (*completează*)... de Sud. Ei vor fi a doua verigă... (*pauză*)... prima va fi reprezentată de maiorul Nemeș, recomandat de tovarășul Nicolski... (*uitându-se spre grupul de generali*)... și de tovarășul general Pintilie (*care dă evaziv din cap*).

Teohari: – Ce rol vor avea ei?

Marin Jianu: – Foarte important, tovarășe ministru! Ei vor prelua tot materialul informativ pe care îl vom scoate din Pitești, îl vor selecționa și ni-l vor prezenta la București.

Teohari însă nu-l mai ascultă cu atenție. Gândul lui merge departe: în sfârșit, le venea de hac celor mai temute organizații extremiste din România, care nu de ieri sau de alaltăieri, ci de la început au fost împotriva marxismului și a clasei muncitoare.

Teohari: – Ascultă, Jiene, după câte îmi dau eu seama, acțiunea asta ne vine ca o mânășă. Distrugem opoziția de acum încolo pe alte căi și mijloace... nu-i mai vânam, nu-i mai arestăm, nu mai cheltuim bani cu ghiotura după ei, îi distrugem prin (*accentuează*) compromitere. Nu-i mai exterminăm, cum ne acuză Occidentul, prin temnițe și lagăre, ci îi facem să se acuze unii pe alții de ce nelegiuiri au făcut și să ne ceară nouă cu umilință iertare.

Toți încep să se arate interesați.

Pintilie: – Tovarășe ministru, va fi cu siguranță un mare succes de care va lua cunoștință și Biroul Politic. Vom rupe cu siguranță coloana vertebrală a opoziției, dar și a Mișcării Legionare, prin tineretul studențesc. Restul va putezi prin pușcării fără să mai aibă șansa de a vedea lumina soarelui.

Marin Jianu (satisfăcut și plin de sine): – Și vom râde cu toții, aducându-ne aminte că studenții au creat-o și tot studenții o vor duce la groapă!

Teohari Georgescu (se umflă în pene): – Da, așa va fi, și tovarășul Dej va fi mulțumit de noi. *(Cu voce înceată, ca pentru el.)*... Și tovarășul Chișinevski *(zâmbește și continuă)*... și poate și alții...

Marin Jianu: – Și tot ceea ce vom face cu acești tineri rătăciți, cum se va numi? Trebuie să le dăm o încadrare... ideologică.

Întrebarea i-a lovit pe toți ca o ghiulea.

Mazuru: – Păi cum să se numească, tovarășe general? Este o acțiune a Ministerului de Interne care privește... îndreptarea tinerilor care doresc să ia atitudine împotriva celor care i-au înșelat și i-au dus în temnițe. Oricum, trebuie să înțeleagă că inițiativa asta le aparține lor și că noi doar îi ajutăm. Le oferim condițiile de îndreptare și dorim ca acest lucru să se petreacă cât mai repede în câmpul muncii și în societatea socialistă.

Teohari Georgescu (nu prea convins): – Bine, bine, sunt lucruri pe care le știm și noi. Dar cum se va numi procesul ăsta?

Teohari Georgescu: – Ce zici, tovarășe Czeller? Că dumneata ai mai multă experiență decât noi toți la un loc!

Czeller (sarcastic): – Pe ce limbă să vă răspund, tovarășe ministru?

Teohari se face că n-a auzit provocarea și își îndreaptă interogativ capul către ei.

Teohari Georgescu: – Cât mai scurt și cuprinzător.

Czeller (prompt, continuând să-și ignore colegii): – Mă voi strădui, dar înainte de a vă răspunde, sunt obligat să vă adresez câteva cuvinte. Am gândit noi și vom executa cu multă, multă atenție o acțiune politică, dar cu efecte peste tot. Văzut cât de ușor lichidat partide istorice. E drept (*zâmbește*), ajutat și noi la Tămădău. (*Se face că nu aude râsul înfundat ai celor de lângă el, continuă calm.*) Ce facem noi acum este să repetăm scena cu alți actori. (*Dă din mâini.*) Legionarii în '45 crezut că ne trag pe sfoară când au dat mâna cu noi – un armistițiu convenabil ambelor tabere. Noi eram atunci puțini și fără organizare, ei erau mulți, foarte mulți și bine organizați. Timpul curs însă pentru noi și partidul sovietic dat ajutor. (*Generalii români aplaudă vehement, iar consilierii sovietici aprobă.*) În mai anul trecut am rupt înțelegerea cu ei.

Teohari: – Știm, știm, tovarășe, am arestat câți am putut și câți au încăput în pușcăriile noastre.

Nicolski (completează): – Tac, tac, rămas mulți afară, tovarăși.

Teohari Georgescu (îi corectează): – Și pe asta o știm. Aveți răbdare, când vor începe muncile la Canal, îi vom strânge pe toți.

Czeller (parcă obsedat): – Dar cei cu cocleală în cap trebuie izolați.

Teohari Georgescu: – Bine, bine, vom avea grijă și de asta. Dar acum trebuie să ne ocupăm de studenți, să-i întoarcem de partea noastră... Deci, va fi o acțiune în primul rând politică și totul trebuie subsumat acestui caracter care trebuie prezentat cu siguranță mai sus (*face gestul*) fiindcă s-ar putea ca răspunderile să ne depășească prin importanța lor. Hai, hotărâți-vă, cum s-o numim? Mi se pare simplu! O s-o numim „reeducare”, căci asta și urmărim. Ne zbatem ca tot tineretul, legionari, țăraniști, liberali, dar să se înțeleagă tot, nu numai legionarii, să aibă șansa să-și răscumpere activitatea împotriva noastră, a clasei muncitoare, printr-o atitudine cinstită, printr-o demascare totală a faptelor comise și acceptarea unei ideologii care să-l ajute să se încadreze în societatea noastră. Asta-i tot! (*La sfârșit a catadicsit să-și arunce privirile concesiv și către ceilalți companioni.*)

Pintilie (potrivindu-și glasul în dorința de a găsi tonul cel mai potrivit): – Da, are perfectă dreptate tovarășul ministru! Procesul de convingere a tineretului din penitenciare se va desfășura în cadrul unei reeducări înțelese în sensul celor dezvoltate de tovarășul ministru. Vom face tot ce este cu putință să le schimbăm convingerile, cu alte cuvinte, noi, avându-i în mână, le propunem să le oferim totul ca să-i avem oameni cinstiți afară, în procesul muncii socialiste, și pe cei care ne refuză, și vor fi destui fanatici printre ei, îi vom izola de masa deținuților tineri care nu vor ști ce să mai facă ca să-și recapete libertatea și să-și întemeieze o familie. Îi vom recupera, dar atenție, numai după ce vor da dovadă că au fost sinceri și sunt hotărâți să meargă pe drumul nostru. *(Pe măsură ce vorbește, se arată mai convins de utilitatea programului propus.)*

Teohari Georgescu: – Aș vrea să aflu de la dumneavoastră, în primul rând, în cât timp sperați că veți ajunge cu acești bandiți la o înțelegere în legătură cu normele noastre sociale și economice. Să ne gândim că dacă această reeducare va reuși să antreneze pe studenți, în scurt timp se vor atașa lor alte mii de actuali deținuți. Problema se pune unde ne vom opri. E o problemă la care dumneavoastră să vă gândiți, să-i dați o rezolvare și s-o legați de mâna de lucru pe care marile șantiere, în special Canalul Dunăre-Marea Neagră, o așteaptă. În concluzie, de dragul copacilor, să nu uităm de pădure, de zecile de mii de deținuți care s-au ridicat, unii dintre ei chiar cu arma în mână împotriva orânduirii noastre. Pentru ei nu

putem avea nici milă, nici iertare, oricâte lacrimi ar vărsa. Vă atrag atenția încă o dată, la sfârșit, asupra caracterului politic pe care îl va îmbrăca acțiunea noastră. Acum nu mai tranzacționăm, ci impunem un regim de reeducare în vederea recuperării tineretului înșelat, aflat în temniță. El nu va ajunge în libertate decât după ce va dovedi sinceritate și acceptul ideologiei noastre. (*Aruncându-și ochii și pronunțându-se autoritar.*) Sunteți liberi! Rămân doar tovarășii Czeller și Mazuru. Mulțumim tovarășilor consilieri sovietici pentru participare și sfaturi!

Generalii se retrag în corpore asigurându-și cu grijă, în buzunarele interioare, notițele luate. Rușii se apropie de ministru și îl salută:

- Spasibo za priglašenje. (Mulțumim pentru invitație).

Ministrul le dă mâna obedient și le spune „Spasibo”.

Lumina scade în intensitate, ministrul ocolește biroul și se instalează comod în fața celor doi rămași.

Teohari Georgescu (adresându-se lui Czeller): – Mi-ai raportat, tovarășe colonel, că împreună cu tovarășii Pintilie și Mazuru, ați organizat în cadrul Direcției Generale a Penitenciarelor un departament special care să supravegheze hotărârile luate de noi. Ce ați realizat până acum?

Czeller (cu glas domol): – Tot ceea ce hotărât dumneavoastră, tovarășe ministru, și tot ce am gândit și noi. Departamentul luat ființă deja sub numele de Biroul de Inspecții al Direcției Generale a Penitenciarelor.

Teohari Georgescu (zâmbind): – Bine lucrat! Un titlu mai nevinovat ca ăsta n-aș fi putut scorni nici eu.

Scena se închide. Se râde copios. Cei doi s-apropie de ministru, care le dă mâna cu entuziasm. Cade cortina încet peste ei în momentul când își strâng mâinile.

Tabloul al VI-lea

Masă centrală cu un personaj care scrie și citește. În spatele lui, fișiere încasetate, cu zeci de dosare. Pe unul dintre pereți, unde portretul lui Stalin veghează vigilent, un ceas indică ora 2,30. Se aude în surdină un claxon și zgomotul unui tramvai de noapte. Sună un telefon, civilul cam la 40 de ani răspunde prompt.

Iosif Nemeș: – Da, tovarășe general, puteți veni, vom avea câteva ore bune până în zori.

Peste câteva minute se aude o ușă deschizându-se și apar în conul de lumină trei personaje în uniformă și unul în civil. Primul, masiv, cu un cap bovin – generalul Vladimir Mazuru; al doilea, cu același gabarit, cam în jur de 45-50 de ani – colonelul Marin

Constantinescu, zis Plăpumarul; al treilea, care pășește agale și căruia i se oferă imediat un loc la masa de lucru, este generalul Nicolski, mic, pirpiriu, cu ochelari, cu o mutră de vulpe și un surâs parcă înghețat pe buze. Al patrulea, ministrul adjunct Marin Jianu, îngândurat, cu capul în jos și ochi inexpressivi.

Iosif Nemeș (se ridică în picioare prompt): – Să trăiți, tovarăși generali.

Se duce grăbit să aducă o sticlă și câteva pahare.

Vladimir Mazuru: – Lasă-ne, Nemeș, că nu ne arde nouă acum de vodca ta.

Maiorul Nemeș le umple totuși slugarnic paharele și așteaptă în picioare până când iau ei loc.

Vladimir Mazuru (cu glas calm, apăsător): – Ascultă, Nemeș, ia loc. Te știu cel mai bine fiindcă eu te-am recomandat la tovarășul ministru în '46 sau '47. Cândva ți-ai făcut o autocritică, cum trebuie să ne facem noi, comuniștii, când șchiopătăm și greșim. Din păcate, împreună cu Pop Filimon ți-ai făcut de cap la penitenciarul Oradea. Știi prea bine că ți-am făcut o inspecție și m-am speriat și eu de năzdrăvăniile tale. Nu știu la câți dintre deținuți ai rupt oasele și le-ai pocit fața, dar asta n-ar fi fost nimic, fiindcă penitenciarele nu erau stațiuni de vacanță și bandiții care s-au ridicat împotriva

noastră trebuiau să învețe pe pielea lor ce înseamnă lupta de clasă. Ai făcut însă altceva, care ne-a supărat și nu o dată, de două ori, ca tot omul, ci de nenumărate ori, chiar și la serviciu, dând și un exemplu prost, că erai comandant. Te îmbătați ca un porc, de nu mai știai nici măcar să le spui pe nume subalternilor. Dacă n-ai fi fost vechi membru de partid, încă din ilegalitate, te-am fi aruncat ca pe o măsea stricată. Te-am chemat aici și îți vom da o misiune importantă, grea, care te va obliga să uiți de băutură și femei.

Se râde gros. După ce și-a reținut mirarea și spaima, Nemeș pare transportat și își manifestă vizibil curiozitatea. Se uită țagă în ochii lui Mazuru și pare, sau este, chiar emoționat. Apare Pintilie (Pantiușa) care se așează în liniște.

Iosif Nemeș: – Tovarășe general... (se bâlbâie)... am declarat, v-am mai spus... am făcut greșeli mari și multe, le-am recunoscut cred că pe toate... poate oi fi uitat unele... acum sunt devotat partidului și aștept ordinele dumneavoastră (se uită fix la Marin Jianu): – Da, tovarășe ministru...

Pintilie (către Nemeș): – Bă, Nemeș, știm că ai avut o discuție lămuritoare cu tovarășul general Nicolski, aici de față, asupra misiunii pe care o vei avea. Ea a fost avizată de forurile superioare ale partidului, deci să nu-ți faci griji. Dacă le ai, pune-le deoparte fiindcă comportamentul dumitale trebuie să fie la înălțimea acțiunii pe care o vei întreprinde. Scopul creării

noului organ de control, așa-zisul Birou Special de Inspecții, având codul B.I., este, după cum ți-ai dat seama și dumneata, acoperirea oficială pe țară a unui program pe care noi l-am botezat confidențial de „reeducare”, care va aduce mari beneficii în stârpirea bandiților și apărarea Republicii noastre. În primul rând vom liniști agitația care există în mai toate penitenciarele, după schimbarea regulamentului interior prin care s-au suprimat legăturile deținuților politici cu exteriorul. Tineretul studentesc, căci de el e vorba, l-am trimis la Pitești și avem date fără tăgadă că duce o viață după un program controlat de șefii lor legionari. Împotriva lor trebuie să acționezi dumneata după un plan pe care îl vei realiza în colaborare cu tovarășii generali Nicolski, Mazuru, și la penitenciare cu tovarășul colonel Czeller. În ei poți să ai încredere nestrămutată că te vor susține în cele mai dificile momente pe care cu siguranță o să le ai. Cred că ai înțeles deja că procesul ăsta de reeducare este unul care va avea mai multe mijloace de convingere. Depinde de dumneata ce îți va conveni să folosești.

Marin Jianu: – Măi, Nemeș, ai fost câțiva ani directorul unui penitenciar destul de mare... Care ți s-au părut ție cei mai înverșunați dușmani ai noștri? Ia zi!

Iosif Nemeș (după câteva clipe de gândire): – De, tovarășe general, ce să vă spun? Toți erau bandiți... și ajunseseră la mine

după ce-i condamnase justiția populară, în afară de cei care erau în prevenție.

Marin Constantinescu: – Bine, bine, negreșit că toți erau bandiți, odată ce ajunseseră la tine-n ogradă, dar nu ți s-a părut că unii erau mai ticăloși decât alții?

Iosif Nemeș (se uită încurcat la figura scrutătoare a Plăpumarului): – Păi, eu nu prea stăteam de vorbă cu ei și când făceau câte ceva neregulamentar îi pocneam și gata!

Constantinescu Plăpumarul: – Bine, bine, asta știm noi și bine făceai, nu mai discutăm acum. Dar noi te întrebam care ți s-au părut mai ai dracului dintre chiriașii tăi: liberalii, țărăniștii, foștii militari, frontieriștii, auriștii sau poate ăia care cândva au purtat cămașa verde și l-au omorât pe Constantin David, pe Vasile Roaită, Filimon Sârbu, știi tu... eroii noștri, ai partidului!

Iosif Nemeș (pare încurcat, dar până la urmă își dă seama ce răspuns să dea și se luminează): – Legionarii, tovarășe colonel! Ei mi-au mâncat zilele și la Oradea!

Constantinescu Plăpumarul: – Bă, Nemeș, ăștia-s dușmanii noștri de moarte. Anul trecut am arestat la Iași peste o mie, dar mai sunt încă de zece ori pe atâția și poate și mai mulți prin țară care se plimbă, ne înjură și ne râd în nas. Așteaptă doar să ne lovească pe la spate, iar dacă începe vreun conflict îi avem

imediat în coastă. Acum ne apără armata sovietică și a avut dreptate tovarășa Ana când a spus, în orașul tău, la Oradea, acum vreo doi ani, că dacă n-ar fi Armata Roșie noi n-am mai trăi nici măcar o zi! Asta e realitatea, să știi, dar ce ne facem cu ăștia pe care îi avem noi în primire, în pușcărie? Au ajuns câteva zeci de mii și n-ai cum să-i pui pe toți la pământ dintr-o dată.

Iosif Nemeș (candid): – De ce? De ce să ne chinuim cu ei, să le dăm de mâncare, de băut, ba să-i mai ținem și la căldură iarna... (*zâmbind*)... câtă e...

Constantinescu Plăpumarul: – Bă, nu fi prost! Asta au făcut-o nemții cu ovreii. Și tot degeaba. (*Își dă seama că alunecă pe un teren periculos și completează neutru.*) Au omorât milioane de oameni în lagărele lor crezând că nu se va afla niciodată de crimele lor. Bă, noi nu ne-am gândit niciodată să ne omorâm adversarii. Ba dimpotrivă, le dăm posibilitatea, le creăm condiții ca ei să-și dea seama că le vrem binele și că-i ajutăm să se îndrepte și să puie mâna la construirea socialismului. Ai înțeles, Nemeș? Asta e ceea ce vrem noi acum și tu ai să ne ajuți.

Nicolski (intervenție abruptă): – Tac, tac, Nemeș, dumneata șef peste Biroul Special de Inspecții, peste tot penitenciarele. Nu raport decât la mine și la tovarășul general Jianu. Birou la fiecare penitenciar (vorbește greu și se vede că-și traduce

gândurile din altă limbă). Nu raport Baci sau alții. La București personal puțin, foarte puțin lângă dumneata. Nu știe nimeni ce faci. Secret. La mine direct sau legătura cu Birtaș. Atât. Ponimaeș? (Ai înțeles?)

Iosif Nemeș (aiurit, răspunde într-o doară): – Am înțeles, tovarășe general Nicolski.

Pintilie: – Bagă-ți în cap ce ți-a spus tovarășul general. Săptămâna viitoare când vei primi ordinul de numire, vei primi și dispoziții precise asupra misiunii duminale. Primul obiectiv este un penitenciar care deja a fost ales și pe care tovarășul ministru Teohari îl cunoaște și l-a aprobat. (*Nemeș pare nedumerit, dar ascultă cu obstinație.*) Este un penitenciar aproape de București, cam la 100 de km și e potrivit acțiunii noastre. Te vei duce acolo și vei vedea cum stau lucrurile, dacă lași directorul care este deja instruit sau îl schimbi. Îți alegi tot personalul cinstit, instruit și devotat clasei muncitoare. Pentru asta iei legătura cu tovarășii de la inspectoratul regional al Securității. Sunt toți unul și unul, verificați de noi, în frunte cu Nedelcu și Cârnu.

Nemeș (încearcă să-și limpezească gândurile): – Și acolo ce trebuie să fac, tovarășe general? (*Adaugă cu disperare în glas.*) De ce atâta secret?

Toți se uită unul la altul, iar pe chipurile lor se așterne consternarea.

Constantinescu Plăpumarul (în surdină): – Țsta-i dobitoc de-a binelea! (*Încearcă apoi să-l lămurească.*): Măi, Nemeș, la Pitești noi am adunat toți tinerii cu pedepse mari și mici. Majoritatea sunt, nu te mai întreb că știi, legionari. Asupra lor, noi, adică partidul, am hotărât să ducem o acțiune de atragere. Lucru greu al dracului, dar și metodele noastre vor fi speciale și o vom lua la început cu duhul blândeții (*zâmbește sentențios*), dar pe urmă și pe căi mai severe. Pe cei care vor înțelege îi vom trage de partea noastră, cei care vor refuza vor putezi în pușcărie. M-ai înțeles?

Nicolski: – Da, da, schimbare, bun, cărți marxiste, citit, învățat, dar ceva. Tovarășul ministru spus lucru important, important: să verse tot ascuns la anchete, tot ce-a mai rămas rău, numai așa eliberat, cinstiți pentru noi.

Jianu (iese din adormire și visare): – Da, da, fiecare bandit să-și spună blestemățiile și mai ales pe cele pe care le-a uitat la anchetă. Asta va fi condiția esențială a eliberării fiecăruia. Mai e ceva, tovarăși generali, o problemă pe care n-am abordat-o și pe care tovarășul ministru m-a însărcinat să vi-o spun. O chestiune la care noi nu ne-am gândit, sau dacă ne-a trecut prin minte s-o spunem, s-o analizăm, ne-am ferit și am dat-o uitării. (*Toți sunt cu ochii și urechile țaglă pe Marin Jianu, care are faima în*

minister că este confidentul ministrului Teohari.) Ce s-o dau pe ocolite? Tovarășul ministru m-a întrebat direct dacă m-am consultat cu tovarășul consilier juridic, Mircea Lepădătescu, asupra unor eventuale necazuri pe care am putea să le avem dacă se va afla peste hotare de acțiunea noastră din penitenciare.

Întrebarea stârnește un val de comentarii. Vorbesc toți precipitat și nimeni nu ascultă. Nicolski se pronunță dintr-un început:

Nicolski: – Niet, taviarișci. Zalmotciati i derjati secret. (Gura închisă și secret.)

Mazuru (cu o nuanță de obediență în glas): – Noi, tovarăși, aici trebuie să fim bine înțeleși, nu facem nimic de capul nostru. Am primit o sarcină din partea conducerii de partid și o vom îndeplini, chiar dacă se vor găsi unii pe alături care să latre sau să ne arate cu degetul că nu ne-am văzut de meseria noastră.

Constantinescu Plăpumarul (completându-l grav): – Nu, eu zic să n-ajungem acolo. Câte lucruri n-am făcut de când am ajuns la putere și au rămas îngropate atât cât am avut noi interesul. Gândiți-vă la Tămădău, gândiți-vă la reforma monetară, sau la șutul pe care i l-am dat în fund regelui Mihai. Hai să nu ne mai facem griji și să nu ne mai gândim la bolovanul de sare pe unde e agățat. Să fim serioși și tăcuți ca piatra-n apă.

Pintilie (încercând să fie explicit): – Ne-ai înțeles, Nemeș? Te duci acolo, la Pitești, și pregătești totul cu grijă și pricepere. Ce ți se pare putred pui pe foc. Îți alegi oamenii și în câteva luni de zile ne spui că ești gata să declanșezi o acțiune de o importanță politică pe care nici noi, care suntem în fruntea ministerului, nu putem deocamdată să o evaluăm.

Cortina se lasă.

ACTUL II

Tabloul I

Pitești – 1949, camera 2 Parter.

Camera mare (12/7 m), masă de studenți (peste 80), priciuri pe stânga și pe dreapta, pe centru și pe stânga două rânduri de paturi, cu saltele de paie tocite. Rândul de paturi de pe centru se oprește la jumătatea camerei, lăsând un spațiu de cca 4 m unde tronează o masă mare, neagră.

În camera 2 era un soi de arcă a lui Noe, cel puțin geografic, dar și politic. Cei care veniseră de la Timișoara, un grup compact de circa 20 de studenți, în frunte cu șeful organizației „Tineretul Regalist” Angelescu Gheorghe, absolvenți ai faimosului liceu Loga, erau suprapuși de lotul nostru, al oltenilor, în speță craioveni, cu cca 10-15 oameni. Pe urmă, din toate unghiurile țării se vărsaseră loturi mici de studenți: clujeni, ceva maramureșeni; nu lipseau nici bucovinenii, împlețiți cu studenții moldoveni, puțini însă. Lor li se adăugau câțiva tineri universitari din provincia noastră maritimă. La număr, cei proaspăt sosiți erau în jur de 60. Existau însă, pe fundalul încăperii câteva priciuri, pe trei rânduri, puse în paralel cu zidul.

Acolo, ni s-a atras atenția, fusese repartizat de către administrație un grup insolit de circa 10-12 inși. Se remarcă printr-o atitudine stranie: vorbeau numai între ei, pe șoptite, cu priviri lușe și încruntate. Am aflat că sunt reeducații de la Suceava care ajunseseră, studenți fiind, în temnița Piteștiului.

În față, o discuție între doi deținuți:

Deținut: – Da' ce-ai avut ascuns în umărul hainei?

Voicu: – Păi, ce să am? O iconiță de la mama.

Deținut: – Da' te-a caftit bine?

Voicu:¹ – M-a bătut animalul, pe cât ați văzut și voi, a dat fără milă cu bâta aia noduroasă. Ah, de-aș afla cum îl cheamă, măcar l-aș băga în sacul memoriei, c-o veni odată ceasul judecății pe pământul ăsta! Cum ziceai că-i zice?

Deținut: – Stai așa că ți-l dau în palmă (strigă) Vasilie! (Se apropie un băiat tânăr – cam 20 de ani.) Tu ai mai fost pe la sanatoriul ăsta, la Pitești... Ia spune, cine-i bruta aia care l-a măsurat cu ciomagul pe Voicu azi-noapte la poartă? Ha?

¹ Personajul Voicu se identifică, judecând după datele furnizate de dialoguri, cu autorul (n. ed.).

Vasile: – Îl cheamă Georgescu și cred că înainte era potcovar sau ceva asemănător. Vorbește prin înjurături și se manifestă prin lovituri. E un criminal realizat din naștere și onor direcția penitenciarului Pitești îl folosește în momentul potrivit la locul potrivit, adică în poartă la sosirea loturilor și la percheziția de rigoare. Să știe colegul nostru că dacă cumva găsea și vreun creion la el îl aștepta și carcera, care nu-i cu nimic mai prejos decât cea de la Jilava. Dar să-i vezi pe ceilalți scelerați, pe Dina, pe Lăzărescu, pe Marina politrucul sau alții de teapa lor.

Voicu: – Și Mândreș cine e?

Vasile: – Vorbește încet despre zei, mai ales despre cei care nu-ți sunt favorabili! Jupiter e în fruntea Olimpului, aude și vede tot, cum e și firesc, și totul trebuie să i se supună. Mândreș și Ciobanu, și pe primul cred că l-ai remarcat azi-dimineață la număr – pe cât e de înalt, pe atât e de rău – sunt la rândul lor uneltele lui Dumitrescu, directorul, care nu va întârzia să ne treacă în revistă și să-și îndulcească buzele cu câteva înjurături la adresa noastră. Spre deosebire de o grădină zoologică, unde poți identifica ziua, dar mai ales noaptea, fiecare fiară, într-un bestiar de pușcărie lucrul acesta pare și este imposibil. Mi-a fost dat să trăiesc la Jilava alături de un preot și un fost ofițer din Garda Regală o scenă demnă de cel mai autentic ospiciu. Spre sfârșitul verii intrasem în conflict cu un milițian feroce numit Iamandi. Negru la față, pitic de statură și tăciune la suflet. Suferea de un complex de inferioritate acut. Seara și

dimineața, la număr, avea grijă ca el să fie primul din haita de caralii, urmat de alții, de înălțimi superioare. Îl botezasem „Țiganul”. Am auzit că în ultimul timp ajunsese pe post de gâde și, atunci când avea ordin, simplifica execuția în Valea Piersicilor printr-un simplu glonț trimis anticipat condamnatului în ceafă. Ei, bine, domnilor, omul ăsta, într-o duminică creștină, când eram afară, între ziduri, la așa-zisa plimbare, a văzut căzută o pasăre. Ne așteptam să o ignore, ba poate chiar să-i sucească gâtul. Cătuși de puțin, a luat-o cu grijă, și-a scos chipiul și a adăpostit-o înăuntru. Câteva minute mai târziu s-a agățat de preotul care pasămite își ridicase capul din pământ. Și fiindcă ofițerul care era în spatele său i-a luat apărarea, seara la număr, i-a băgat pe amândoi la neagra în reduit. Poate totuși, într-un moment al vieții sale, să ajungă să se căiască amarnic de ceea ce a făcut!

Se dă masa, Voicu abordează pe unul dintre reeducați.

Voicu (jovial): – De pe unde ești, domne?

Reeducatul (pirpiriu, cu niște ochi speriați și ocolind privirea): – Veză-ți dumniata di triabî, n-ai de șe să mă traji pi mini di limbî.

Voicu (surprins, zâmbește): – Îmi pare rău să-ți spun, că-mi ești camarad de suferință, dar cred că pe voi v-a pălit soarele de atunci de la seceta aia din '46.

Reeducatul: – Așa o hi... cum zâci dumniata, dar soarili ista o sî vî păliascî și mai rău pi voi care nu-nțălejeți 'mnica!

Voicu îl poartă din ochi pe individ, care se îndepărtează grăbit, ducându-se către priciurile din fund unde stau ca niște lileci, pe marginea patului, cei din grupul reeducaților. Întors printre ai lui, care urmăriseră dialogul, Voicu este primit cu nedumerire. Se întrepătrund comentariile, de la cele acide până la atenționări de moment, oltenii fiind cei mai aproape.

Călinescu Nicolae (circa 30 de ani, masiv, „căzut” cu Mișcarea Legionară din Oltenia, grupul Popescu Nelu, cu vechi state de pușcărie): – Ei, domnule Voicu, cum ți s-a părut primul contact cu o nouă specie a temniței comuniste, *homo novus* pe cale de convertire la noua religie?

Al doilea deținut: – Cum ți s-a părut tipul? Are ceva glagorie?

Al treilea deținut: – A încercat să-și justifice atitudinea? Ți-a dat vreo explicație credibilă? Pe câte am văzut noi nici n-a plâns, nici n-a răs. Am zice c-a stat ca un taur încruntat.

Alt deținut: – Da' un taur pirpiriu... Da' poți să știi, dacă o mânca jăratric?...

Gigi Ionescu (oltean, mai apropiat, mărunț ca statură, cu un început de calviție, fiul directorului sucursalei Băncii Naționale din Craiova, intelectual distins din Bănie): – Poate ne spui că te-a vrăjit cu privirea și cu câteva vorbe pe care le-a deșertat...

Voicu (nedumerit, se disculpă): – Măi, oameni buni, m-ați auzit... am schimbat doar câteva cuvinte cu individul, în fond m-am crezut la o grădină zoologică și am văzut o nouă făptură dincolo de ceea ce știam eu că poate conține o astfel de adunătură. Omul, fiindcă e totuși o ființă umană, rațională, zic eu, mi-a acceptat în primul rând dialogul, atât cât a fost. La sfârșit însă o frază mi-a rămas bine înfiptă în cap, ca o țăpligă aprinsă. N-am nici un motiv să vi-o reproduc *in extenso*, dar ea conținea ceva care pentru el cred că este o realitate, iar pentru noi o invitație funestă. Tot timpul s-a uitat cu grijă în spate și mi-am dat seama că se ferește de ai lui. „Nu mai râdeți voi mult, în curând vă veți schimba părerile, poate și convingerile!” Asta e tot și cred că individul a vorbit și în numele celorlalți. În concluzie va trebui să ne obișnuim cu prezența lor în camera și dacă avem câțiva studenți de la psihologie printre noi, să-i trimitem în recunoaștere...

Tabloul al II-lea

Aceeași încăpere, în fund se văd câteva trupuri mișcându-se, stând pe marginea patului. Este ora 19,00; după masă se strâng gamelele, care sunt predate la poarta de fier, pe partea dreaptă. Unul dintre deținuți, înalt, vânjos, rostește o urare pentru toți cei care astăzi sărbătoresc pe Marele Ierarh Nicolae.

Deținut: – Sunt teolog și am datoria să vă aduc aminte că printre noi se găsește un camarad de suferință, care își prăznuiește azi numele. Cred că este cel mai în vârstă dintre noi și a avut, cred eu, și cea mai frământată viață.

Toți ciulesc urechile și este prezentat Nicolae Călinescu (masiv, 1,72 m, piept dezvoltat, o pereche de ochi blânzi, în contrast cu chipul unui luptător dac de pe metopele de la Adamclisi). Călinescu este în mijlocul atenției tuturor.

Călinescu: – Vă mulțumesc pentru urări și cred că sunt adresate tuturor celor ce poartă numele Marelui Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei. Vă cer iertare că nu ne putem găsi în jurul unui poloboc cu vin sau alături de un butoi cu bere; vă promit însă că, dacă Domnul ne va milostivi, la anul pe vremea aceasta vom fi iarăși împreună, dar în alt fel.

Se intonează în surdină: „La mulți ani cu sănătate/ Să vă dea Domnul tot ce doriți/ Zile senine și fericire/ La mulți ani, să trăiți!”; urmează îmbrățișări și pupături.

Lumina își micșorează intensitatea, iar mijlocul încăperii rămâne liber; se aud voci în șoaptă.

Voce 1: – E cazul să ne urnim, mai avem o oră până la număr.

Voce 2: – Să pornim festivitatea!

Voce 3: – Risipiți-vă fiecare la culcușul său.

*Se aude vocea autoritară a lui Gheorghe Angelescu (conducătorul Organizației Național-Creștine din Banat): – Măsurați-vă pașii și stăpâniți-vă glasul! Dacă ne surprind, mâine mergem *in corpore* la „neagra” și bine ciomăgiți!*

Lumina își reduce intensitatea în așa fel încât în penumbră se văd trupurile deținuților și numai în față se creează un cerc cvasiluminos unde apare aedul antic.

Sergiu Mandinescu: – Mă numesc Sergiu Mandinescu, am făcut parte din organizația militară a generalului Carlaonț și am fost condamnat la 12 ani de temniță grea pentru crima de uneltire împotriva ordinii sociale, pe care, mă rog la bunul

Dumnezeu să mă ajute să nu-i fac. (*Se aud câteva aplauze în surdină.*)

Voi recita poezia de autor „Și azi ca ieri”, într-o variantă redusă:

Și azi ca ieri dăm chiot de alarmă,
Dar nu ne aud îndepărtații semeni.
Cezarii au uitat de plug și armă,
Cato e mort și Scaevola de-asemeni...

(*Urmează a doua și a treia strofă, în măsura în care timpul permite.*)

Din fundalul întunecat al paturilor ocupate de reeducați încep să sclipească pe rând cinci-șase perechi de ochi roșii; imaginea lor rămâne pe fundal până la sfârșitul tabloului.

Lumina dispare, merge spre semiîntuneric și pe fundal licăresc și se mișcă ochii roșii iscoditori. În primul plan, doi deținuți își împărtășesc emoțiile:

Voicu: – A fost frumos.

Deținut: – Și înălțător. Poeziile au fost excepționale, iar Sergiu Mandinescu este un veritabil poet al vremurilor de apocalipsă pe care le trăim! Ce păcat că a ajuns în pușcărie. Ce producție literară ar fi avut afară...

Voicu: – Te contrazic. Afară ar fi fost acum un tânăr ofițer al proaspetei armate populare. Am aflat că era la Școala de Ofițeri de la Sibiu încheietor de pluton și, pe urmă, de unde nu știm noi că tocmai suferința asta îl îndeamnă la ghiers și glorie. Știi povestea cu perla, cum ajunge ea să fie prețioasă...

Deținut: – Ai observat ceva la el? Are profilul lui... ia ghici? Cineva din Renaștere care a sfârșit pe rug, după ce a incendiat toate bogățiile nobililor florentini.

Voicu: – Savonarola, nu?

Deținut: – Ai ghicit. Și i se potrivește, nu numai profilul, dar și flacăra care l-a mistuit pe reformator. Cred că și Sergiu e la fel: interiorizat, tăcut și... fertil.

Voicu: – Să deie Dumnezeu ca suferința-i să nu fie mai mare decât rezistența la mizeriile vieții noastre de acum. M-am săturat să număr atât martirii, cât și eroii și, slavă Domnului, am dat destui în stepile Rusiei și la porțile Vienei!

Deținut: – Da' cu visele cum stai? Le mai ai colorate?

Voicu: – Cătuși de puțin. Acum totul e negru sau cenușiu. S-ar zice că s-a terminat Perioada Albastră a lui Picasso cu mine. Visam mereu că mă împresoară un hău, spart de frânturi

fantomatice, mute, care rânjesc la mine. De luni de zile până și chipul mamei a dispărut din memoria mea.

Deținut: – La mine e invers... dar tot pe fond negru. Se apropie de mine imaginile unor oameni pe care nu i-am cunoscut niciodată. Pe urmă se depărtează și apar cei dragi mie. Îi văd străduindu-se să-mi spună parcă ceva, dar eu nu pot auzi nimic, nu pot înțelege deloc.

Lumina se stinge și celula este luminată de becurile anemice de serviciu.

În noaptea aceea însă, tăcerea s-a spart și în jurul nostru, în urechile noastre, aerul a început să vibreze. Ne-am trezit brusc și cred că toți. Zidurile începuseră să vibreze ca un multiplu diapazon. Parcă sute de baroase băteau deodată în învelișul încăperii noastre, care reacționa ca o cutie de rezonanță. Dar loviturile nu erau singulare, ele erau însoțite de zeci de glasuri, care pe măsură ce timpul trecea, deveneau din ce în ce mai puternice, mai devoratoare. Din când în când, câte un țipăt puternic se detașa prin sonoritate și violență. Nu după multă vreme, coloana sonoră a mai fost îmbogățită cu un ruluiu ce ne-a înghețat sângele. Era atât de aproape de noi și deasupra noastră încât aveam senzația de certitudine că tavanul se va sparge și totul va năvăli peste noi.

Infernul sonor a durat mult, poate mai mult decât capacitatea noastră de a înțelege și de a da o explicație imediată și rațională: eram într-un penitenciar, eram păziți ca nu cumva clasa muncitoare să ne sfâșie ca bandiți ce fuseserăm, eram condamnați la diferite pedepse pe care urma să le ispășim. Infernului dezlănțuit, și în cele

din urmă oprit, urma să-i dăm o interpretare. Nu există loc mai propice ca temnița – poate numai în laboratoarele științifice –, unde fiecui gest, glas sau silabă să nu fie mai atent sesizată și comentată. Ne uitam unii la alții și ne întrebam din ochi dacă simțurile noastre nu ne jucaseră o farsă colectivă. Liniștea ce se așternuse era atât de deplină, încât ne întrebam dacă nu fuseserăm obnubiți, scoși printr-o metodă modernă, necunoscută nouă și scufundați într-un paranormal prelungit pe câteva zeci de minute, căruia, la prima vedere, nu-i puteam găsi nicio explicație rațională.

A doua zi, numărul se consumă în câteva zeci de secunde. Plutonierul Mândreș, înalt, intră cu capul în jos, cu fața crispată și ochii roșii; primi raportul șefului de cameră cu o expresie de lup hămesit dornic de sânge și pradă și, fără verificare, părăsește grăbit încăperea.

În încăperea se așterne tăcerea și brusc izbucnește un torent de întrebări. Deținuții se uită unul la altul și rostesc parcă în cor:

Deținuți: – Ce-a fost azi-noapte?

De la unul la altul se repetă întrebarea, însoțită de fețe în majoritate cuprinse de spaimă. Pentru a liniști spiritele, Angelescu se pronunță autoritar:

Angelescu: – A fost o provocare din partea administrației. I-ați văzut cum s-au comportat acum câteva minute, ca niciodată, nu ne-au mai trecut în revistă. Erau toți încrâncenați la față și palizi și au șters putina imediat. Concluzia: cele auzite

de noi toți, și subliniez toți, au intrat într-un repertoriu, într-o regie în care autorii au fost chiar cei care conduc penitenciarul.

Deținut: – Așa este, e logic că au vrut să vadă cum reacționăm noi la o ședință de zgomote, țipete și urlete, și pe cât mi-aduc aminte, au mai practicat ei astfel de metode cu noi și la anchete.

Alt deținut: – Așa am pățit-o eu la Huși, când au pus-o pe una de-a lor să țipe ca din gură de șarpe, ca de sub lovituri, zicându-mi că este sora mea, torturată că eu nu vreau să-mi dezleg limba.

Discuția a durat ore întregi, până la masa de prânz și toți am concluzionat în păreri, opinii și convingeri că am fost subiecții, noi și alții din celular, ai unui experiment al administrației coordonat de la București în ipoteza aplicării unei soluții finale. Coroborate cu informațiile sosite de afară, care toate prognosticau iminența unui conflict armat între Est și Vest, incidentul petrecut cu o seară înainte era de rău augur. După masă, câțiva ne-am dus la Călinescu Nicolae, guru al nostru, care își făcuse culcușul într-un colț și care, în ciuda unor provocări, nu se pronunțase nicicum. Odată cercul format în jurul lui, întrebările au curs.

Voicu: – V-ați pecetluit buzele toată dimineața. Ce vă reține?

Deținut: – De ce a fost nevoie de această înscenare? E vreun semn că s-ar putea să avem parte de ea, ca la Chișinău, Bălți și Hotin, când s-au retras rușii în iulie '41 și i-au terminat pe toți deținuții?

Alt deținut: – Domnule Călinescu, la Aiud ați mai avut parte de așa provocări?

Călinescu (sec): – Nu.

Alt deținut: – Dar de ce credeți că s-a regizat panarama de azi-noapte? Pentru cine au făcut-o?

Călinescu (vorbește rar, răspicat, privind-și pe rând interlocutorii): – Îmi pare rău că vă contrazic, domnilor, dar faceți o greșeală fundamentală. Răspunsul meu vă va mira, cel puțin. În primul rând țin să vă zic că n-a fost nicio înscenare și nici vreo provocare pe care *draga noastră administrație* să și-o fi propus în program.

Vorbesc toți deodată:

Deținuți: – Atunci ce-a fost, domnule Călinescu? Poate n-a fost nimic! A fost o închipuire pe care noi am trăit-o în colectiv! Poate a fost un vis al tuturor!

Toți ochii s-au strâns parcă într-o singură privire care îl tintuiește pe Nicolae Călinescu. Lumină intensă.

Călinescu: – Altă explicație logică nu există, decât dacă pentru câteva minute ne-am declara ieșiți din real. Or, lucrul ăsta nu-l acceptăm fiindcă ceea ce am auzit cu urechile noastre nu poate fi contestat. *(Plecându-și ochii în jos.)* Și atunci ar trebui să acceptăm că ceea ce am auzit este real și s-a și petrecut.

Deținuți: – Adică?

Călinescu: – Nimic mai simplu și mai sigur: azi-noapte, într-o încăpere superioară, care poate să coincidă pe verticală cu a noastră, sau alăturată, s-a petrecut ceva care a fost sursa acelor vaiete, urlete, țipete și zgomote pe dușumeaua celulei și care, cu îngrijorare vă spun că au fost naturale.

Tudorică: – Adică adevărate?

Călinescu: – Da, adevărate. Dar să nu uităm că în acest penitenciar sunt peste o sută de deținuți de drept comun asupra cărora se pot face fel și fel de presiuni și... represii.

Tudorică (cu aplomb): – Dar de ce să nu acceptăm varianta scenariului-provocare, pe care l-am trăit de atâtea ori individual?

Călinescu (cu siguranță în glas): – Dintr-un singur motiv. E neverosimilă. Dacă s-ar pune vreodată problema să ne lichideze o vor face dintr-o singură mișcare și fără astfel de scenarii. Cel mult, vor accepta riscul detunăturilor, împușcăturilor, la care vor găsi o soluție ducându-ne în beciurile închisorii sau folosind câteva eșapamente zgomotoase.

Deținuți (exprimându-și curiozitatea): – Dar ce-or fi făcut ăia de la dreptul cu mâna ca să merite...

Un deținut: – Dacă așa a fost, a fost groaznic pentru ei și, într-adevăr, dacă ne gândim, ar putea să fie un avertisment pentru noi!

Alt deținut (optimist): – Domnilor, să nu uităm că noi suntem deținuți politici și niciodată nu am fost bătuți în grup; individual da. Și pe urmă noi suntem cinci-șase sute de studenți adunați aici, la Pitești, și se mai știe de faptul ăsta și peste granițe... deci, cel puțin în momentul ăsta nu-și pot permite orice!

De grup se apropie Angelescu, Plapșa și Soare. Toți trei par abătuți și îngrijorați.

Angelescu: – Degeaba ne prefacem noi, domnule Călinescu, că n-am auzit ceea ce am auzit, că am visat ceea ce nu se putea

visa, iar faptul că nebunia s-a curmat tot atât de repede pe cât a început dovedește o premeditare. Să zicem că cei maltratați au fost dreptul comun. Eu zic că e la fel de grav ca o represiune tot atât de sălbatică împotriva noastră. Mai mult chiar, aș zice că o sancțiune în colectiv, după cum presupunem noi că s-a petrecut azi-noapte, nu poate fi dată decât pentru o încălcare flagrantă de regulament.

Tudorică: – În concluzie, totul a fost real și nu rămâne decât să ne scociorâm mintea în așteptarea unor justificări.

Alt deținut: – Pe care poate n-o să le mai aflăm niciodată.

Ionescu Gheorghe (Gigi) (căzând pe gânduri): – ...Ce bine ar fi dacă ar întârzia justificările... să încercăm să luăm legătura cu celulele vecine.

Voicu: – Dacă se va mai putea...

Tabloul al III-lea

A doua sau a treia zi.

Deșteptare de rutină, distribuirea terciului (un polonic de 200 g), orele de meditare sau de dialog în colectiv; într-un colț Gigi Ionescu (mic, 1,65 m, cu fruntea lată, „căzut” cu lotul prof. Ilie Marineanu al Grupului Legionarilor Tineri Vasile Marin). Circa zece deținuți îl

ascultă cu atenție, printre care Emil Sebeșan, Ion Ionescu, Nelu Popescu, Soare etc.

Gigi Ionescu: – Eram eu, care vedeam și înregistram ce mă înconjoară, dar în același timp eram tot eu care priveam grupul în mijlocul căruia mă aflam.

Un deținut: – Adică ai obținut o dedublare prin vis.

Alt deținut: – Așa mai zic și eu evadare, să-ți poți controla prezența cu maximum de acuratețe.

Gigi Ionescu: – Nu-i chiar așa, toate visele au un grad relativ de claritate și precizie. Am avut un vis când a murit bunicul meu, intempestiv, și mai mult mi-a spus visul decât realitatea. L-am văzut cum se depărtează de noi, de mama, de tata, de mine, după ce m-a îmbrățișat și mi-a făcut semn cu capul să-mi ascult părinții. Acum, ceața îmi încețoșa privirile, iar personajele care mă însoțeau nu aveau trăsături distincte; parcă unul dintre ei semăna cu mutra lui Angelescu. Pe ceilalți îi percepeam ca pe o prezență în jurul meu, iar încăperea era o biserică.

Alt deținut: – De unde știi?

Gigi Ionescu: – După sfinți, care se uitau la noi triști și parcă plângeau din perete.

Alt deținut: – Și pe urmă?

Gigi Ionescu: – Păi, secvența a fost scurtă. Ne-am apropiat de altar...

Alt deținut: – Cam câți?

Gigi Ionescu: – Ee, mă iei ca la Securitate... În vis nu poți să numeri niciodată, nu știi? Asta e legea de aur a irealității. Oricum, eram mulți, iar majoritatea erați voi.

Alt deținut: – Și ce s-a mai petrecut apoi?

Gigi Ionescu: – Păi, am ajuns în mijlocul bisericii, care era înaltă și avea un candelabru mare aprins, și în fața mea a apărut o ființă cu fața încruntată, cu ochii ca niște cărbuni aprinși, care s-a uitat la mine și mi-a făcut semn să mă apropii.

Alt deținut: – Și tu ce-ai făcut?

Gigi Ionescu: – Am mers către el cu toate că aș fi vrut să mă împotrivesc.

Alt deținut: – Și noi, din spatele tău, ce-am făcut?

Gigi Ionescu: – Nu știu, nu vă puteam localiza. Parcă ați mers după mine!

Alt deținut: – Toți?

Gigi Ionescu: – Da, toți.

Alt deținut: – Și?

Gigi Ionescu: – N-a mai fost nici un „și”, filmul s-a rupt și m-a trezit semnalul sonor al deșteptării.

Alt deținut: – Cum arăta ăla care te-a întâmpinat? Ce înălțime avea?

Gigi Ionescu: – Potrivită. Oricum mai înalt decât mine.

Alt deținut: – Cum era îmbrăcat?

Gigi Ionescu: – Cenușiu parcă, oricum îmbrăcămintea nu era colorată.

Alt deținut: – Părul?

Gigi Ionescu: – Scurt, tăiat scurt.

Alt deținut: – Era voinic?

Gigi Ionescu: – Foarte.

Alt deținut: – A scos vreo vorbă?

Gigi Ionescu: – A vorbit ceva, dar parcă pe altă limbă, iar ochii scăpărau de furie.

(Ne apropiam ca un tren accelerat de Sfintele Sărbători. Nu ne făceam speranțe că s-ar putea îmbunătăți regimul alimentar sau că vom fi mai puțin înjurați sau loviți în praznicul Nașterii Pruncului Iisus.)

Întuneric, se revine pe aceeași scenă.

Unii deținuți se plimbă, alții stau pe pat și discută. Miron din lotul lui Gigi Ionescu, se apropie de Voicu.

Miron: – Ai constatat ceva astăzi?

Voicu: – Nu. Ce anume?

Miron: – Păi s-a petrecut un lucru neobișnuit. De când ne-au mutat la 4 Spital ticăloșii din est și-au spart rândurile, au părăsit priciurile și-au venit cu zâmbetul pe buze printre noi. Tu te-ai pricopsit, pe câte am văzut, cu unul gras. Știi cum îl cheamă?

Voicu: – Habar n-am.

Miron: – Să-ți spun eu: Livinschi și Mihai. Ce-ați vorbit?

Voicu: – Păi a vrut să știe de unde sunt, cu ce lot am „căzut” și alte întrebări neroade.

Miron: – Ai grijă că mi-au spus cei de la Suceava că e mâna dreaptă a faimosului Țurcanu.

Voicu: – Ce să mai afle de la mine? Că totul e știut de Securitate.

Miron: – Și pe mine m-a vizitat unul cu o mutră de pește fiert, unul Bogos, ăla e! (*Arată cu mâna spre un deținut.*) E veșnic posomorât ca o zi de ploaie și cred că nu-i făcea plăcere să discute cu mine. M-a întrebat și pe mine aceleași prostii. În plus, însă, a insistat să-i spun cine a fost șeful de lot.

Voicu: – Și tu ce i-ai spus?

Miron: – Ca să mă amuz i-am spus că a murit și am scăpat de șefii care ne-au băgat în pușcărie. L-am văzut că rânjește și i-am întors spatele.

Noaptea de Crăciun, colinde.

Încăperea slab luminată e ocupată de două grupuri: unul cu deținuți în picioare, îngânând o colindă, și alții așezați pe pături și paturi într-o poziție de reculegere. Se face închiderea cu raportul clasic și imediat după ruperea rândurilor se aude o voce puternică. Se observă al doilea grup, al reeducaților, într-un nucleu în centrul

camerei cu câțiva plasați către ușa de acces. Cu șapcă muncitorească pe cap, Popa Țanu rostește fraze pe care deținuții ceilalți nu le înțeleg, înfierează atitudinea majorității deținuților și faptul că aici, la Pitești, sărbătorim legionărește Sfintele Sărbători. Pe fundal apar niște puncte roșii care se măresc și care, încetul cu încetul, cuprind întreg zidul. Acești ochi vor rămâne cu o culoare violentă până la sfârșitul Tabloului al V-lea.

Popa Țanu (autoritar, vorbește tare): – Ascultați-mă toți! Suntem aici, fiecare dintre noi ne-am ridicat împotriva clasei muncitoare.

(Se aude un murmur din masa deținuților): – Cine mai e și dobitocul ăsta, care ne învață unde suntem?

Popa Țanu: – ...Împotriva căreia am comis cele mai mari nelegiuiri. A venit timpul să ne dăm seama fiecare în parte, și toți în grup, de ce am ajuns aici și ce comportare trebuie să avem față de administrație, față de cei ce ne păzesc. Zile întregi v-am auzit, noi, care avem acum alte opinii, că nu v-ați despărțit de mentalitățile care v-au adus în pușcărie.

O voce: – Da' tu cine ești, măi, să ne ții nouă predici? Ai vreun grad pe umăr și nu-l vedem noi?

Altă voce: – Nu ești tot deținut ca noi? Plimbă ursu', tovarășe!...

Se creează rumoare și câțiva în frunte cu Angelescu, șeful de lot de la Timișoara, se apropie amenințător.

Deținuți: – Lasă-ne, mă, în pace! E noaptea de Crăciun! Să ne aducem și noi aminte de familiile noastre...

Cele două grupuri s-au apropiat. Reeducății încep să profereze amenințări.

- Nenorociților! Voi ne țineți în pușcărie, prin atitudinea voastră!

- Băgați-vă mințile în cap, nu mai suntem liberi!

Peste vacarm se impune o voce și un individ, cam de 1,72 m, cu pieptul bine dezvoltat, iese în față și urlă.

- Nimeni nu mai face nicio mișcare!

Se creează un moment de panică și cei de la Suceava își dau seama că îl au în fața lor pe șeful reeducării din penitenciarul Suceava. Ochii îi sunt injectați, are în mână un ciomag-picior de prici. Instantaneu toată grupa reeducaților se înzestrecează cu instrumente de lovit. Surpriza este totală, toți încremenesc, cu excepția lui Puiu Angelescu, care se apropie spontan de Țurcanu.

Eugen Țurcanu: – Bandiților, v-a sunat ceasul! Cât mai poate tolera poporul muncitor ca voi aici să vă faceți de cap, să cântați cântece legionare, colinde sau să recitați poezii reacționare! S-a terminat, și dacă nu înțelegeți o să vă învățăm noi ce înseamnă să vă lepădați de trecut și să înțelegeți că a fi deținut nu înseamnă numai să stai pe prici, să mănânci și să înjuri partidul celor ce muncesc fiindcă te-a adus aici. Înseamnă cu totul altceva și o să înțelegeți imediat.

Dintr-o săritură se repede pe Angelescu și îl lovește puternic cu piciorul de pat peste față, care i se umple de sânge. Se aude un țipăt, iar Voicu, care este în spatele lui la 2 m sare să-l apere, urmat de alți 2-3 deținuți. Voicu este lovit cu sălbăcie și îl urmează pe Angelescu pe ciment. Următorii pătesc la fel. Reeducații se reped și lovesc în neștire. Dintre deținuți, unii se apără, alții sunt surprinși de loviturile de ciomag sau chiar de rangă. Se aud țipete și câțiva deținuți se reped la ușă, bătând puternic. Ușile cu geam se deschid și în fruntea unor gardieni, printre care se vede statura înaltă a primului gardian, Mândreș, urmat de Lăzărescu, Georgescu, apare Dumitrescu, comandantul pușcăriei, îmbrăcat civil, într-un veston croit în stil militar cu buzunare exterioare... În măsura în care bătaia continuă în încăpere, Dumitrescu și ceilalți par satisfăcuți, dar totodată atenți asupra celor ce se petrec în încăpere.

Lumina albă intensă se focalizează pe mișcările bătaușilor și în special pe chipul lui Țurcanu, al lui Livinschi, Țanu Popa, Vasile Pușcașu, Alexandru Mărtinuş. Încep să se audă gemete, țipete... Se poate distinge o masă de deținuți ce stă încremenită în penumbră și

asupra căreia se reped 4-5 călăi, încercând și reușind să îi spargă unitatea. Odată ruși din grup, rînd pe rînd deținuții sunt aduși pe masa neagră, lungă de 4 m, care domină încăperea, deja năclăită de sânge. Primul torturat – Angelescu (înalt, solid, cu o față hotărâtă); încearcă să se rupă de călăi, nu reușește pentru că este lovit în cap cu o rangă. Este întins pe masă și bătut cu ciomegele.

Voicu este demascat de către Mihai Livinschi:

Livinschi: – Domnule Țurcanu, ăsta e ăl care a sărit în ajutorul banditului Angelescu și a vrut să dea în dumneavoastră.

Voicu este înhățat, mai mult pe sus, și întins pe masă, unde este bătut până la leșin. Este luat pe urmă și aruncat brutal sub fereastră, peste alte trupuri. Bătaia se extinde acum în toată încăperea. Ca să fie eficienți și probabil după un plan dinainte stabilit, milițienii din ușă se năpustesc asupra grupurilor care opuneau rezistență: vacarm cu țipete din ce în ce mai stridente.

Lumina începe să fie din ce în ce mai pulsatilă și este însoțită de o mișcare browniană. Rînd pe rînd cei ce au fost chinuți pe masă sunt aruncați unii peste alții, încât în mai puțin de o oră se formează un maldăr de trupuri. Sângele a inundat masa și curge din abundență.

Se înmulțesc ochii roșii din fundal.

Din când în când se aude țipătul lui Țurcanu:

Eugen Țurcanu: – Dați, mă, nu vă fie frică! Țștia ne țin pe noi în pușcărie... până nu-i terminăm pe toți nu mai vedem noi soarele.

Milițienii și-au dat jos centiroanele și încep să bată cu ele. Se bate cu o furie sălbatică, urletele și gemetele devin o simfonie a durerii, întretăiată de proteste:

Un deținut: – De ce dai, domnule, în mine? Nici nu mă cunoști!

Al doilea deținut: – Ce, io sunt o vită să nu simt nimic?

Câte un țipăt disperat țâșnește:

Deținut: – Mamă, mamă, ne omoară ticăloșii ăștia!

Rând pe rând sunt pironiți pe masa neagră toți cei 70 și ceva de „bandiți”. Masa devine un punct de maximă intensitate a luminii. Cei care bat trebuie să fie ca niște păianjeni care se agită, mânuiesc în ropot ciomegele și răngile. În spatele milițienilor, în ușă, directorul Dumitrescu stă și supraveghează scena. Zâmbeste și parcă vorbește cu cineva din umbră.

Cele 70 și ceva de trupuri ocupă un sfert din scenă. Majoritatea par leșinați. Scenaristul trebuie să aibă grijă să fie asemuiți cu trupurile de la Katyn.

Țurcanu, în mijlocul încăperii, obosit, scăldat în sudoare și sânge, cu ochii scânteietori, ținând încă în mână o rangă, rostește mulțumit, uitându-se peste victime:

Eugen Țurcanu: – Ee, v-am cântat noi colindele de Crăciun! Paștele și Dumnezeii voștri de bandiți!

Milițienii s-au retras, ușa cu geam galben s-a închis, Țurcanu și Popa Țanu rămân în mijlocul scenei, scăldați în lumină, iar restul se întunecă în jur.

Eugen Țurcanu (mai mult pentru sine): – Începutul a fost greu, noroc cu milițienii, altfel ne băteau ei pe noi.

În sală se lasă întunericul și pe cele două ferestre se văd zorile. Melodia Silent Night instrumentală, însoțită de horcăituri și gemete.

Tabloul al IV-lea

Priciuri stânga-dreapta, paturi sus dreapta. Pe priciuri stau cu mâinile întinse și cu ochii înainte 25-30 de deținuți. Doi-trei fac flexiuni, alții sar ca broasca; în fund, pe o parte, unul dezbrăcat în pielea goală trece printr-un șir de 6-7 deținuți care îl pocnesc.

Intră Țurcanu val-vârtej, după el Alexandru Mărtinuș, Alexandru Popa, Aligo Popescu.

Eugen Țurcanu: – Ce-i aicea, bă? Sanatoriu sau circ? (*înjurătură*) Pușcașule, dormi? Pe cât ești tu de mare, te prinde somnul ușor! Azi-noapte ce p... mameilor voastre ați făcut? V-ați regulat între voi? A crăpat vreunul? L-ați dat la număr? (*Toate spuse într-o cadență în crescendo. Se apropie de cel care este trecut printre ciomege, căruia îi aplică două lovituri, întâi în față și apoi în burtă, culcându-l la pământ, cu un țipăt scurt.*) Și voi ce faceți, bă, numărați? Cine v-a pus să vă numărați flexiunile? La a câta ești, mă?

Victima (epuizată): – Nu mai știu, domnule Țurcanu.

Eugen Țurcanu: – Îți spun eu, idiotule, ești la prima! Mai faci 200 ca să-l mulțumești pe Pușcașu. Livinschi, cum stai cu demascarea?

Livinschi (prompt): – Toți și-au făcut demascarea internă!

Eugen Țurcanu: – Și tu i-ai crezut, mă? Ce cred ei? Că dacă declară că mă-sa a fost curvă și ta-su poponar mă mulțumește pe mine? Să-și spună păcatele, mă, ca la popă! Și să mai spună cu cine a mai schimbat semne și șoapte dintre bandiți, asta mă interesează pe mine. Să se demaște unul pe altul, să spună și ce-au gândit despre noi când i-am mângâiat! (*Rânjește.*)

Livinschi dă mereu din cap, obedient și admirativ. Țurcanu se întoarce roată și răcnește:

Eugen Țurcanu: – Și demascările externe? Nu prea v-ați înghesuit, bandiților, să-mi dați lucruri serioase, babane. Să cadă trăznit ofițerul politic și domn' director, să mă cheme în miez de noapte. Da, asta vreau de la voi! Nu fleacuri cu pistoale ruginite, aruncate prin poduri sau găsite pe ulițe.

Eugen Țurcanu (își aruncă ochii roată): – Da' unde-i Șura al meu? (*Dă cu ochii de Fucs.*) Tu ce stai, mă, acolo, printre bandiți? Nu ți-a ajuns ce-ai pățit la Auschwitz? Livinschi, să-l bagi în tura de pază. Ai înțeles?

Mihai Livinschi (umil): – Da, domnule Țurcanu.

Eugen Țurcanu: – Da' unde ești, Șura? (*Se aude o voce bolborosită.*) Bă, parcă vorbeai mai bine azi-noapte. Cine ți-a făcut vreun rău, că doar ai fost prietenul meu, camaradul meu de-afară!

Bogdanovici (1,75 m). Proiectoarele se încrucișează pe el și pe Țurcanu. Stă cu capul în jos și brațele înainte. E plin de sânge și are pe cap o șapcă germană de Vânători de Munte căreia i-a scos cozorocul.

Eugen Țurcanu: – Ce-i, Șura? Cum de-ai ajuns așa? (*Îi dă un picior în față. Bogdanovici se prăbușește cu un geamăt cumplit.*) Unde-ți sunt dinții și măselele, Șura? (*Cu un rânjet satisfăcut.*) Te dor cioturile, nu? Dee, oportunistul se plătește, Șura,

darămite trădarea!... Șura, nu uita că de mâna mea ai să pieri!

Îl iasă pe Bogdanovici, merge și merge și la un moment dat se uită la Pușcașu.

Eugen Țurcanu: – Bă, Vasilie, dar unde e Corneluș, eroul de la Cluj?

Vasile Pușcașu: – E aicea. (Arată cu capul o făptură sub prici.)

Eugen Țurcanu (i se luminează nutra): – Ee, ți-ai găsit locul! ...'Tu-ți... Ieși de-acolo, ticălosule! Bă, bat la tine de-o săptămâna de zile, ți-e carnea zdreanță, nu mai ai nici cur, nici față și tu nimic. Nu tu camarazi, nu tu câteva pistoale, logodnică, nu tu soră, vrei să mori martir, bă? N-o să ai parte, mă, de gloria asta legionară! Fiindcă ai să crăpi după ce borăști. Tot, și laptele ăla verde pe care l-ai supt la țâța maică-ti! Peste o lună ai să fii lângă mine, banditul, dacă vei merita să stai alături de oameni cinstiți.

Îi dă un picior, se aude un țipăt.

Eugen Țurcanu (către Livinschi): – Să ai grijă de porcul ăsta să nu iasă din cocina lui.

Mai merge, se apropie de paturi și îl vede sus pe Șerban Constantin, cu mâinile întinse.

Eugen Țurcanu: – Ia dă-te, mă, jos! Bă, eu am avut o vorbă cu tine, mi-am călcat-o fiindcă tu... nu te-ai ținut de cuvânt. Înțelegi că mie nu-mi place să chinuiesc oamenii. Ai ajuns și tu o zdreanță din ce-ai fost, la fel ca șeful vostru, Costache Oprișan, care o să cânte după mine. Credeai că mă impresionezi pe mine fiindcă ți-ai tăiat venele? Ee, seara asta o petrec cu tine. Ori tu, ori eu... o să te pisez până la ultimul oscior!

Spectacolul trebuie să fie terifiant pentru public, buzele sunt umflate, capetele la fel, mișcările celor care sunt pe vârful grămezii de trupuri se accelerează și reușesc să formeze cele trei rânduri pentru număr. Ceilalți, circa 20-30, sunt leșinați și, în ciuda înjurăturilor și a îndemnurilor cu ciomagul, nu reușesc să se mai țină pe picioare. După ușile care se închid și se deschid, numărul este aproape și în câteva secunde apare plutonierul Mândreș (1,80 m) secundat de Ciobanu (1,68 m), care se uită cu ochii mari peste ceilalți.

Eugen Țurcanu: – Ceilalți, dom' prim, sunt bolnavi fiindcă s-au bătut între ei.

Lupu schițează o numărătoare și îl întreabă tare pe plutonierul Mândreș:

Lupu: – Sunt toți?

Mândreș: – Sunt toți, răspund de ei. (*Rânjind.*) Dar s-au bătut ca chiorii.

Lupu: – Îi duc eu la infirmerie. Sau mai bine îl aduc pe infirmier aici. (*Cu o privire aspră.*) Dacă în schimbul meu se mai petrece ceva asemănător vă bag pe toți la beci și nu vă dau nici apă. (*Mai mult pentru sine.*): Ce dracu aveți de împărțit?

Ușa se închide și Țurcanu cu haita lui încearcă să-i pună pe picioare pe cei leșinați.

Eugen Țurcanu: – Să vie doctorii! Gherman, Aligo, hai încoace la clienții voștri!

Apar Aligo și Gherman – care pun diagnostice și îi șoptesc câte ceva lui Livinschi.

Pe un prici pe partea dreaptă, Voicu se uită la studentul Șerban Constantin, care este plin de sânge, după ce a fost depistat de către planton în încercarea de a se sinucide. Se dă stingerea, se aude urlatul lui Pușcașu, dominat de o înjurătură a lui Livinschi:

Pușcașu: – Culcarea, bandiților!

Se așterne tăcerea, spartă din când în când de câte un geamăt. Cu bâta în mână, Alexandru Popa trece în revistă victimele, urmat de Mărtinuș și alții.

Pentru câteva secunde, Voicu își încrucișează privirile cu Șerban Constantin, care îi face semn că va încerca din nou să se sinucidă.

(Joc de lumini pe fețele lor, a se insista fiindcă sunt ultimele minute de viață ale studentului medicinist Gheorghe Ștefan.)

Voicu îngrozit dă din cap negativ. Răspunsul este la fel de ferm. Se va acorda maximum de interes, percepție și interpretare scenei de despărțire între cei doi deținuți.

Tabloul al V-lea

Aceeași încăpere, zgomote, se aude sirena de alarmă, uși închise și deschise, apare directorul, urmat de Țurcanu și de milițieni care urlă și țipă.

Eugen Țurcanu: – Deșteptarea! Toți la pământ! (Îmbulzeală, fiecare caută un loc unde să se adăpostească.)

Directorul Dumitrescu: – Paștele mamelor voastre de bandiți! Voi crăpați când vreau eu, nu când vă trece vouă prin cap! Aici este o ordine, un regulament... dacă vi s-a urât cu viața îmi spuneți mie și vă ajut eu... Hai spuneți-mi care a știut ce face banditul ăla azi-noapte!... Cine l-a îndemnat? Nu se poate să nu-l fi împins cineva!

Tăcere de mormânt, deținuții se uită unii la alții și nu înțeleg nimic.

Dumitrescu: – Vă faceți că nu pricepeți, nu? Lasă că vă lămurește ăsta din spatele meu... (Scoate o înjurătură și pleacă furios, însoțit de Țurcanu, care pe urmă se întoarce cu o față lividă.)

Scena se întunecă și lasă cu lumină doar culoarul din față.

În stânga Dumitrescu, în uniformă paramilitară, însoțit de Ciobanu și Mândreș, în dreapta Iosif Nemeș, în civil.

Nemeș (pe un ton răstit): – Ce-ai făcut, mă, aicea? Noi avem nevoie de mortăciuni? De ce n-ai fost stăpân pe situație? Să mi-l dai pe idiotul ăla de..., cum îl cheamă, Țurcanu, să-i trag una! Așa l-am învățat eu? Și de ce l-a scăpat din mâini? Mama lui de bandit! Toți sunt bandiți și împotriva noastră! Toți, bă! Să vă intre bine în cap! Ia gândiți-vă că se află mai sus de neglijența noastră... (Tonul devine autoritar.) Tu ești de vină, Dumitrescule! Nu-ți ții oamenii în mână! Azi se sinucide unul, mâine altul și poimâine începe un război de n-o să mai rămână o ușă în balamale!

Dumitrescu dă să se disculpe.

Nemeș: – Taci din gură că nu meriți să vorbești în fața mea!

Se stinge lumina și apar în con luminos două făpturi, Nemeș și Țurcanu.

Iosif Nemeș: – Bă, p... mă-tii, așa ți-am spus eu să faci reeducarea, dobitocule? Nu cumva l-ai omorât tu cu Mândreș și Lupu? Ia zi! Și ne vrăjiți voi cu sinuciderea? Nu ți-a fost destul cu Velicu? Am să aflu eu adevărul și să știi că te dau pe mâna alor tăi, de-ți vor zdrobi os cu os.

Eugen Țurcanu (palid, se bâlbâie): – Nu, tovarășe (*se corectează*) domnule inspector, vă spun că ăsta e adevărul. S-a aruncat singur în gol, nu l-a împins nimeni. Nici n-aveam interesul, că urma să-mi dea o declarație... importantă.

Iosif Nemeș (puțin convins): – Dar tu unde mă-ta ai fost? Nu puteai să-l ții din spate? Că n-a coborât singur scările. (*insidios*) Poate ați avut voi alte gânduri și nu mi le spui tu acum...

Eugen Țurcanu: – Domnule maior, pot depune mărturie domnul sergent-major Lăzăroiu și încă cineva aflat în spatele nostru, fiindcă n-am fost eu singur...

Iosif Nemeș (autoritar): – Bă, să nu se mai petreacă! Altfel ajungi tu rece înaintea altora!

Se închide scena.

Tabloul al VI-lea

Gherla – Celularul (etajul 3).

Camera 99 (10/16 m), ferestre mari – una spre răsărit, două spre nord; încă nu s-au instalat obloanele. Lumină, camera are câteva priciuri pe partea dreaptă. Accesul se face printr-o cameră de 3/4 m, unde funcționează un closet și două chiuvete. Circa 40 de deținuți stau înșiruiți de o parte și de alta a încăperii. În fața lor, în picioare, plantoanele – 3 pe o parte, 2 pe alta. Cei de jos stau în diferite poziții: unii au brațele întinse, alții în poziția braștei, câțiva au capul întors către tavan sau pereți – după o oră-două se declanșează o durere înspăimântătoare la ceafă – unii stau într-un picior, alții se sprijină cu un singur braț de perete. Pozițiile sunt socotite un preambul, o încălzire la cele ce urmează să se petreacă în timpul zilei. Majoritatea celor chinuiți au vestoanele sfâșiate, cămășile rupte, ochii scurși, iar la genunchi răni adânci.

Se împarte terciul, unii îl mănâncă porcește, alții îl sorb, neavând dreptul să folosească lingura (cu mâinile la spate). Cei care au fost declarați porci, după fiecare înghițitură trebuie să grohăie cât mai zgomotos. După ce s-au golit gamelele, Pușcașu urlă un ordin:

Pușcașu: – Mergeți să vă deșertați bășicile, bandiților!

Unul dintre deținuți se ridică și vrea să se ducă către încăperea băii. Este lovit peste ceafă, iar de jos mai primește două lovituri de bocanc din partea lui Morărescu.

Șeful de cameră: – Bă, nu faceți pe proștii cu noi, fiecare să ia gamela și să se pișe-n ea.

Gestul devenit ritual este executat cu grabă și cu gesturi automate.

Pușcașu: – Dacă cumva găsesc pe unul c-a murdărit cimentul îl pun să-l frece toată ziua.

Victimele albe-galbene la față nu mai manifestă nicio urmă de împotrivire. Ochii privesc în gol și din când în când se aude câte un geamăt care este sancționat printr-o lovitură cumplită în stomac sau în față. Liniștea domnește și este impusă ca o componentă a supliciului.

Se aude zornăitul ivărelor de la uși și în pragul vastei încăperi apare silueta unui bărbat de circa 35 de ani, cu părul negru scurt, ușor ondulat. E înalt, poartă în brațe un bagaj mic, iar pantalonii îi sunt kaki. E luat în primire de Livinschi și de Pușcașu, care rânjesc cu o curiozitate vădită.

Livinschi: – Ce cauți tu aici? Ai venit să te spovedești, nu?

Pușcașu: – La noi! (*către Livinschi*): Lasă-l că o să spună ăsta și păcatele pe care nu le-a făcut. (*Râd amândoi sonor.*)

Livinschi: – Cum zici că te cheamă?

Deținut (calm, uitându-se jur în jur cu ochii mirați): – Vais Vintilă. (*Tare.*) Dar aici ce este? Cine sunteți dumneavoastră?

Pușcașu: – În primul rând, te bag în p... mă-tii, în semn de bun venit! De aici nu se iese decât curat la inimă sau cu picioarele înainte, dacă rămâi bandit.

Livinschi (se apropie de el chicotind): – Bă Vais, ai căzut pe mâini bune aici. Oi fi fost tu colonel la Pașapoarte în Securitatea Poporului, oi fi tras tu pe mulți pe sfoară, dar aici ți s-a-nfundat. Ori îți dai drumul la gușă, ori te asigur că mâine dimineață, în cel mai bun caz la numărul de seară, dăm cu unul în minus. (*Către Pușcașu.*): Pune-l, în p... mă-sii, pe ciment să-și facă stagiul.

Pușcașu se apropie de urechea lui Livinschi și îi șoptește ceva.

Livinschi (pare mirat): – Bă, tu ești bolnav? (*Vais dă din cap.*) Ce p... mă-tii ai?

Vais Vintilă: – TBC.

Livinschi: – Nu prea arăți. La față ești roșcovan...

Vais Vintilă: – Am febră... constantă.

Livinschi: – Tușești?

Vais Vintilă: – Când m-apucă.

Livinschi (*șoptește ceva la urechea Urangutanului – Vasile Pușcașu, apoi către Vais*):- Ia-ți bocceaua!

Vais e dus într-un colț, lângă fereastra de pe sud, unde nu există nici prici, nici pat și unde zac tuberculoșii, care sunt și ei chinuiți. I se indică un loc lângă Voicu. Își pune sacul la căpătâi și se uită speriat și mirat la cei din jur. Vorbește tare:

Vais Vintilă: – Dar ăștia cine sunt, care stau pe margine și se uită la noi?

Voicu (încearcă să-l domolească): – Vorbește mai încet.

Un planton se apropie de Vais și îi șoptește:

Planton: – Aici nu se vorbește decât molcom și înainte de a-ți da drumul la fleancă îmi ceri mie voie.

Vais Vintilă: – Da' ce dracu' e aici? Și pe cine păziți voi?

Plantonul: – O să afli tu în curând când o veni domnul Țanu să te ia la bani mărunți.

Se dă masa de prânz.

Vais Vintilă (impacientat și interogativ): – Ce caut eu aici?

Voicu (șopotit): – Ca să crăpi! Nu înțelegi? Aicea se moare mai ușor decât se trăiește.

Vais Vintilă (insistent): – Dar ce caut?

Voicu (tot șopotit): – Pesemne că n-ai spus tot la anchetă sau ți-ai făcut vreun dușman care îți poartă sâmbetele pe la minister. Ce grad ai avut?

Vais Vintilă: – Am avut grad mare și funcție și mai mare.

Voicu: – Adică?

Vais Vintilă: – Am fost șeful Pașapoartelor, chestor, dar pe funcție de general. Dar tot nu pricep cine m-a trimis pe mine aici și ce au cu mine în mod special.

Voicu: – Te sfătuiesc să vorbești încet și cât mai puțin. Zi mersi că nu te-au pus în poziție. Ia uită-te la ceilalți!

Vais Vintilă (se uită cu ochii holbați în jur): – Da' ce-au făcut ăștia? Și de ce stau așa? Sunt nebuni? Maniaci?

Voicu: – Fiindcă sunt pedepsiți și sunt în anchetă. Mai e ceva de care trebuie să iei cunoștință. Ai auzit vreodată de reeducare? Ee, aici ești în mijlocul ei!

Vais Vintilă: – Nu prea înțeleg, cine pe cine pedepsește? ăștia care ne păzesc sunt milițieni?

Voicu (pe șoptite): – Ce? Ești nebun? Nu te uiți la ei că sunt și ei umbre? Sunt tot camarazi de-ai noștri de suferință, dar ei sunt reeducați, adică au ajuns din bandiți oameni cinstiți, devotați partidului.

Vais Vintilă (curios și impacientat): – Și cum ajungi în rândurile lor? Cine te numește?

Voicu: – Nu fi prea curios și la noapte am să încerc să-ți explic totul. Deocamdată ține-ți gura, care poate să-ți bată fundul. Într-o oră sau chiar mai puțin, poți să-ți dai sufletul pe aici, înțelegi?

Aceeași încăpere, seara.

Apare Popa Țanu, veșnic încruntat. Se adresează lui Morărescu (înalt, cu o față de idiot). Pușcașu, în spate, îl secondează.

Popa Țanu: – Ce mai e pe la voi? Și-au dat drumul? (Se oprește în fața lui Teja Constantin, mic de statură, cu fața plină de echimoze.) Bădie Costache, cum stai cu memoria pe ziua de astăzi? Tot legionar, mă, tot legionar?

Teja (vorbește găjâit și silabisit, are buzele umflate, capul cât banița, dă din cap): – Da, da, tot, tot! Ce să fac? Țsta sunt! De ce să vă mint?

Popa Țanu: – Bă, stârpitură, dacă îți mai dau una, te răcești de tot. (Autoritar.) Morărescule, mâine, când se mai întremează, ai grijă de el! Să-l ajutam că e în *Mlaștina Deznădejzii*, cum zice Căpitanul. Sau o fi în *Pădurea cu Fiare Sălbaticе... (Râde copios.)*

Continuă periplul și îl vede pe Moș Piticarul (cca 60-65 de ani) prăbușit, cu urme de sânge pe față și cu o ureche sângerândă, jumătate ruptă.

Popa Țanu: – Ei, bădie, ia spune-ne și nouă (în batjocură) cum te plimbi tu pe plută cu Căpitanul pe Valea Bistriței? Trai pe vătrai! Dar mai bine zi-ne când ai venit cu avionul din Germania să ajuți țara și neamul, ce gândeai? C-o să răstorni tu armata sovietică? (Nu mai așteaptă răspunsul și îi trage un picior în piept, de-l rostogolește.) ...Un nenorocit!

Merge mai departe și întâlnește privirea sfidătoare a lui Vandor.

Popa Țanu: – Ce faci, deputatule? În loc să fii acuma în Marea Adunare Națională a țării ai ajuns să te scuipe niște bandiți! Niște bandiți ca noi! Ca să vezi ce-i cu viața asta!... (*Îl pricopsește cu un pumn, dat în plină față și îl umple de sânge.*)

Țanu a ajuns în colțul încăperii, depășește fereastra și dă cu ochii de grupul de tuberculoși.

Popa Țanu: – Aha, ăsta e nou... (*Se oprește în fața lui Vais și pare interesat; îl măsoară de sus până jos cu privirea.*) Cum ai ajuns, mă, aicea?

Vais Vintilă (ridică capul): – Sunt Vais Vintilă, am fost ce-am fost și mă găesc într-un penitenciar al Republicii Populare, am fost condamnat fără să asist și asta după ce, cu o săptămână înainte, fusesem achitat. Poate în recurs justiția noastră își va face datoria și mă va elibera... (*Se uită în ochii lui Țanu.*) Cu scuze...

Popa Țanu: – Mă, da' sigur ești pe tine! O să vedem noi și o să stăm de vorbă mai pe îndelete. Nu-ți face griji, nu te va ține nimeni aici numai ca să te uiți la noi. Te pun în gardă dintru început: pe noi nu ne interesează ce-ai fost, ci numai ceea ce ești, iar dacă există o atenție asupra trecutului tău, ne vei ajuta și te vei ajuta să scapi cât se poate de repede de el prin *sin-ceri-ta-te*. Noi o numim demascare. ăsta e prețul pentru noi, ca să ne înțelegem dintr-un început!

Vais Vintilă: – Îmi permiteți o întrebare? (*Fără să aștepte continuă cu un ton interogativ.*) Ceea ce văd eu aici, cunoaște administrația penitenciarului?

Popa Țanu (furios): – Ce p... mă-ti te interesează pe tine?

Vais Vintilă (făcându-se că nu aude, continuă pe un ton insinuant): Dar Biroul Special de Inspecții a trecut vreodată pe aici? Să vadă, să se informeze?

Popa Țanu (pare surprins, se redresează, schimbă tonul și se adresează lui Pușcașu peste umăr, râzând, cu un ton ambiguu): – Să-i dai rătăcitului ăștia buletinul meu de populație, ca să știe cu cine a vorbit.

Trece mat departe. Se aude talanga stingerii, se face noapte, două becuri aprinse luminează slab încăperea. Apar patru plautoane, lumina puțin mai puternică se concentrează pe cei doi, care stau unui lângă altul. Se aude în microfon.

Voicu: – Domnule Vais, trezește-te la realitate. Nu-l provoca pe Țanu, că ășta este mână în mână cu ofițerul politic și intră și iese când vrea pe celularul ășta... și ia pe cine vrea și face cu el ce vrea. Gardienii îl salută dimineața cu „Să trăiți!”

Vais Vintilă (înmărmurit): – Nu se poate! ăștia-s nebuni?! (*Ca pentru sine.*) E drept că Gherla-i departe de București...

Voicu: – Ba se poate... (*ironic*) tovarășe colonel.

Vais Vintilă: – Și ce face aici? Bate, schingiuieste oamenii? Pentru ce? Are vreun avantaj?

Voicu: – Asta n-ar fi nimic, îi obligă înainte de a muri să spună ceea ce n-au declarat la Securitate.

Vais Vintilă: – Și ei ce fac, schingiuiții?...

Voicu: – Păi ce le mai rămâne să facă? Să inventeze... și eu am făcut la fel. E unul aici care a dat tot satul lui și câteva sate vecine...

Vais Vintilă: – Adică ăștia, ca să înțeleg eu, completează în pușcărie ancheta Securității? Au vreo cădere?

Voicu: – Și încă cum! Cu bâta în mână... și deseori cei chinuiți mor. Nu vă puneți cu Alexandru Popa fiindcă e dement, iar ceilalți îi seamănă.

Vais Vintilă: – Și la ce le folosește ce fac?

Voicu: – Dacă ar fi să ne luăm după ce zic și fac ei, la o eliberare înainte de termen; după mine însă, la nimic, fiindcă nimeni nu o să-i creadă că au ajuns peste noapte vajnici luptători pentru cauza bolșevică.

Vais Vintilă: – Nebunia asta e de mult timp?

Voicu: – Demult, de la sfârșitul lui '49.

Vais Vintilă: – Și dumneata cum de ai scăpat cu viață?

Voicu: – E o poveste mai lungă. Am plecat printr-o minune de la Pitești, de unde a început flacăra, chiar în clipa când Țurcanu se hotărâse să mă scuture și pe mine ca șef de lot.

Vais Vintilă: – Bine, bine, adică rău. Dar nimeni nu a aflat ce se petrece în spatele ușilor zăvorâte?

Voicu: – Vezi-ți de treabă!... Cum poți să-ți închipui că vizetele sunt oarbe și că țipetele nu se aud? Au știut de la început și le-a convenit. Te sfătuiesc în zilele următoare, când vei fi dus la o confruntare cu ștabii reeducării, să pui accentul pe faptul că ești condamnat pe nedrept. Nu-l provoca pe Țanu, iar dacă insistă să-i declari ceva, spune-i că ai fost ofițer superior în M.A.I., de altfel știu ei asta, și că dacă ai ceva, te vei adresa numai ofițerului de la Biroul Politic. Și nu uita, să le spui că ai un plămân în piuneze și că ești încă membru de partid. Și mai ai un avantaj: dacă ești cumva evreu să știi că vei avea un regim preferențial.

Vais Vintilă (sarcastic): – Adică voi fi chinuit ultimul? Dar, ia spune-mi,ăștia ce hram poartă, sunt legionari?

Voicu: – Sunt de toate culorile, dar predomină legionarii, însă tocmai ei sunt cei mai chinuiți.

Vais Vintilă (către Voicu): – Da' cine-i moșul ăsta care geme mereu și nu ne lasă să dormim? Ce-a fost și cum îl cheamă?

Voicu: – Se cunoaște că ai fost securist. Îl cheamă Toma, chiabur în comuna lui, a avut peste 10 hectare, din cele ce a declarat el...

Vais Vintilă: – Cu ce a fost arestat?

Voicu: – ...Cu aurul!

Vais Vintilă: – Adică cum? A avut vreo exploatare?

Voicu: – Nu, a fost chiabur și a avut cocoșei...

Vais Vintilă: – Și ce caută printre noi?

Voicu: – Păi nu și-a ținut gura și a înjurat regimul...

Vais Vintilă (rostind încet): – Adică pe noi...

Voicu (cu o nuanță de ironie): – Da, pe voi, care ați transformat țara asta într-un abator.

Vais Vintilă (ca pentru sine): – Și culmea ironiei, după ce m-am înscris în partid înainte de '44, s-ajung să fiu lângă voi, în nebunia asta de aici...

Voicu: – Aia n-ar fi nimic! Dacă te iau ăștia la poceală, te bagă în pătură cât ai zice pește.

Se face liniște totală. Apar dintr-un colț Pușcașu, Livinschi și încă un torționar. Se opresc în fața grupului.

Livinschi (către planton): – Unde-i ăla cu aurul?

Plantonul: – Toma?

Livinschi: – Da, mă, ăla! Ia, dă-i un brânci să se scoale!

Bătrânul se ridică șchiopătând; a ajuns o ruină de om. Are contuzii puternice pe față, dinții sparți și un ochi închis.

Livinschi: – Ee, vezi, mă, că noi suntem băieți de treabă? Te lăsăm să dormi... când ar trebui să te băgăm din nou la încălzire... Te-ai mai gândit?

Pușcașu: – Bă, scoate aurul, dobitocule... că tu ai spus că-l ai, nu eu. Și nu unu-doi cocoșei, ci o poiată întreagă. (*Râd zgomotos toți trei.*)

Livinschi: – Dă-ne numai unu', că p-ormă se adună ei...

Toma scoate un găjâit urmat de ceva neinteligibil.

Toți trei în cor: – Zi mai tare, banditule!

Toma (parcă se forțează): – N-am! (Se oprește și se uită la ei cu un singur ochi.) N-am avut!

Pușcașu îl înhață de după gât și îl pune la mijloc. După primele lovituri, Toma cade gemând la pământ.

Livinschi: – N-ai? Ee, o să-i scoți tu până la ultimul...

Potop de înjurături și lovituri. Scena se închide.

Noapte, deținuții dorm. Plantoanele dormitează, călăii visează. Liniștea e frântă de un zgomot de chei. Ușile din încăperea 99 se deschid, întâi cele de pe coridor, cele care dau accesul în camera mare. Apare ajutorul de comandant, grefierul, ofițerul de serviciu și un civil.

Se aude comanda: – Drepti! Deșteptarea!

Grefierul (cu voce tare): – Cine este deținutul Toma?

Buimăciți, deținuții se ridică și rămân pe loc. Privirile încep să se îndrepte către cel care fusese atât de mult chinuit în ultimele săptămâni.

Toma (se ridică cu greu și îi șoptește lui Voicu): – Împarte dumneata boarfele mele... la cine merită...

Merge greu către ușă.

Grefierul: – Da' ce-ai făcut, moșule, te-ai bătut pe-aici?

Toma (când ajunge în fața lui Pușcașu, se oprește și cu greutate îi șoptește): – Ai vrut să pui mâna pe toată munca mea de-o viață... Nu v-am dat-o, bă!

Un scuiapat greu îi iese din buzele strivite și se lipește pe bărbia lui Pușcașu, care se uită indignat la ajutorul de comandant.

Toma: – Ticăloșilor! Mi-ați rupt oasele! Vă blestem să n-aveți parte de mormânt!

Se întoarce către victime și-și pleacă capul în semn de respect și rămas bun.

Câteva minute mai târziu.

Voicu (către Vais, pe șopotite și admirativ): – Acum am înțeles de ce Toma îmi spunea după fiecare tortură că mai are 10-8-6... și nu înțelegeam... erau zilele lui până la eliberare.

Vais Vintilă: – Al dracului țăranu', chiaburu' tot chiabur, dar le-a dat bine peste bot!

Camera 99, august, aceiași torturați.

Se face schimbul plintoanelor.

Voicu (către Vais): – A intrat Ghiță, putem vorbi.

(Ghiță Rădoi – tânăr, cu o față luminată, cu ochi limpezi, uitându-se atent în stânga și în dreapta.)

Voicu: – Te-ai hotărât, mă? Aseară te-ai întors și tu cu o amprență pe față... Te-a bătut Pușcașu?

Vais Vintilă: – De ce să mint? Mi-a dat o labă și m-a dat cu capul de pereți... Criminalul!

Voicu: – Sper că n-ai cedat...

Vais Vintilă: – Nici vorbă!

Voicu: – Vintilă, ori te apuci să verși ceea ce ai adunat tu împotriva celor care te-au adus aicea și ești pierdut, ori îți ții

gura și le dai din condei ceea ce crezi că îi obligă să te trimită la București. N-ai de ales, altă cale nu există. Cere-te de urgență la locotenentul Sucigan, ăsta e mahărul politic și de frica lui tremură toți.

Vais Vintilă: – Ee, s-ajung eu să le spun, dar nu la securiștii ăștia de două parale care m-au băgat în pușcărie, în frunte cu Jianu, ci acolo la C.C., câți dolari au pupat unii și alții. Cu lopata, înțelegi? Cu lopata! Chiar și ăia de sus. De sus de tot. Și rotofeiul de Teohari, care are o vilă pe Sandu Aldea, ce afaceri a mai făcut!... Și chiar și tovarășa Ana...

Voicu: – Bine, bine, dar deocamdată ține-ți gura, înțelege-te cu Sucigan și păcălește-l că ai multe de spus și cu ajutorul lui se vor afla toate la București. Dar să nu te puie dracul să spui a suta parte din ce mi-ai spus mie în noaptea asta.

Vais Vintilă: – Ideea e bună, dar cum scap eu de bătaușii ăștia criminali?

Voicu: – N-ai decât o singură soluție: să le spui că oricât ar insista ei, nu te poți destăinui decât lui Sucigan. În fond, măi Vintilă, dacă ajungi acolo unde zici tu, te salvezi pe tine, dar ne salvezi și pe noi. Să insiști pe faptul că toate ororile de aici pot să compromită nu numai partidul comunist român, dar și lagărul socialist! Fii sigur că vor sări în sus când le vei spune că ticăloșiile astea se petrec sub oblăduirea unor cadre

iresponsabile sau poate chiar interesate să-și puie stele mai repede pe umeri.

Vais Vintilă: – Dar dacă ăia știu și ei de grozăviile de aici?

Voicu: – Exclus, nu-s proști ăi de sus. Sunt convins că nici Dej și nici Comitetul Central nu sunt băgați în chestia asta murdară. Poate știu că se bate prin pușcării, dar în nici un caz nu au cunoștință că se urinează în gură și se mănâncă căcat aici, fiindcă nici în cele mai teribile lagăre ale nemților sau pușcării d-ale rușilor nu s-a făcut ce se face aici. Și în fiecare zi și noapte mulți sunt asasinați după cherecul unor deținuți alienați, înțelegi?... condamnați la rândul lor...

Vais Vintilă: – Da, e cumplit și dacă n-aș fi aici aș crede că sunt bazaconii ale imperialiștilor... (*Pe un ton optimist.*) Dar dacă dau peste cine cred eu și nu mă curăț ăștia pe drum, nici vorbă că Dej o să-i spulbere cât ai clipi pe toți care subminează prestigiul partidului nostru.

Voicu: – Măi, da' bine vorbești, tovule... De ce te-or fi adus ăștia aici, nu-mi dau seama. Cred că erai prea deștept pentru ei...

Plantonul Rădoi intră în alarmă și apasă ușor pe pătură. Trece Morărescu. Se îndepărtează.

Ghiță Rădoi (se oprește în fața lor, după ce s-a asigurat că nu-i

aude nimeni și le șoptește emoționat): – A venit Țurcanu, tartorele lor!

Vais Vintilă (spontan): – Da' ăsta cine mă-sa mai e?

Voicu: – Categorie că Țurcanu n-a venit singur, ci cu tot statul lui major de ucigași. Oricum, tu ai alt statut și, dacă nu te bat, înseamnă că s-au primit dispoziții de la Biroul Politic și vor să te stoarcă bine înainte de a te ucide.

Vais Vintilă: – Voicu, am clipe de îndoială, ca să nu zic de frică. (*Cu glas tremurând.*) Mă joc cu viața mea pe muchie de cuțit. Dacă mă află ăștia, mă dezmembrează.

Voicu: – Bă, jidane, dacă vrei să-l mai vezi pe fiu-tău, pe Andrei, mergi mai departe, că n-ai altă ieșire decât spre București. Sau preferi Roja Șandor (Rózsa Sándor)¹, că-i lângă noi...

Vais Vintilă (gânditor și speriat): – Cam așa e, ai dreptate, n-am altă scăpare! Am momente când îmi vine să mă sinucid, dar n-am cum, fiindcă peste tot sunt plase de sârmă...

¹ Pentru detalii privind pe Roja Șandor (Rózsa Sándor) cf. https://ro.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1ndor_R%C3%B3zsa (n. ed.).

*Voicu: – Mai bine te-ai gândi ce cimilituri să le mai îndrugi
ăstora ca să te creadă și să-și dea seama că nu-i de nasul lor să
te mai țină aici...*

*Peste încăpere se lasă întunericul și sunt fasciculate numai
plantoanele ce-și fac rondul.*

Tabloul al VII-lea

Furtună.

*Toamnă, septembrie (Țurcanu a sosit cu două loturi de reeducați
la Gherla).*

*Scene de tortură: în mijlocul încăperii se fac genuflexiuni, în
spate – jocul clapetelor pe un deținut dezbrăcat. Livinschi, Cerbu,
Romanescu, Pușcașu, Popescu. Apare Țurcanu cu Popa Țanu și
Mărtinuș. Rânjește și dă cu ochii de Timaru, care tocmai e lovit în
stomac și călcat în picioare de Cerbu.*

*Țurcanu: – Ee, Timarule, nu-i așa că o să-ți vină mintea la
cap? Da' cred că după ce-o să te răcești! (Se apropie și îl lovește
puternic peste față cu pumnul. Timaru cade peste câțiva alți deținuți
aflați la podea în mijlocul camerei. Se urcă pe ei.) De luni de zile
ne chinuim cu voi să înțelegeți de ce vă batem. Unii au priceput
și au deșertat sacul, dar au mai păstrat câte ceva. Alții, ca Teja,
Timaru, Vandor, Maxim, Sârbu Nicolae, Ismană, Scutaru,
Lupoai, Piticaru vor crăpa aici. (Face o pauză.) Poate vă*

întrebați cine ne-a dat această putere, să hotărâm asupra vieților voastre...

(Afară începe ploaia și pe un fond de răpăială pe acoperișul Gherlei apar primele sclipete de fulgere, urmate de tunete în surdină).

Țurcanu: – Bă, bandiților! Partidul ne-a dat această unică șansă de a ne căi pentru faptele noastre și de a trece în rândurile lui. Voi nu știți ce este afară, nu știți ce înseamnă să faci parte din clasa muncitoare, să-ți faci o familie și mai ales să lupți împotriva dușmanilor, care de multe ori sunt foarte apropiați de noi. Chiar și părinții noștri, frații și surorile noastre... chiar pe ei îi avem dușmani și dacă nu vor înțelege să se schimbe de bunăvoie, să deschidă ochii, îi vom doborî fără cruțare. Nu înainte însă de a stârpi ultima rămășiță burgheză din noi. Pentru a ne recăpăta libertatea și încrederea clasei muncitoare trebuie să ne deparazităm de toată râia pe care am căpătat-o prin școli, prin biserici, prin familie chiar... altfel vom rămâne pe mai departe bandiți, mai periculoși chiar decât cei pe care justiția poporului i-a condamnat. Și nu vom avea nici milă și nici remușcări... *(Se înteteșc tunetele.)* Mila este semnul slăbiciunii, remușcarea este recunoșterea vinovăției. Noi nu cunoaștem nici una, nici alta *(Trăsnet.)* Iar pe dușmanii noștri să îi lăsăm să se roage mai departe, cât or voi, la un Dumnezeu orb și neputincios.

Țurcanu gesticulează, apar fulgere, trăsnete, vocea i se îneacă, se rupe, dispare, la geamuri se văd luminile fulgerelor și se amplifică sunetul tunetelor. Un trăsnet cumplit cutremură clădirea Gherlei. Vocea lui dispare sub ropotul ploii și torentul trăsnetelor. Țurcanu ridică brațele în sus amenințător. Trăsnetele și fulgerele se întetesc. Țurcanu se uită cu ochii holbați și cu privirile pline de ură peste deținuți. Vorbește, dar nu-l mai aude nimeni. Într-un gest de ură și disperare ridică pumnul amenințător spre cer și rostește cuvinte neînțelese. Își dă seama de neputința comunicării, se dă jos de pe grămada de victime și pleacă împreună cu toți călăii. În încăpere se așterne o liniște ireală: plantoanele au amuțit, iar deținuții chinuiți se întorc pe priciuri.

Voicu (către Vais): – Trebuie să recunoaștem că am trăit o scenă de apocalipsă, în care satana și-a abandonat ucenicul.

Vais Vintilă: – Pentru moment... Dar poți să știi ce se va mai întâmpla cu el? Oricum, acum, până la întoarcerea lor suntem simpli deținuți... liberi!

Pe un fond de încremenire a timpului se aude în surdină o corală religioasă. Toți încremenesc. Cortina se iasă încet, corala continuă cca 2-3 min.

Tabloul al VIII-lea

Hol, câțiva ofițeri în uniforme în fundal, în față Pantelei (Pantiușa) în uniformă. Se uită nerăbdător așteptând cu siguranță pe cineva. Ușa se deschide și apare statura pipernicită a lui Nicolski în civil, însoțit de un ofițer în uniformă.

Pantelei (amenințător): – Ce mi-ai făcut, tovarășe general?

Nicolski (se uită interogativ și răspunde într-o românească pociță): – Nimica, nimica, de ce nervos dumneata?

Pantelei (cu accent rusesc pronunțat): – Mi l-ai dat pe bețivul ăla de Nemeș...

Nicolski (pare îngrijorat, dar râde): – Ehe, maladoi, maladoi, tovarășe.

Pantelei: – Tovarășe general, tânăr, netânăr, e un dobitoc! Zilele trecute a uitat o mapă pe stadion și noroc că oamenii mei au recuperat-o. Știți ce era înăuntru, tovarășe general? Niște declarații ale ăloră de la Pitești, culese de Țurcanu. Vă dați seama ce-ar fi fost dacă ajungeau pe mâinile dușmanilor noștri?

Nicolski (înjură pe rusește): – Ibi tvoiui mati! Ticălosul! Ne-am pus încrederea în el! Rastreleat, rastreleat, tavoriști general. Două-trei zile și afară. Trimis la penitenciar îndărăt, la Oradea.

Pantelei: – Harașo, tavoriști general! Propun ca tovarășul colonel Sepeanu să preia de urgență Biroul Special de Inspecții.

Nicolski: – Mâine.

Pantelei: – Da, mâine. Da svidanie!

Își dau mâinile, fundalul se estompează, luminile îl urmăresc pe Pantelei în timp ce iese din scenă.

Înainte de a se apropia de ieșire.

Pantiușa (uitându-se după Nicolski): – Dobitocule, dar pe tine cine te-o fi adus aici?

ACTUL III

Tabloul I

Ianuarie 1952.

Biroul lui Teohari, portretul lui Stalin, sub el Gheorghiu-Dej, Ana, Luca și Teo de mărimi egale. Personaje: Nicolski, Jianu, Sepeanu, Pantelei și Mazuru. În plus coloneii Marin Constantinescu, Czeller și Birtaş.

Ziua spre asfințit, aceeași imagine a bisericii Kretzulescu văzută pe una dintre ferestre. Lipsesc consilierii sovietici.

Teohari intră grăbit, cu un aer de nervozitate în glas și mișcări. Apare aceeași secretară îmbrăcată în locotenent cu rubașcă și care îi servește aceeași cafea, cu gesturi mecanice. La sfârșit se apleacă și îi șoptește ceva la ureche. Teohari devine atent și îi răspunde afirmativ din cap.

Afară începe să ningă și orizontul se pierde, inclusiv conturul bisericii Kretzulescu.

Teohari (aruncându-și privirile către generali): – Tovarăși, pe câte vedeți, simțiți și voi, e cam frig în biroul meu, dar mai

încolo cred că va fi cald și ne vom simți mai bine. (*Vrea să zâmbească, dar parcă se răzgândește și rostește cu glas tare.*) Pe câte ați luat cunoștință, și spun asta pentru cei direct implicați, tovarăși, acum aproape doi ani de zile în același birou v-am aprobat o acțiune care avea toate șansele să izbutească, îndeplinind câteva condiții esențiale și necesare, pe care le-am concretizat în niște proceduri. Inițial mi s-au raportat pas cu pas, după cum dădusem indicații, progresele care s-au făcut pentru a ajunge acolo unde ne-am propus și le repet acum: reeducarea prin muncă și sinceritate a zecilor de mii de deținuți, dușmani înrăiți ai clasei noastre muncitoare, ai statului și Republicii Populare. Acesta a fost obiectivul nostru, iar mijloacele rămâneau la alegerea dumneavoastră și se gradau după răspunsul primit la acțiunea noastră.

Murmur în rândurile generalilor.

O voce: – Cam târziu ne faceți critica, tovarășe ministru. Ne puteați convoca anul trecut...

Teohari: – Nu ocolesc autocritica, este una dintre temeliile ideologice ale regimului marxist-leninist. Nu ascund faptul de a fi subestimat pe dușmanii noștri și supraestimat pe cei care au avut din partea mea încredere și o justă prețuire. Am convenit atunci ca, inspirându-ne dintr-un model pedagogic sovietic, să încercăm să aducem la matcă în special tineretul universitar rătăcit și îndoctrinat de o ideologie a violenței, a

crimei, precum cea legionară. Ne-am gândit apoi să-i atragem de partea noastră pe toți aceia pe care suntem obligați să-i ținem zi de zi prin pușcării și lagăre pe banii poporului. Tot atunci am hotărât că acest proces trebuia să cuprindă, cu timpul, întreaga masă a celor condamnați. Ar fi fost cel mai mare succes pe care îl puteam raporta Comitetului Central.

Face o pauză și bea liniștit din cafea. De acum încolo devine vizibilă o enervare premeditată în glas și gesturi.

Teohari (enervat): – Dar v-am vorbit degeaba și ne-am înțeles, cum zicem noi tipografii, cu linotipul întors pe dos. Convenisem atunci să ne concentrăm acțiunea pe un penitenciar unde să creăm condiții favorabile unui mod de a privi societatea noastră socialistă. Și iarăși am zis că vom condiționa reducerea pedepselor și revenirea condamnaților în societate de atașamentul lor față de valorile clasei muncitoare. Trebuiau să dovedească asta fără să-i obligăm într-un fel la recunoașterea greșelilor și a acelor fapte pe care au uitat să le declare la anchete și de care se pot rușina. Asta e pe scurt, tovarăși, ceea ce am vrut eu și am căpătat din partea voastră (*mărește tonalitatea*) nu numai încuviințarea, dar și asigurarea fermă că se va îndeplini tot ce am hotărât împreună. Cred că nu mai e cazul (*vorbește tare și se uită împrejur cu ochi acuzatori*) să mai pomenesc fiecăruia ce angajament și-a luat. Și dumneata, tovarășe Mazuru, și dumneata, tovarășe Marin Jianu, și dumneata, tovarășe Pantelei, care mă asigurai că va fi

un joc de copii... Nu-l mai pomenesc pe colonelul Sepeanu, care văd că stă cu ochii în jos, și știe el de ce... Ah, și era să uit de Direcția Generală a Penitenciarelor, unde mă întreb de ce n-am cerut să fie făcută paza pe Canal și la penitenciare de o gardă dublă în care să-i fi poftit și pe americani. Cât am fost de vigilenți, vă pot spune eu acum, cât am fost de deștepți și pricepuți, ați spus-o voi în anul care s-a încheiat: printr-un dezastru. A fost suficient să scape un deținut, fost tovarăș de-al nostru cândva, care nici măcar n-a fost dus în sala tribunalului când a fost condamnat (*se uită sentențios la Marin Jianu*), ca tot gândul meu bun și strădania voastră, și mai ales sfaturile date de consilierii sovietici, să se adune la groapa de gunoi. Și poate v-ați întreat de ce... (*pauză, ministrul silabisește*) fiindcă s-au răstălmăcit spusele și ordinele mele. Fără violență, v-am spus și voi ați înțeles cu violență, mai mult chiar (*coboară tonul*), ucigând și torturând cum nici naziștii sau fasciștii n-au făcut-o. Unde ai fost, tovarășe Sepeanu, când se mânca cu tiriplicul căcat? Dar dumneata, tovarășe Czeller, care ne vorbeai așa de mios? Iar pe dobitocul ăla de Iosif Nemeș cine l-a ales și l-a pus în fruntea Biroului de Inspecții? (*Îl fixează câteva secunde pe Nicolski.*) Câte rapoarte au venit la mine de la tovarășul Baci, care văd că lipsește?

Marin Constantinescu (ridicându-se pe jumătate din fotoliu): – Nu, tovarășe ministru, adevărul e pe jumătate fiindcă tovarășul Pintilie, cât și tovarășul ministru Nicolski ne-au interzis să vă trimitem vreun raport din ce se petrece prin

penitenciare. Asta o spun tare fiindcă așa s-au petrecut lucrurile, iar Biroul de Inspecții și-a luat lucrători cu capul cât oul de bibilică...

Teohari (prefăcându-se că nu a auzit): – Măcar dacă primeam pe o jumătate de pagină câteva rânduri... Ați compromis partidul și poate chiar ați dorit acest lucru, ceea ce este foarte, foarte grav. Restul au fost mărunțișuri. Să citiți și voi acum un raport de evaluare pe care l-a făcut o comisie a C.C.-ului, în frunte cu Ady Ladislau și Evghenie... *(Se uită interogativ și primește răspunsul.)*

Tănase: – ...

Teohari: – Da, Tănase, asupra așa-ziselor demascări. Cu foarte mici excepții, gunoi, tovarăși, gunoi de aruncat. Și voi ați tăcut când o mie – două mii de oameni au fost schingiuiți cu o barbarie care este străină principiilor moralei noastre comuniste. De aceea vă spun pe față că toți cei care s-au făcut vinovați vor fi sancționați potrivit legii care trebuie să ne conducă în toate acțiunile noastre. Nu vă primesc acum niciun fel de autocritică, observații sau explicații. Voi citi rapoartele voastre și le voi prezenta cui trebuie și unde trebuie, atunci când mi se vor cere. Sunteți liberi!

În clipa în care generalii se ridică, se aude vocea colonelului Czeller. Îmbrăcat civil, cu perechea lui de ochelari pince-nez; vorbește cu același marcat accent maghiar.

Czeller: – Tovarășe ministru, am făcut o greșală toți, nu numai unul sau doi. Toți, absolut toți, chiar și dumneata. Am vrut să întoarcem dintr-o dată pe dușmani, opoziție, legionari, țărăniști și liberali la o viață cinstită, arătându-le ce am făcut: uzine, fabrici, mii de apartamente, Canalul în construcție, școli și universități noi, carte pentru toți până în fundul ultimului sat și multe altele, de care clasa muncitoare beneficiază din plin. Nu știu al cui a fost planul pe care ni l-am propus și care, din păcate, a eșuat. Dar cred că a fost bine gândit. Asta nu înseamnă că a fost și bine executat, iar consecințele le tragem noi acum toți. (Din nou se murmură în rândul celor de față, majoritatea îl aprobă.) Ne-am grăbit și ne-am dat pe mâna unor deținuți ce și-au făcut de cap în pușcăriile noastre, iar noi am crezut că prin ciomag și alte mijloace vom reuși ca mii de oameni să-și schimbe convingerile, viața... Rușinea noastră și vinovăția este că a trebuit să vină tot un deținut și să declare ce a trăit.

Murmur și vociferări: – Bravo, Czeller, bravo!

Czeller (calm și acuzator): – Și eu zic că e bine că s-a dus individul la Comitetul Central, fiindcă dacă nu se afla acolo de cele petrecute în temnițe acum încă s-ar mai fi folosit aceleași

metode sălbaticе. Iar dacă n-ar fi existat un Vais Vintilă, fost tovarăș de-al nostru, vigilent și curajos, ne pomeneam până în toamnă cu toată presa internațională pe cap. Ajungeam de răs chiar printre partidele frățești, ca să nu mai vorbesc de cel sovietic. Ați spus mai înainte că se vor lua măsuri disciplinare asupra aceloră, mulți sau puțini, care și-au depășit atribuțiile sau le-au dat un înțeles personal și vindicativ. Sunt absolut de acord ca toți cei care au profitat de gradele pe care le aveau pe umeri și de relațiile pe care le aveau mai sus să fie aspru pedepsiți fiindcă nicăieri nu am citit un ordin care să autorizeze o crimă sau o tortură.

Teohari ascultă îngândurat fără să protesteze. Îl cunoștea bine încă de la Moscova pe Czeller și știa ce relații apropiate are cu sfătuitoarii sovietici.

Teohari (cu glas neutru): – Vom analiza într-o ședință specială de ce și cine e responsabil de eșecul nostru.

Generalii și coloneii s-au ridicat în picioare și părăsesc îngândurați biroul lui Teohari. Trecând pe lângă Czeller majoritatea îl felicită sotto voce.

Sepeanu (individualizat printr-un apel al ministrului, răspunde obedient): – Am înțeles, tovarășe ministru, voi fi diseară în cabinetul dumneavoastră!

Tabloul al II-lea

Seară, birou cu 5-6 fotolii de piele, un geam mare prin care se vede o ninsoare puternică. La radio se aud cântece muncitorești și o voce ce pomenește de succesele clasei muncitoare. Lumină moderată, 5 veioze luminează discret 5 mape deschise. O pendulă, prin zece bățai, marchează ora 22,00. Unul după altul, cu notes-uri în mână, intră membrii conducerii Ministerului de Interne: Nicolski, Pantelei, Bodnăraș, Vladimir Mazuru, Czeller, Marin Jianu. Într-o tăcere totală, ofițerii își consultă notes-urile. Ministrul Teohari Georgescu apare într-un costum închis, precedat de nelipsita secretară, ce împarte cafele, după care se retrage, nu înainte de a reduce volumul radioului. Glasul lui Teohari se afirmă dintru început autoritar.

Teohari: – Ei, tovarăși, a venit clipa când fiecare urmează să-și facă un bilanț a ceea ce a făcut bine sau rău. Depozițiile lui Vais Vintilă sunt cutremurătoare și, dacă nu le-am fi verificat și din alte surse, am putea crede că le-a inventat ca să plătească niște polițe mai vechi. (Spotul se mută câteva secunde pe mutra lui Marin Jianu, care își pleacă capul.). Trebuie să vă spun că au mai încercat și alții să aducă la cunoștința organelor noastre nenorocirile de la Pitești, Gherla, Canal sau Târgu-Ocna, pe diferite căi, dar cu același scop: să ajungă la Comitetului Central. Toate încercările au fost în zadar. Fie-n-au ajuns la mine pe cale oficială, fie au fost oprite de faimosul

vostru Birou de Inspecții. Au murit tineri în bătaie, au fost deținuți care nemaisuportând chinurile s-au sinucis. Ca să nu mai pomenesc de cazul profesorului Simionescu de la Canal, care s-a aruncat în sârme și a fost împușcat! Mie nu mi s-a raportat acest lucru... Cineva trebuie totuși să răspundă. (*Insinuant.*) Ce ziceți?

Nicolski (dregându-și glasul): – Nu-i drept, nu-i drept, tovarășe ministru! Noi organizat totul pentru anchetă mai bună. Noi am aflat lucruri de la bandiți, importante.

Teohari (îl întrerupe nervos și autoritar): – Ai auzit, tovarășe, ce am spus eu înainte? Ați aflat gunoaie, fleacuri, nimicuri care se știau! V-au tras pe sfoară în demascările pe care le-ați cerut voi! Vinovați – numai morți și membri de partid, baliverne pentru a vă justifica voi salariile grase. Iar pe Vais l-ați lăsat să se ducă până sus... Nu-ți face visuri, cei care au făcut blestemății vor plăti cu ani de pușcărie. Partidul n-a avut nevoie de călăi, și mai ales de victime, iar eu nu v-am trimis să bateți până a sărit sângele pe tavan. (*Se oprește privind-l pe Czeller.*) Și cel mai vinovat este... (*pauză*) tovarășul colonel Czeller, care ne-a asigurat că inspectoratul ține totul sub control...

Czeller ascultă senin acuza ministrului și nu răspunde. Lumina se stinge și ultima imagine este pe chipul lui Czeller, care privește imperturbabil.

Tabloul al III-lea

Gherla, 12 februarie 1952, sfârșitul reeducării. Noapte, 3-4 dimineața, celula 101; 40 mp.

Celula cuprinzând întreaga scenă.

20 de deținuți pe dreapta, șef de cameră – un tip cu ochelari, mutră de intelectual, 1,72 m (Paul C.).¹ Pe stânga priciuri (aliniament de scânduri susținute de capre din lemn).

Plantoanele (2 pe stânga) îmbrăcate în zeghe stau cu ochii pe deținuții care dorm.

Este luna februarie, este frig, dispoziția dată: mâinile și capul la vedere.

Este liniște și numai din când în când la intervale egale de timp se aude talanga de fier izbită de santinelele de la ziduri.

Accesul în celulă se face printr-o ușă masivă de fier, înaltă de 2,10 m și lată de 1 m și care este dotată cu un ochi de supraveghere (vizeta) și un mic chepeng de circa 30/15 cm pe unde se primește gamela (adică servitul mesei).

Liniștea este din când în când întreruptă de gemete și vaiete. Sunt cei care au fost bătuți și schingiuți în săptămânile precedente.

Pe acest fundal, din ce în ce mai distinct și într-un crescendo se aud zăvoare care se trag și porți de fier care se deschid; plantoanele ciulesc urechile; unul dintre ei se duce către ușă și îl trezește pe șeful camerei, care se scoală impacientat și se apropie de ușă. Lumina se

¹ Paul Caravia (n. ed.).

împarte în 2 registre, se reduce către scenă și devine intensă, focalizând ușa de fier a celulei care se deschide brusc în zornăit de metal și își fac apariția 5-6 ofițeri, în frunte cu comandantul penitenciarului Gherla, Gheorghiu și locotenent-colonelul Marin Constantinescu (Plăpumaru) asistat îndeaproape de căpitanul Istrate (șef pază-regim), un locotenent-colonel îmbrăcat în uniformă albastră a Justiției Militare și un personaj cu o manta de milițian pe umeri ce pășește înăuntru și căruia i se face loc cu deferență.

Gheorghiu: – Șiăștia sunt, tovarășe inspector, în aceeași situație...

Personajul este înalt, cu ochii cenușii, sprâncene ușor înălbite și poartă ochelari pince-nez, are mutră distinsă. Mimează surprinderea și se adresează pe un ton sever și autoritar celor două plautoane:

Czeller: – Ce faceți voi aici? Cine păziți în miezul nopții, mă, bandiților? (Adresându-se cu un vădit accent maghiar plautoanelor și șefului de cameră, pune degetul în pieptul șefului de cameră.) Tumneata condamnat politic? Pedeapsă ai? Câți ani? (Urlând, fără să aștepte răspunsul.): Aici v-ați făcut de cap! O să vedeți voi!

Deținutul bâiguie surprins ceva și pomenește de anii de osândă. Ofițerul nu-l ia în seamă și merge către fundul celulei (către scenă). Traectoria luminii îl însoțește până în fața scenei; se întoarce cu

spatele către scenă și se adresează tare deținuților din celulă care între timp se aliniaseră de-a lungul priciurilor:

Czeller: – Deținuți, din această noapte toți la fel între voi, aveți drepturi regulamentul penitenciarului, nu bătaie, nu înjurătură, aveți dreptul să ieșiți la muncă toți. De mâine veți beneficia de reduceri de pedepse potrivit muncii prestate. Înțeles?

Se uită roată la deținuți și întreabă pe unul mai apropiat:

Czeller: – Tumneata ce meserie ai?

Deținutul 1: – Țăran, țăran mijlocaș.

Czeller: – Ce condamnare ai?

Deținutul 1: – 5 ani.

Czeller (pășește la următorul): – Tumneata?

Deținutul 2: – Muncitor.

Czeller se întoarce și se uită lung la cel îmbrăcat în uniforma albastră a Justiției Militare. Părăsește grăbit celula pe culoarul făcut de ofițeri, urmat imediat de comandantul Gheorghiu. Lumina revine la penumbra specifică (normală) a eclerajului regulamentar.

După ce au părăsit celula se aude vocea speriată a unui planton, care se adresează tuturor și nimănui:

Planton: – Și cu noi ce-o să facă?

Răspunsul vine printr-o înjurătură din partea unui țăran din Vâlcea:

Deținut: – O să-ți arăt eu mâine la atelier, lepădătură! ...'Tu-ți neamul tău de trădători!

Liniștea se așterne, majoritatea deținuților se bagă sub paturi, alții comentează cu glas scăzut ceea ce tocmai se petrecuse sub ochii lor. Totul se cufundă într-un semiîntuneric. Pe fundalul unei tăceri depline, două personaje s-au tras pe marginea priciului. Pe măsură ce dialogul se înfiripă, lumina crește în intensitate. Cel tânăr, Voicu, îl întreabă apăsător pe cel mai în vârstă:

Voicu: – Ce credeți, domnule doctor Chiș, de mascarada asta? Ieri ne băteau și ne înjurau și ne voiau reeducați, și-acum dau buzna peste noi în miez de noapte în frunte cu faimosul colonel Czeller – că l-am recunoscut imediat – și ne anunță că nemernicia asta cu reeducarea s-a sfârșit? S-a sfârșit! E posibil... dar după ce au făcut mii de victime. Dar de ce acum? I-a apucat dragostea de bandiți? Cine i-o fi împins?

Nicolae Chiș (bărbat la vreo 30-35 de ani – fiul surorii lui Maniu, mort în cutremurul din martie 1977 – tace și într-un târziu răspunde): – Cred că s-a petrecut afară ceva grav de-au dat ăștia buzna peste noi în toiul nopții.

Voicu: – Oricum păreau chiar speriați și cred că nu simulau.

Nicolae Chiș: – Cred că vom mai avea surprize zilele următoare, prea au fost mulți cu grade mari implicați în murdăria asta a reeducării și probabil, după mutrele înspăimântate ale lui Istrate și Gheorghiu, se vor întoarce multe pagini îndărăt, care vor face regimul comunist mai odios decât îl vedem noi acum... Cred că în noaptea asta a luat sfârșit faimoasa re-e-du-ca-re.

Plantoanele acum au dispărut și toți deținuții și-au făcut culcușul într-un colț. Lumina scade în intensitate, Chiș își trage pătura peste cap, iar Voicu rămâne pe marginea priciului până când vacarmul și forfota celularului dispar. Se lasă întunericul, străpuns numai de lumina slabă a becului de gardă.

Tabloul al IV-lea¹

Birou de anchetă, cameră de 3/4 m, plafonieră, o masă cu scaune în dreapta în fața unui birou. Spotul de lumină cade lin pe fața lui Țurcanu, restul în semiîntuneric. Anchetatorul, masiv, în civil, cu glas modulat și autoritar.

*Anchetator: – Țurcanu, acuzat Țurcanu, ai tăcut ca un pește în fundul apelor aproape șase luni de zile. Te-oi fi supărat pe noi? Nu-ți ascund că te-am supravegheat constant și am înlăturat orice obiect din preajma dumatăle prin care ai fi putut să-ți iei viața. Acum constat cu satisfacție că ți-ai schimbat atitudinea. Nu știi în ce măsură vei accepta un dialog sincer cu mine după ce ai avut succesiv (*se uită pe o foaie într-un dosar*) 6 interogatorii. (*Cu glas târăgănat.*) De la început, după ce ți-am citit declarațiile anterioare, mi-am manifestat nemulțumirea. Dumneata ai prezentat realitatea parțial și după cum ți s-a părut oportun, așa-i?*

Țurcanu pare obosit și dă semne de apatie.

Eugen Țurcanu (pe un ton scăzut): – Nu știi în ce măsură mai aveți nevoie de încă o declarație a mea, după ce am fost timp de peste un an și jumătate anchetat. Am răspuns în mod cinstit

¹ Tabloul al IV-lea. Ancheta, în ediția întâi (n. ed.).

la toate întrebările care mi s-au pus. (*Ton ridicat.*) Nu vād de ce s-ar pune la îndoială buna mea credință de a avea o colaborare cu organele de stat pentru a limpezi niște probleme.

Anchetatorul: – Țurcanu, de ce crezi dumneata că aş mai pierde eu timpul într-o cercetare suplimentară? Până acum ți s-a atras atenția, după un tipic idiot, să nu răspunzi decât strict la întrebările care ți se pun. Eu sunt aici ca să aflu ceea ce dumneata ai ascuns sau ai fost obligat să tăinuiești. Ai înțeles? S-ar putea să fie ultima declarație pe care o dai fiindcă în curând va începe procesul. De aceea îți propun un interogatoriu care să nu aibă niciun fel de limită, nici politică, nici morală. Suntem înțeleși? Acolo unde ai mințit, rectifică, acolo unde ai tăcut la ordin sau din propria dumitale inițiativă, completează. Indiferent de nume, situație sau consecințe. Ești singurul din lotul vostru de criminali care a fost prezent de la începutul până la sfârșitul acestei acțiuni. (*Cu glas scăzut, dar insinuant.*) Să nu ascunzi nimic fiindcă îți faci un dublu deserviciu: o dată te dovedești a fi alături de ceilalți din lot despre care noi știm că au fost și sunt oportuniști și au mai dat și declarații impuse, iar în al doilea rând îți anulezi șansa, unică de altfel, de a te salva în ultimul moment, prin sinceritate și acceptare.

Țurcanu – de la o stare de apatie vădită (capul coborât între umeri) se redresează, ochii se aprind, îl țintesc pe anchetator, se mișcă ca și cum s-ar trezi dintr-o stare de obnubilație!

Eugen Țurcanu: – Înțeleg, domnule anchetator. Mi-am dorit să fiu interogat asupra unor detalii importante pentru completarea unor fapte, care odată împlinite ar fi dus la schimbarea radicală a mentalității deținuților politici din penitenciarele Republicii noastre.

Anchetatorul: – Bine, e un angajament greu pentru dumneata care te-ai învățat să ai mai multe fețe și acum eu te silesc să ajungi la ultima. Hai s-o luăm de la capăt. Prima întrebare: când te-ai încadrat dumneata în acțiunea întreprinsă de Bogdanovici Alexandru – O.D.C.C. – și ce motive ai avut?

Eugen Țurcanu: – Au fost câteva. În primul rând, de a căpăta alt statut față de regim, de a mă reabilita și a aduna în jurul meu pe toți aceia care regretau faptele săvârșite împotriva regimului. A mai fost un motiv, pe care nu mi-e rușine să-l mărturisesc, acela de a continua munca de informator pe care în noiembrie 1948, din proprie inițiativă, mă oferisem să o depun.

Anchetatorul: – Cum ai fost privit în rândurile camarazilor dumitale?

Eugen Țurcanu: – Cu vădită ostilitate.

Anchetatorul: – Dintru început spune-mi dacă la Suceava direcția penitenciarului și organul politic aveau cunoștință de ce făceați voi prin celule? Sau chiar primiserăți o aprobare?

Eugen Țurcanu: – Domnule anchetator, cine afirmă că într-un penitenciar se poate avea o activitate conspirativă sau chiar pe față, dar cu coloratură politică, fără cunoștința organelor administrative, e un mincinos. Evident că administrația temniței avea toate informațiile fiindcă i le furnizam chiar eu, care eram deja planton pe culoare, dar bănuiesc că și alții.

Anchetatorul: – De ce nu ai precizat acest lucru în interogatoriul din 3 martie?

Eugen Țurcanu: – Fiindcă nu mi s-a permis.

Anchetatorul: – Dar ce părere ai de declarația lui Cobîlaș, care susține că adeziunea dumatilă la O.D.C.C. a fost în scopul de a induce regimul în eroare printr-un joc dublu?

Eugen Țurcanu: – Una din două: ori Cobîlaș a fost adus în situația de a scrie ceea ce i s-a dictat, lucru pe care l-am trăit și eu, ori și-a pierdut mințile în urma unor presiuni pe care le cunoașteți și dumneavoastră. Țăsta este adevărul și nu putem fugi de el.

Anchetatorul: – Da, dar n-a fost singurul... Vasile Pușcașu, mâna dumitale dreaptă, Zbranca Octav, camarad de-al dumitale din 1940, Mărtinuș Alexandru, Moravschi Ștefan, Octavian Voinea... chiar toți au mințit?

Eugen Țurcanu: – Da, domnule anchetator. Din păcate toți s-au supus aceleiași comenzi și au semnat declarațiile pe care le-ați citit. Aș vrea să-mi permiteți să fac o remarcă.

Anchetatorul: – Fă-o pe scurt!

Eugen Țurcanu: – Au mințit cu toții, în primul rând făcându-și lor un deserviciu, iar în actul de acuzare se va consemna faptul subliniat de ei, că Eugen Țurcanu urmărea selecționarea și pregătirea legionarilor pentru acțiunea de duplicitate în vederea activității subversive. Deci o minciună care poate fi contestată printr-o nouă anchetă. În al doilea rând, prin activitatea de reeducare la care au participat direct, cei pomeniți s-au solidarizat cu mine și sunt pasibili de aplicarea aceleiași sancțiuni.

Anchetatorul: – Țurcanu, trebuie să-ți spun (*vocea devine metalică și prinde în sonoritate*) că ești un criminal și nu orice fel de criminal. Dumneata ești implicat direct în asasinarea a nouă tineri, toți deținuți ca și dumneata și toți supuși aceluiași regulament interior. Ai făcut măcar o socoteală care să te ducă la un bilanț? Și nu i-ai omorât numai pe cei nouă, dar și indirect

alte zeci și sute de deținuți, care au murit la Pitești, Gherla, la Canal, acolo unde voi ați răspândit același regim de teroare indus de pe peste granițe. Bagă-ți bine în cap (*tonalitatea se ridică*) că fiecare dintre aceste victime trecuse printr-o anchetă a organelor noastre penale, care stabiliseră individual un grad de responsabilitate și, în concluzie, de sancțiune. Dumneata însă te-ai crezut mai presus de orice autoritate a statului. Ți-ai făcut o lege personală, a dumitale fără limite și fără o răspundere față de legile Republicii noastre. Ți-ai creat un regim special, plin de abuzuri și favoruri, de care ai profitat din plin împreună cu ceilalți năimiți ai dumitale.

Eugen Țurcanu: – Vă înșelați, domnule anchetator. Nu am scris acasă, nu am căpătat nimic de acasă...

Anchetatorul (ridică tonul): – Poți să te reții, nimeni din familia ta n-a mai vrut să aibă de-a face cu tine după ce s-a aflat ce-ai ajuns în temniță. Dar alții, locotenenții tăi, au profitat din plin de medicamente, alimente și corespondență cu familia.

Țurcanu reacționează nervos și își acoperă fața cu mâinile, ca și cum nu ar vrea să audă.

Anchetatorul: – Altceva: când ai intrat în Partidul Muncitoresc, a fost dintr-un îndemn personal sau te-a sfătuit cineva să te strecuri în rândurile noastre? (*Imperativ.*) Răspunde!

Eugen Țurcanu: – Domnule anchetator, ați citit, cred, biografia mea. Nu mai are nici un rost să vă spun de ce am crezut că locul meu este în rândurile Partidului Comunist, ca tânăr care voia să-și croiască un drum în viață. Am făcut însă o greșeală pe care am considerat-o minoră. Aveam 21 de ani, învățam bine și mă despărțisem fără regret de Mișcarea Legionară, care nu-mi oferea nimic decât o ideologie perimată și perspectiva unei întemnițări. Cred că mă înțelegeți...

Anchetatorul: – De ce n-ai recunoscut însă ceea ce alții, zeci și sute de tovarăși de drum legionari – cum le-am zis noi celor ce ne-au însoțit un timp în anii aceia grei de început – au recunoscut: o adeziune făcută cândva la Mișcarea Legionară? Ia spune-mi, prezența dumitale în organizație a fost chiar o vizită? Pe câte știm noi, ai colaborat cu ei câțiva ani buni, până în 1947. Dumneata ai ascuns acest fapt și ne-ai dat nouă prilejul să credem că mai poți pune deoparte și alte blestemății. Dar, ca și cum prima greșeală nu a fost suficientă, ai comis-o și pe a doua, care te-a adus aici, în fața noastră și în fața unei justiții care te va judeca după fapte și nu după declarații de sinceritate sau de adeziune oportunistă. Te-ai raliat, iar în cele din urmă, l-ai înlocuit la șefia O.D.C.C.-ului pe amicul dumitale, Bogdanovici Șura, băiatul prefectului de Botoșani. Ce motivație ai avut dumneata când ai preluat comanda la Suceava? Și ce ai crezut că vei izbuti prin activitatea depusă?

Eugen Țurcanu: – Nu vă ascund, m-am considerat o victimă a unor anchetatori fără inimă și minte chiar, dacă mă credeți, care m-au trimis la judecată din motive mai mult personale decât penale. Prin înființarea O.D.C.C.-ului în penitenciar la Suceava am văzut prilejul de a-mi manifesta alegerea anterioară arestării față de un partid care îmi întinsese o mână și față de care eu mă dovedisem nesincer. Nu poate fi vorba, cel puțin pentru mine, de oportunism.

Anchetatorul: – Dar Bogdanovici?

Eugen Țurcanu: – Nici vorbă. Oportunist sadea și i-am spus-o și în față.

Anchetatorul: – Bine, bine, știm, dar până la a-l ucide a fost un pas mare. Și încă în ce chinuri! Nu v-ați pupat voi când ați venit de la Suceava ca doi buni camarazi? Iar când a murit nu mai avea nici un dinte în gură.

Eugen Țurcanu (ridicând glasul și cu ochii încrâncenați): – Judecasem înainte și știam că o cale de întors nu mai e pentru mine. Trebuia să dau un exemplu celorlalți că reeducarea este nu numai o schimbare de identitate, dar și o probă de sinceritate, un moment de răscruce din viața lor.

Anchetatorul: – Bine, bine, astea-s povești... Și ai început cu prietenul tău. Vei fi acuzat că l-ai asasinat premeditat fiindcă

te cunoștea prea bine ca să-și închipuie că vei călca pe cadavre fără să-ți faci scrupule. Ați fost prieteni apropiați și te-ai grăbit să-l elimini fiindcă era primul tău concurent și nu numai. Bogdanovici putea oricând să te trădeze, cunoscându-ți simțămintele legionare și legăturile cu exteriorul! La proces vei avea parte și de părinții lui care vor fi în sală și vor cere capul tău... Dar ia spune-mi, cine îți dăduse dumitale dreptul, că n-oi fi ajuns Dumnezeu peste noapte, să umbli cu cheile celularului la brâu și să dispui de viața camarazilor tăi din celular?

Eugen Țurcanu (tace îndelungat; ridică capul rotindu-l dintr-o parte în alta): – De ce mă mai întrebați, când știți prea bine? Eu nu am cerut niciodată să mi se dea cheile, după cum nu am cerut niciodată să am de-a face cu domnii ofițeri superiori ai Direcției Generale a Penitenciarelor.

Anchetatorul: – Iarăși minți! Dacă nu le îmbrobodeați voi capul cu povești la Suceava, Pitești și Gherla organelor noastre din Biroul de Inspecții, cu suplimentul de anchetă pe care urma să-l faceți după dosarele Securității, îți făceai tu condamnarea pe mai departe și nu mai târai pe atâția în mormânt... Și poate o și terminai... Ia încearcă, pentru lămurirea mea, să-mi dai pe toți cei cu care ai avut de-a face începând cu Suceava.

Eugen Țurcanu (iritat): – Pot să vă vorbesc deschis?

Anchetatorul: – Păi, altfel de ce aș pierde timpul cu dumneata?

Eugen Țurcanu: – I-am mai declarat și acum încerc să vi-i dau în ordine cronologică: Domnul general Pintilie...

Anchetatorul: – Țurcanule, ți-am atras atenția: începând cu Suceava. Ai uitat de colonelul Popic. De câte ori ai vorbit cu el și unde?

Eugen Țurcanu (mirat): – Nu prea mai știu. Pe domnul colonel Popic, pe cât mi-aduc aminte, l-am văzut de mai multe ori când eram planton și n-am avut de-a face cu dânsul decât o dată, când i-am expus acțiunea noastră, la sfârșitul anului '48, prin decembrie, sau la începutul anului următor și s-a uitat la mine cu neîncredere.

Anchetatorul: – Avea și de ce. V-a ajutat?

Eugen Țurcanu: – Poate ne-a ajutat din umbră, dar nu părea partizanul unei activități care avea ca ultim scop convertirea noastră și ulterior o eventuală eliberare. Printre cei mari încep cu domnul general Nicolski, mic de statură și care vorbea prost românește; pe urmă domnul general Mazuru, înalt și solid, și urmau cei cu care mă vedeam lunar la Pitești, domnul colonel Iosif Nemeș.

Anchetatorul (îl corectează): – Maiorul...

Eugen Țurcanu: – Da, dar cu funcție de general, că era șeful Biroului de Inspecții... și domnul Marin Constantinescu, cu care nu prea m-am împăcat.

Anchetatorul: – De ce?

Eugen Țurcanu: – Fiindcă mă sfătuia să nu folosesc metode dure decât în cazuri excepționale.

Anchetatorul: – Și dumneata ai protestat, nu-i așa? Ți-a căzut greu, banditul. Îți lua pâinea de la gură. (*Pauză lungă.*) De alții îți mai aduci aminte?

Eugen Țurcanu: – Păi, domnul colonel Czeller...

Anchetatorul: – Ai ceva de spus despre el?

Eugen Țurcanu (spontan): – Da, era cel mai deștept dintre ei și cu dânsul mă împăcam cel mai bine. Mă credea pe cuvânt și avea o ură cumplită împotriva legionarilor. Cam aceștia au fost, dar stați că am uitat pe cineva care a trecut de două ori pe la Pitești: domnul general Marin Jianu. Nu, o dată la Pitești, iar a doua oară l-am văzut la Gherla. La Pitești ne mai vizitau și alții, pe care nu i-am identificat și care făceau parte din conducerea D.G.P.-ului. Îmi mai aduc aminte și de domnul

general sau colonel Baci, directorul general, care mi-a spus odată, zâmbind, să-mi bag mințile în cap și să mă potolesc.

Anchetatorul (evaziv): – Dar Alexandru Rioșanu a trecut pe la Gherla în toamna anului 1951?

Eugen Țurcanu: – Da, ajunsese chiar mare, era șeful lui Sucigan și mi-aduc aminte că au venit împreună.

Anchetatorul (făcându-se că nu a auzit): – Sovietici au fost?

Eugen Țurcanu (șoptește cu teamă): – Nu, eu nu i-am văzut.

Anchetatorul (insistând): – Au fost sau ba?

Eugen Țurcanu: – Au fost niște domni anchetatori într-o seară. Erau tunși scurt, dar nu au scos nicio vorbă. (*Concesiv.*) Poate o fi fost Gluvacov, colonelul N.K.V.D.-ist pe probleme...

Anchetatorul: – Și?... Ia mai scotocește-ți memoria... Pe unde ai mai fost dumneata în vara anului '49?

Eugen Țurcanu (spontan, uitându-se în ochii anchetatorului): – Nu mai știu. Am uitat, dacă vă convine.

Anchetatorul: – Cum adică, mă, dacă îmi convine? De ce crezi tu că sunt eu aicea? Ca să aflu lucrurile pe care le-ai mai

declarat, care sunt fumate și au ajuns scrum? Ia spune-mi, când ai plecat de la Suceava și cu cine ai plecat?

Eugen Țurcanu: – De ce mă mai întrebați dacă știți? Vreți o confirmare? Există o explicație pe care o bănuieți. (*Vorbește întretăiat.*) Mi s-a spus de la cel mai înalt nivel să uit, să nu-mi aduc aminte de acel fapt.

Anchetatorul: – Și tu ce ai făcut?

Eugen Țurcanu (se bâlbâie puțin, apoi ridică capul și se uită drept în ochii anchetatorului): Păi m-am supus ordinului, adică dispoziției.

Anchetatorul: – De ce?

Eugen Țurcanu: – Fiindcă venea de la partid. Și am tăcut din gură, chiar și la ancheta de aici.

Anchetatorul: – Bă, Țurcanule, ești un prost! Mă, băiatule (*concesiv*), eu nu sunt aicea să aflu adevărul, care întotdeauna e relativ. Poate ai avut și tu prilejul să te convingi de lucrul ăsta. Adevărul, mai ales cel istoric, se strecoară mereu printre degetele celui care îl gestionează. Chiar și în rândurile partidului bolșevic el a trecut de la unul la altul. Nu-i nevoie să ți-i înșir că îi știi și tu. După Stalin vor continua alții opera începută de Lenin, fiecare în convingerea că dețin adevărul

primar și ultim. Asta e de când lumea. Pe mine și pe cei care m-au trimis, băiatule, ne interesează realitatea. Asta e una întotdeauna, fiindcă este așa cum a fost. Și va rămâne una, fiindcă se confundă cu istoria. Crezi că noi nu știm cum ai ajuns tu la București după ce ai plecat singur de la Suceava? Dar într-o anchetă, noi nu luăm în seamă niciun dosar alcătuit anterior. Verificăm fapte, oameni, vinovați sau nevinovați, indiferent din ce tabără sunt, fiindcă atunci când adevărul este acoperit, din varii motive, conducerea partidului este obligată să cunoască desfășurătorul. Crezi că noi nu știm de ce Baci, Constantinescu și, în ultimă fază și Czeller, au adoptat o altă poziție față de inițiatorii reeducării? Prin tine, primul, dar și ultimul actor, trebuie să înțelegi că se completează un dosar care va fi prezentat acolo unde trebuie, fără exagerări, fără acoperiri sau falsuri. *(Se ridică de la birou, spotul îl urmărește. Pare calm și cu voce egală continuă.)* Și voi veți avea parte de două judecăți, una în instanță, potrivit legilor în curs, pe ceea ce ați scris și declarat fiecare, și a doua, hotărâtoare, care va da în fond sentința, pe baza întregului pachet al declarațiilor voastre, al anchetei unde verdictul va însuma vina fiecăruia, dar și interesele partidului și ale poporului. M-ai înțeles? *(Cu voce moale.)* Dumneata nu ai în față decât o singură opțiune: să mergi pe un adevăr pe care îl cunoști, în parte e drept, dar care este împărțit de toți complicii dumitale de ticăloșii. Să-ți iasă din cap că ai putea, atunci și acolo, să susții teza că Securitatea sau Administrația Penitenciarelor ți-a sugerat sau chiar impus o acțiune de reconvertire a deținuților politici, în special

legionari, dar și din alte formațiuni politice. Nu numai că-ți stau împotriva declarațiile celor pomeniți mai înainte, dar și o logică a evenimentelor. Voi ați primit mesajul, adică Bogdanovici fiul ți l-a transmis ție, care l-ai preluat și l-ai dezvoltat, folosind mijloace inumane care au depășit chiar și tortura. Pe urmă a intrat Cobîlaș în scenă și a realizat legăturile directe cu comandamentul. Urmarea a fost crearea unui centru legionar în interiorul temnițelor care să gestioneze instrucțiunile venite din afară, având ca scop final diversiunea unei adaptări-reeducări care să cuprindă întreaga arie carcerală și care ar fi adus avantajul unor eliberări înainte de termen. Să fii sincer, în primul rând cu dumneata, și pe urmă să-ți recunoști vina, că-ți aparține, nu numai dumitale, dar și celor care te-au otrăvit ani de zile ca să le slujești interesele. Asta e tot ceea ce-ți cerem, și nu credem că e prea mult. Cât despre cei care te-au influențat, oferindu-ți avantaje și libertăți dincolo de regulamentul în vigoare, vom avea noi grijă să-i judecăm prin tribunale și să le dăm sancțiunile cuvenite.

(Pauză de notă întreagă, lumina asupra lui Țurcanu devine intensă, Țurcanu pare copleșit, se uită jur-împrejur ca și cum ar căuta un ajutor; în cele din urmă își fixează ochii în întunericul unde se conturează statura anchetatorului.)

Anchetatorul (uitându-se pe un dosar, trăgându-și cuvintele): – Țurcanule, să-mi spui tu acum ce legături ai avut cu legionarul

Nicolae Călinescu în februarie... (*se mai uită o dată pe hârtie*)
1950 la Pitești?... la Pitești, da, la 4 Spital, prin februarie.

Eugen Țurcanu (se uită fix la anchetator și mirat): – Păi, ce să am, domnule anchetator, l-am convins prin metodele noastre... Deșcă bătrână... n-am prea avut încredere în el, chiar dacă mai târziu a trecut de partea noastră.

Anchetatorul: – Bine, bine, cred și eu că dacă ți-a căzut în palmă l-ai convins că e mai bine să trăiască decât să moară în tortură. Dar ia spune-mi, ce discuție ați avut voi mai importantă...

Eugen Țurcanu: – Nici una, și-a făcut demascarea interioară, pe câte mi-aduc aminte a încercat să mă mintă și l-am pocnit de câteva ori, a trecut la aia exterioară și am avut mai mult de furcă cu el, fiindcă uitase pe mulți de-afară.

Anchetatorul: – Bun, nu mă interesează amănuntele astea, că știu câte parale au făcut, dar într-o zi v-ați tras voi deoparte și v-ați spus niște lucruri importante pentru noi.

Eugen Țurcanu: – Mă scuzați, nu văd ce aș fi putut discuta cu Nicu Călinescu, mai mult decât cele ce v-am spus.

Anchetatorul: – L-ai cunoscut înainte?

Eugen Țurcanu: – Nu, niciodată.

Anchetatorul: – Minți fiindcă altfel n-ar fi îndrăznit el să spună ce-a spus.

Eugen Țurcanu: – Nu mint eu, minte el dacă pretinde ceva.

Anchetatorul: – Ți-am mai spus, Țurcanu, că eu nu te anchetez pe tine, fiindcă au făcut-o alții înainte, mai bine sau mai rău. Eu mă informez de ceea ce până acum nu s-a aflat. Ei bine, stoarce-ți creierii și adu-ți aminte că acest Călinescu, într-un *tête-à-tête*, a făcut o afirmație... cu privire la... (*își gradează cuvintele*)... soarta voastră, în special a dumitale.

Eugen Țurcanu (rămâne cu gura căscată, e tot o mirare):

- Asupra mea? Ce? Îndrăznește? Îl călcam în picioare și-i jucam pe piept de-i ieșea borșul pe gură și nu-i rămânea nicio coastă întreagă. A recunoscut el mârșăvia asta?

Anchetatorul: – Nu... Și de la el am așteptat un răspuns. Au fost însă doi camarazi de-ai voștri care au scris negru pe alb ce au auzit... hai să te ajut eu fiindcă vreau să știu de la prima sursă, adică de la tine. E adevărat că acest Călinescu te-a avertizat că nici tu, nici el nu veți vedea lumina soarelui, adică libertatea. Așa a fost?

Eugen Țurcanu: – Poate să-mi fi spus, dar mă întreb cum de nu l-am umplut de sânge...

Se face tăcere, anchetatorul se uită pe dosarul cu notițe.

Anchetatorul: – Fiindcă tu te-ai speriat și te-ai făcut palid ca un mort și n-ai mai avut curajul să scoți niciun cuvânt.

Eugen Țurcanu: – Am rămas mirat și cred că l-am înjurat și mi-am văzut de treabă.

Anchetatorul: – Nu, băiatule, l-ai primit ca pe un semnal venit de departe, care îți atrăgea atenția că ai depășit limita. Și tu te-ai speriat de moarte. Ia spune-ne sincer, în aceste câteva zile care te despart de proces, de unde a știut Călinescu că acțiunea pe care ai întreprins-o tu, ajutat, e drept, de alții, va fi compromisă, iar tu îți vei primi pedeapsa? Călinescu cu ce s-a ales?

Eugen Țurcanu: – Păi, a mers cu noi, l-am bătut bine, dar pe la Gherla tot se dădea legionar. Cred că s-a eliberat între timp sau a ajuns prin vreun lagăr de muncă.

Anchetatorul: – Și zici că nu știi nimic. Când îți spune verde-n față un vechi legionar că ai sărit calul și ai călcat un ordin, tu mergi mai departe și rămâi în istorie ca un Mengele al

românilor?... Iar mă minți! (*Pauză scurtă, răsfoiește alt dosar.*) Pe socialistul Ion Fluieraș, șeful lor, l-ai întâlnit?

Eugen Țurcanu (prompt): – Niciodată.

Anchetatorul (răsfoiește mai departe dosarul): – Dar cu Aurelian Pană ai avut de-a face?

Eugen Țurcanu (răspunde spontan): – Cu nici unul. Din simplul motiv că nu eram la Gherla atunci când...

Anchetatorul: – Când au fost asasinați!

Scena se întunecă. Luminile se aprind peste 3 secunde. Aceleași personaje.

Anchetatorul (ton neutru, cu o intonație autoritară): – Pe Vais în ce împrejurări l-ai cunoscut?

Lumina se mută de la anchetator pe făptura lui Țurcanu și devine intensă.

Eugen Țurcanu: – În luna august, când am sosit cu lotul de studenți la penitenciarul Gherla, el era la camera 99.

Anchetatorul: – Ce părere ți-ai făcut despre el?

Eugen Țurcanu (tace, apoi ridică capul provocator): – Proastă, foarte proastă, domnule anchetator.

Anchetatorul (mimând mirarea): – Aha! Da' de ce? (*Continuă insidios.*) Aveai motive?

Eugen Țurcanu (agresiv): – Un om ascuns, cu multe fețe, nesincer și corupt, ăsta e Vais ăl adevărat. A înșelat partidul de nenumărate ori și și-a trădat tovarășii de muncă.

Anchetatorul (stăpânindu-și tonul și manifestând o falsă mânie): – S-ar putea să fie chiar așa! L-ați anchetat la camera 99? L-ați băgat și pe el la cald după metodele voastre legionare? Fii sincer și declară! Ia spune, câte oase i-ai rupt?

Eugen Țurcanu (surprins): – Nu, câtuși de puțin, nu m-am atins de el nici eu, nici alții.

Anchetatorul (frontal și imperativ): – De ce, mă, de ce? V-a fost frică de el fiindcă a fost colonel de Securitate?

Eugen Țurcanu: – Din diferite motive. (*Se uită în ochii procurorului și continuă ritos.*) Dacă îl pocneam cu un singur pumn, ajungea la Roja Șandor (Rózsa Sándor), fiindcă avea un plămân în ulei, pneumotorax, dacă știți; aflasem asta chiar din gura lui și i-am văzut și fișa medicală. Avea și hemoptizii de se umplea tot de borș.

Anchetatorul: – Ce-i povestea asta cu Roja Șandor (Rózsa Sándor)?

Eugen Țurcanu (se grăbește să dea explicații): – Un vechi haiduc maghiar din secolul al XVIII-lea care a bântuit p-aici, pe Valea Someșului... e înmormântat lângă pușcărie.

Anchetatorul: – Aha, binee... Dar să ne întoarcem la subiectul nostru, nu l-ați torturat pe Vais? El zice că nu l-ați lăsat trei zile și trei nopți să se odihnească, i-ați aprins hârtii printre degetele de la picioare și la sfârșit i-ați dat să-și mănânce propriile fecale... e adevărat ori ba? I s-a urinat în gură?

Țurcanu dă să se ridice revoltat, strivindu-și în dinți o înjurătură.

Anchetatorul (intervine dur): – Stai jos, deținut Țurcanu, și controlează-te!

Eugen Țurcanu (revoltat): – Minte cu nerușinare, domnule anchetator... am martori, cer să fiu confruntat cu jigodia asta care se dă acum mare erou... Nici nu ne-am atins de el! Nu numai că era bolnav... dar pe deasupra credeam că era evreu.

Anchetatorul: – Ei, și?

Eugen Țurcanu: – Și dintr-o dispoziție a mea, dată încă de la Pitești, niciun israelit nu a fost torturat.

Anchetatorul: – Dar de ce, mă, vă era frică de ei?

Eugen Țurcanu (vorbește calm): – Fiindcă am considerat că au suferit destul în lagărele naziste.

Anchetatorul: – Și mult vă păsa vouă dacă crăpa... un jidan mai puțin. Ia spune sincer, ce vă făcea pe voi să fiți *(se uită la Țurcanu și zâmbește, lumina se mută de pe fața lui Țurcanu pe fața anchetatorului)* reticenți cu el? Doar ajunsese la camera 99... unde se murea pe capete.

Eugen Țurcanu (concesiv, cu un regret vădit, rânjește, lumină intensă): – Ee, domnule anchetator, n-au murit chiar toți...

Anchetatorul (malițios): – E drept, au mai scăpat unii, dar au fost chinuiți. Sălbatic, chiar, și fără măsură. Și dacă nu ne trezeam noi... să vă săltăm de la Gherla în decembrie, vă făceați de cap în continuare, cu toate rapoartele lui Coman Stoilescu și Rioșanu... Hai să ne întoarcem la Vais.

Eugen Țurcanu: – Domnule anchetator, despre Vais la început nu știam mare lucru.

Anchetatorul: – Deținut Țurcanu, așteaptă să pun eu întrebările. *(Cu un ton liniștit, dar ferm.)* Dar pe urmă?

Eugen Țurcanu: – Pe urmă am aflat tot ce se putea scoate de la el... cu binișorul.

Anchetatorul (insidios): – Adică? Nu l-ați băgat la rangă dintru început sau la genuflexiuni până când se așternea pe podea? Nu i-ați rupt vreun picior, vreo mână, vreo coastă, că ăsta era ritualul de încălzire la voi?!

Eugen Țurcanu (pe un ton emfatic și zâmbind): – Nu, nu, am fost și noi diplomați. Când i-am citit fișa, m-am și speriat. Fusese colonel de Securitate, șeful Pașapoartelor pe București sau pe țară, într-o epocă nebuloasă, așa zice.

Anchetatorul: – Ei, și? Câți din Securitate n-au ajuns la pușcărie fiindcă au călcat pe bec!...

Eugen Țurcanu: – Da, dar Vais era un caz cu totul special. Avusese legături chiar cu membri ai C.C.-ului. Cazul lui era legat de o rețea de spionaj din care făcea parte și sora lui, știți... povestea cu Legația Franței. A fost proces mare.

Anchetatorul: – Lasă asta cu spionajul, că n-o mai crede nimeni. Și ce-ați aflat voi, mă, de la el? Că v-a jucat cum a vrut el...

Eugen Țurcanu: – Ne-a dat informații compromițătoare despre ofițeri superiori și membri ai guvernului, și dacă ni-l lăsau mai departe pe mână scoteam și declarații despre Comitetul Central...

Anchetatorul (sare de pe scaun și vrea să-l pocnească pe Țurcanu, dar se controlează): – Bă, tu ești căpiat de-a binelea! (*Cu ton ridicat și cu o revoltă stăpânită.*) Cine mă-ta ți-a dat ție dreptul să te interesezi de membrii guvernului? (*Stăpânindu-se.*) Și pe urmă, avea el calitatea să se pronunțe asupra tovarășilor din conducerea partidului? Trebuie să fi fost dus cu pluta să facă așa ceva! (*Cu o curiozitate vădită.*) Și ce vă povestea, mă?

Eugen Țurcanu (spășit, pleacă capul): – Despre Comitetul Central jur că nu l-am chestionat.

Anchetatorul: – Cine te mai crede, dobitocule?

Eugen Țurcanu: – Da, greșeala noastră este că l-am lăsat să se întindă pe zeci de pagini cu aiurelile lui.

Anchetatorul (stăpânindu-și revolta): – Aveați voi căderea să vă informați de la un fost colonel de Securitate asupra activității membrilor Comitetului Central? Voi, niște pârliti de deținuți politici, cu zeci de coți pe cocoașă?... Ați fost chiar smintiți? Vi se urcase mărimea la cap sau așa erau ordinele de

dincolo, de la Horia Sima? (*Ton ridicat, rânjește.*) Sau și una și alta?

Eugen Țurcanu (tace, făcându-se că nu ia în seamă aluzia la Horia Sima, pune capul jos): – Nu, desigur nu. Ne-am dat seama mult mai târziu de tâmpenia pe care am făcut-o dar era prea târziu.

Anchetatorul: – Ce-ați făcut cu materialul?

Eugen Țurcanu (cu fermitate în glas): – Ce-am considerat de valoare l-am predat la Biroul Special, întâi tovarășului locotenent Sucigan și pe urmă domnului sublocotenent Avădanei, când a preluat dânsul Biroul de Inspecții, iar restul l-am distrus la camera 100.

Anchetatorul: – Din cele ce a declarat el, pe cine avea mai mult parapon?

Eugen Țurcanu: – Pe tovarășul Marin Jianu, tovarășul ministru-adjunct, despre care spunea că l-a băgat la pușcărie nevinovat. Dar mai erau și alții pe care nu-i înghițea...

Anchetatorul: – Și de Vais cine s-a ocupat direct, Țurcanule? Tu?

Eugen Țurcanu (se gândește o clipă și rostește tare): – Mie nu mi-a plăcut chipul lui și am declarat că nici măcar un deget n-am pus pe el. Citeam declarațiile lui seara...

Anchetatorul: – Atunci cine i-a luat declarațiile?

Eugen Țurcanu: – Păi, Țanu Popa, Livinschi Mihai și... Vasile Pușcașu, mai puțin că era cu mintea scurtă... (*admirativ*) dar avea laba grea...

Anchetatorul: – Când v-ați dat voi seama că ați fost păcăliți?

Eugen Țurcanu: – Când nu mai puteam face nimic.

Anchetatorul: – Adică când?

Eugen Țurcanu: – Când l-au trimis pe Vais la Văcărești la spital, prin octombrie, și s-au purtat cu el cu menajamente, iar pe la jumătatea lui octombrie ni s-a interzis nouă să mai punem mâna pe ciomag și ni s-au luat și cheile de pe celular.

Anchetatorul: – Bine v-au făcut! Bă, voi chiar credeți că vă puteți face de cap aici în continuare, la Gherla, la Canal și prin alte părți, să schingiuiți și să omorâți oameni fără să așteptați partidul? (*Lumina se mută pe procuror.*) Ia spune-mi, dacă ați fi știut voi ce va urma, îl făceați rece într-o clipă sau... (*se uită insidios în ochii lui Țurcanu*) l-ați fi promovat șeful

comandamentului legionar de la Gherla, nu-i așa? Dar mergea asta dacă Vais era evreu?

Eugen Țurcanu: – Așa am crezut și noi la început, dar pe urmă ne-am convins că se trage din părinți români și e născut într-o comună de lăptari de lângă București, parcă Pantelimon.

Anchetatorul: – Lasă-l pe Vais că v-a făcut și vouă și nouă un mare serviciu, și și-a pus și pielea pe băț... iar voi, pe scurt, ca niște nerozi, ajunseserăți niște Dumnezei în zeghe, voi tăiați, voi spânzurați pe culoarele Gherlei. Vă și vedeți colonei de Securitate în uniformă, păstrându-vă sufletul și simțirea legionare... Bună metamorfoză! Am auzit că dimineața vă întâmpinau gaborii cu „Să trăiți!” Aveau dreptate, nu? Voi aveți cheile, voi mutați deținuții, voi omorați... după bunul plac. Voi stăteați de vorbă cu politicul. Ei erau de decor, cel mult să vă numere la deschidere și închidere!

Eugen Țurcanu (părând că nu-l ia în seama pe anchetator): – Ne-a tras pe sfoară banditul ăsta, ne-a mințit ordinar și a distrus în trei luni tot ceea ce am făcut noi timp de aproape trei ani. (*Ridică tonul și ochii i se bulbucă.*) Dacă mi-ar sta la îndemână l-aș strânge de gât ca pe un pui în fața dumneavoastră!

Anchetatorul (cu voce calmă, surâzând): – Ai pierdut ocazia, băiatule... O să vă întâlniți în instanță, nu-ți face griji... (*Sarcastic.*) Și cu ocazia asta fericită (*zâmbeste*) să-i mulțumești

că prin el s-a aflat de acțiunea voastră criminală, iar dumneata, ca vechi și devotat membru de partid, atașat clasei muncitoare, după cum de nenumărate ori ai declarat, evident că nu poți decât să-i aduci un omagiu... Dar să trecem la alte probleme. Aș vrea să te întreb, și să-mi răspunzi sincer: în decembrie, când v-au pus lanțurile și v-au luat milițienii de la Gherla la un ropot de înjurături, ce-ai judecat? Că totuși, în lumea asta, totul se plătește? Chiar dacă după ani de zile...

Eugen Țurcanu: – Nu, nu... (*Căzut pe gânduri și cu un aer melancolic.*) Ce m-a surprins, domnule anchetator, a fost faptul că am văzut pe chipurile milițienilor, care până mai ieri ne zâmbeau, ba chiar participaseră la acțiunea noastră, o satisfacție deplină. Unii ne priveau deja cu ură și ne înjurau în față: „Ce credeți voi, bă, mi-a spus plutonierul Potcoavă, că o să vă mai meargă mult? Mama ta de bandit!” Nu i-am răspuns, ca să nu-i fac pe plac.

Anchetatorul: – Și tu de ce crezi că au avut atitudinea asta?

Eugen Țurcanu: – Fiindcă...

Anchetatorul: – Să-ți spun eu, nu te mai bâlbâi. Fiindcă un membru de partid, bă, nu poate să săvârșească ororile pe care le-ați făcut voi. Și toți erau în sinea lor revoltați de ceea ce făceați voi zi de zi. Ia spune-mi, v-au bătut lanțurile?

Eugen Țurcanu: – Nu la toți, dar mie da.

Anchetatorul: – Când ați plecat, v-a condus Avădanei sau Gheorghiu?

Eugen Țurcanu: – N-a fost nici unul. Cel puțin eu nu i-am văzut. Parcă i-am zărit mutra unui locotenent-major care era cu paza și regimul. Și mai era și șeful fabricii.

Anchetatorul: – Zi-mi de Alexandru Popa – Țanu. Un tip interesant, basarabean. Cine l-a trimis de la Pitești la Gherla, de a ajuns șeful celularului imediat, în câteva zile?...

Eugen Țurcanu: – Ce vă pot spune? Nu știu, bănuiesc că ordinul a fost de sus.

Anchetatorul: – Adică?

Eugen Țurcanu: – De la domnul colonel Sepeanu sau de la altcineva.

Anchetatorul: – Îi cunoștea dosarul, activitatea?

Eugen Țurcanu: – Probabil...

Anchetatorul: – Ce relații au fost între voi? Că acu' te bagă rău la fund...

Eugen Țurcanu: – Am fost buni prieteni, nu ne-am certat niciodată, a executat ordinele mele fără murmur. Nu-și făcea probleme de conștiință, cum se spune, chiar dacă mureau oameni sub ochii lui. La un moment dat, la Gherla, aveam bănuiala că atunci când bătea nu se mai considera prezent. L-am ținut departe de ceea ce am considerat eu că nu trebuie să știe...

Anchetatorul: – Adică ce?

Eugen Țurcanu: – Păi discuțiile mele cu Biroul de Inspecții, care până în octombrie nu-și schimbase regimul.

Anchetatorul: – Avea milă de ceva, de cineva?

Eugen Țurcanu: – Pot spune că nu avea milă decât pentru el.

Anchetatorul: – Cum îți explici atitudinea lui față de dumneata?

Eugen Țurcanu: – Există o explicație, dar nu și o justificare. Domnule anchetator, din cele ce mi-am dat eu seama, ancheta care s-a întors împotriva mea – dură, e drept, dar scurtă, fiindcă nu urmărea decât un singur scop, condamnare mea – a mers mai departe într-un joc la care, din nefericire, au participat colegii mei de frunte din reeducare, uitând că avem

un trecut comun, așa cum o fi fost el, și urmează să plătim pentru asta.

Anchetatorul (cu o voce neutră): – E firesc... e chiar moral... cu toate că voi ați reușit să îngropați morala și să-i dați alt sens, oribil și criminal... (*Schimbă registrul.*) Da' cu popii ce-ați avut, mă? V-au făcut ceva, vouă sau personal?

Eugen Țurcanu (se uită lung la anchetator): – Cum adică? Păi, pe ce se baza ideologic Mișcarea Legionară? Pe trei factori: naționalism, antisemitism și ortodoxism. Nu puteai să fii legionar dacă nu-ți făceai măcar trei cruci pe zi, iar tipicul trebuia să-l cunoști de când erai în Frățiile de Cruce.

Anchetatorul: – Mă rog, dar de aici până la a-i tortura pe studenții la Teologie, că popi adevărați n-ați avut voi acolo, exceptându-l pe armeanul Kirobian, și a organiza mășcări cu cruci și sărutări de faluși e o distanță... Am citit rapoarte despre prostiile astea ale voastre și te-am făcut nebun de legat pe loc!

Eugen Țurcanu (obraznic, uitându-se pe alături): – Păi dumneavoastră nu ați fost niciodată legio... (*se corectează imediat*), vă rog să mă scuzați, nu ați trăit în mediul nostru, unde cea mai mică îndoială față de biserică se pedepsea aspru.

Anchetatorul: – Da' procesiunile, liturghiile alea negre, erau văzute sau știute de administrație sau de Biroul Special?

Eugen Țurcanu: – Domnule anchetator, niciodată nu am fost întrebat de ceea ce se întâmpla în timpul sărbătorilor creștine. (*Cu glas ferm.*) De nimeni. O dată, la Gherla, sergentul Vășcan m-a întrebat râzând dacă mă pricep și la spovedanie, iar eu i-am răspuns că o primesc în fiecare zi de la fiecare deținut!

Anchetatorul: – Mă, Țurcanule, tu când omorai un om, acolo în celulă, simțeau ceva? Aveai vreo remușcare pe urmă?

Țurcanu tace.

Anchetatorul: – Hai vorbește, că asta nu se coase la dosar.

Eugen Țurcanu: – Domnule anchetator, am mai declarat, toate așa-zisele mele victime le consideram bandiți care îmi ascundeau adevărul în demascare și ne țineau pe noi mai departe în pușcărie.

Anchetatorul: – Deci există o justificare în mintea ta... (*Pauză.*) Dar tu, Țurcane, ai avut vreodată vise?

Eugen Țurcanu (răspunde precipitat): – Nu, domnule anchetator, niciodată. De altfel n-am avut nici în copilărie...

Anchetatorul (surprins): – Aha... niciodată?

Eugen Țurcanu: – Eu nu-mi aduc aminte!

Anchetatorul: – Nu te-ai întrebat de ce? Că toți avem, mai ales în copilărie...

Eugen Țurcanu (pare enervat):- V-am spus că nu.

Anchetatorul (către sine): – Interesant, foarte interesant... Dar povestea asta cu visele te-a marcat mai târziu?

Eugen Țurcanu: – Nu, fiindcă îmi închipuiam că n-am de-a face decât cu o singură realitate, pe care o trăim zi de zi. Cealaltă, de care îmi vorbeau prietenii, mi se părea o aiureala inutilă.

Anchetatorul: – Să ne întoarcem pe drumul nostru. Țurcanu, din declarațiile tale încă nu reiese precis cine a fost inițiatorul acestei reeducări.

Eugen Țurcanu: – Permiteți-mi să-mi exprim un punct de vedere.

Anchetatorul: – În fine...

Eugen Țurcanu: – Acum nu îmi mai dau seama ce este convenabil anchetei la care sunt supus. Dacă vă declar cu respect că reeducarea a pornit dintr-o dublă inițiativă, mă contraziceți, ori eu vi i-am înșirat pe cei de dinainte, cu grade pe umăr, de la care eu am primit dispoziții care urmau să fie

puse în practică la penitenciarul Pitești. Nu vă pot spune altfel fiindcă nu ar fi adevărat. Domnul maior Nemeș poate să confirme faptul că încă din vara anului 1949, imediat ce am sosit de la Suceava, m-am pus la dispoziția dânsului în vederea recalificării, sau reeducării – cum vreți să-i spuneți – a sute de deținuți, în speță legionari, ce-și făceau de cap în penitenciar. Prin dânsul am luat legătură cu ofițerul politic Marina și, când au început demascările, și cu domnul colonel Nedelcu și Cârnu de la Regionala Argeș, dar sub conducerea directă a celor de la București. Vă rog să credeți că nu am făcut nimic ascuns și chiar dacă aș fi vrut acest lucru, nu puteam fi atât de redus la minte să încerc.

Anchetatorul: – Bine. Spune-mi pe scurt cum ați procedat.

Eugen Țurcanu: – Ca să reușim, noi, cei cu alte vederi, care nu eram mai mulți de 10-15, sosiți de la penitenciarul Suceava la Pitești, a fost necesar în primul rând să ne informăm asupra compoziției politice a studenților închiși. Pe urmă conducerea, în frunte cu directorul Dumitrescu, și-a concentrat atenția pe corpul milițienilor care lucrau pe secții.

Anchetatorul: – Adică ce a făcut?

Eugen Țurcanu: – Cei care nu aveau origine sănătoasă și nu erau membri de partid au fost scoși de pe secție și mutați în altă parte.

Anchetatorul: – Și cu cei aleși ce s-a petrecut?

Eugen Țurcanu: – Au făcut o școală specială la București unde am auzit că li s-a făcut un instructaj cu totul aparte.

Anchetatorul: – Unde anume?

Eugen Țurcanu: – La D.G.P. pe Luterană, în fundul curții.

Anchetatorul: – De către cine?

Eugen Țurcanu (uitându-se în ochii anchetatorului): – Nimeni nu mi-a spus acest fapt...

Anchetatorul: – Dar voiăștia... întorșii, reconverțiții, ce ați făcut la Pitești între timp?

Eugen Țurcanu: – Păi ne-am pregătit pentru un loc unde am putea să avem discuții sincere cu colegii noștri care nu erau deloc dispuși să-și schimbe convingerile, darămite măcar să ne asculte.

Anchetatorul: – În concluzie, ați pregătit terenul. Cunoaștem discuțiile dintre voi, chiar din declarațiile duminale. Le cred sincere, dar ne interesează în mod special concursul pe care ți l-a dat administrația, respectiv căpitanul Dumitrescu, și mai ales suportul logistic de la București.

Eugen Țurcanu (uitându-se în jur parcă și-ar căuta o sursă de inspirație): – Ce să vă mai spun? Când venea maiorul Nemeș înghețau toți. Dispozițiile lui erau ordine care nu se comentau, se executau fără murmur.

Anchetatorul: – Ai observat ceva în mod special la dânsul?

Eugen Țurcanu (spontan): – Da, vorbea mult și câteodată se contrazicea singur.

Anchetatorul: – Altceva ai surprins la el?

Eugen Țurcanu: – Nu, nu... Ba da! Dacă vreți să vă spun adevărul, cam mirosea a băutură și atunci se avânta.

Anchetatorul: – Dar Sepeanu?

Eugen Țurcanu: – Nu-i de comparat, domnule. Școlit, vorbea fără să țipe și să înjure. Cred că mă chema și pe mine, de câte ori venea. Am relatat în ce condiții.

Anchetatorul: – Știa de blestemățiile pe care le făceai tu, noaptea și ziua, cu deținuții? Și mai știa că aveai de multe ori la tine cheile de pe celular?

Eugen Țurcanu: – Știa prea bine, știa tot, domnule anchetator, fiindcă l-a întrebat pe ofițerul politic... dacă predau

cheile... I-am precizat că eu deschid celulele numai dacă mi se ordonă și dacă însoțesc pe domnii gardieni.

Anchetatorul: – Era adevărat?

Eugen Țurcanu: – Nu prea, fiindcă dâșii, după masă, de multe ori mai închideau ochii și atunci eu puteam să mai meșteresc prin celule.

Anchetatorul: – Adică ce făceai?

Eugen Țurcanu: – Luam materialele de la demascări și le triam.

Anchetatorul: – Altceva nimic?

Eugen Țurcanu: – Dădeam și câte o tură să văd ce s-a mai petrecut prin celular și ca să primesc rapoartele verbale de la șefii de comitete.

Anchetatorul (mirat): – Ce-i aia? Și cine erau ăștia? Cine-i numise?

Eugen Țurcanu (cu o voce moale): – Eu.

Anchetatorul: – De unde îi recrutaseși?

Eugen Țurcanu: – Păi, dintre cei care mi s-au părut mie mai zeloși.

Anchetatorul: – Bă, Țurcanule, tu nu ești chiar prost... Prin comitetele astea fantomă tu încercai să ne amețești și să lași impresia că ai luat-o pe drumul democrației. Și poate te-ai gândit că va veni un moment când vei fi chemat la socoteală. Și-atunci o mai împărțeai și cu alții... Ia spune-mi, unde se adunau hârtiile alea, demascările?

Eugen Țurcanu: – În primul rând, când erau mai importante, aveau o cămăruță unde se colectau, dar îndeobște exista un vestibul înaintea camerei 4 unde, un timp, am instalat o masă.

Anchetatorul: – Dar cu colonelul Stoilescu ai avut de-a face?

Eugen Țurcanu: – Foarte puțin, sau mai bine zis o singură dată și atunci s-a uitat urât la mine și m-a insultat.

Anchetatorul: – Tu ți-ai pierdut măsura rău de tot! Un colonel de la Biroul de Inspecții pe țară nu te poate insulta pe tine, care ai fost și ești un bandit, și încă unul notoriu acum... Bă, tovarășul colonel și-a exprimat părerea despre tine, care ai făcut numai rele. La anchetă, acum, l-ai mai văzut?

Eugen Țurcanu: – Nu, niciodată.

Anchetatorul: – Măi, Țurcane, multe povești ne-ai înșirat tu, dar de una te-ai ferit ca de copita diavolului. Ia spune tu pe cine băteați voi la Gherla? La Pitești înțeleg, ați făcut o selecție, v-ați bătut între voi, legionarii, și cine a supraviețuit, ăla era cel mai bun și pus deoparte în viitorul for de conducere al Legiunii. (*În bătaie de joc.*) Bravo! Studenți pe studenți, e bine. (*Urlă la el.*) Dar la Gherla pe cine ați instrumentat și torturat, bă, criminalilor? (*Ultima frază rostită forte-fortissimo.*)

Eugen Țurcanu (are o clipă de nedumerire): – Cum pe cine? Pe toți cei care n-au fost sinceri la ancheta Securității și ulterior la a noastră.

Anchetatorul (șiret, coboară glasul): – Am înțeles, voi ați prelungit ancheta Securității! Și în schimbul acestui serviciu urma să vă dăm drumul. Deci, cum s-ar spune, făceam un troc într-un avantaj reciproc. Gherla însă vă oferea alte orizonturi de cercetare, umane și profesionale. Și te întreb eu pe tine, care ai fost tartorele reeducării de peste tot, unde ați fost voi mai... sălbatici? Mai autentici, mai neîndurători... cu bandiții? (*Anchetatorul se ambalează din nou teatral și pare furios.*)

Eugen Țurcanu (încurcat): – Păi, nu știu, domnule anchetator. N-am făcut socoteala.

Anchetatorul (tare): – Te ajut eu imediat, banditule! La Gherla ați omorât de șase ori mai mult decât la Pitești. Dar poți să-mi explici de ce? (*Modulează tonul.*)

Eugen Țurcanu (se uită la anchetator și îngaimă sec): – Nu știu, nu prea pricep întrebarea. Eu am sosit acolo mai târziu, greul l-a dus Alexandru Popa.

Anchetatorul: – Greul, nu? Adică el e mai responsabil decât tine... Deci tu ești îngeraș neprihănit și deja ți-ai arvunit un loc bun în Rai... Bă, o să pricepi că-ți explic eu: v-ați gândit foarte bine când ați început să omorâți oamenii. Nu mai erau studenții legionari rățăciți și îndobitociți pe care i-ați măsurat voi cu bâtele, ci aici erau muncitori... muncitori și țărani, băă! Pe ei v-ați năpustit! (*Țurcanu dă să răspundă, dar anchetatorul îi taie cuvântul, se ridică în picioare și urlă la el.*) Să taci, banditule! Cei care erau aici erau niște prăpădiți de țărani care se împotriviseră ca niște neghiobi, cum au știut ei dintotdeauna, când li s-au luat pământul, vitele, avutul... iar popii, învățătorii și chiaburii satului îi îndemneau la răzmeriță. Așa au ajuns la pușcărie mii și mii de sărântoci, care trebuiau să fie de partea noastră și să înțeleagă că nu faci agricultură pricopsită pe un petec de pământ. (*Pauză, anchetatorul îl sfredelește din ochi pe Țurcanu, apoi pe un ton care crește în volum.*) Și, ia spune-mi, a doua categorie de unde provenea?

Eugen Țurcanu (încurcat și senin): – Nu știu, domnule anchetator, noi îi băteam pe alte criterii!

Anchetatorul (urlă): – Mama voastră de criminali! A doua categorie pe care, la fel, ați chinuit-o erau muncitorii. Și printre ei și mulți membri de partid, pe care lucrători de-ai noștri oportuniști i-au adus în temniță ca să-și umple ei epoleții. Care e concluzia care ne bate obrazii acum? Că în planul vostru, al comandamentului, ca și al instrucțiunilor ce le-ați primit, reeducarea trebuia să aibă tăișul îndreptat, în special la Gherla, către clasa muncitoare, ai înțeles, bă?, obținându-se un dublu avantaj: o dată, teama, groaza însușită în pușcărie, care depășea pe cea a Securității locale, că la cea mai mică abatere te pot întoarce îndărăt din libertate; al doilea, compromiterea unui partid care se manifesta în avangarda clasei muncitoare, un partid care prin voi își ucidea și tortura propriii membri azvârliți în temniță, deseori pe motive plăsmuite. Ați făcut o bună socoteală, dar uite că nu v-a mers până la sfârșit și mârșăvia voastră a ajuns până la urechile... (*pauză*) Comitetului Central. (*Către sine, cu voce înceată.*) Și acum ne cereți milă și iertare, bandiților!

Anchetatorul se uită în dosare și ridică ochii pironindu-i din nou pe fața lui Țurcanu. Lumina se mută pe fața acestuia.

Anchetatorul: – În februarie 1950 erai la Pitești, nu?

Eugen Țurcanu: – Da.

Anchetatorul: – La 4 Spital.

Eugen Țurcanu: – Da.

Anchetatorul: – Ia spune atunci, cum ai reacționat după ce s-a aruncat în gol studentul Șerban Constantin, după Velicu și Vătășoiu? Camarazii dumitale au relatat că te-ai făcut negru la față și o zi sau două n-ai mai vorbit cu nimeni. Aveai remușcări?

Eugen Țurcanu (răspunde imediat și pe un ton ridicat): – Nicidecum, domnule anchetator, nici una. Am fost calm și am părut furios de formă... Chiar dacă mi-am dat seama că s-a aruncat în gol fiindcă eu îl chinuiam seară de seară.

Anchetatorul: – Ce-ai gândit?

Eugen Țurcanu: – Aș vrea să fiu bine înțeles. Eu o luasem pe o cale și nu voiam să regret vreodată că am mers pe lângă ea. Știam binișor istoria partidului și mai știam că, pentru a ajunge la putere și a face dreptate socială, trebuie să pui la pământ fără milă pe dușmanul de clasă. Să ne aducem aminte ce soartă a avut Tuhacevski și toți cei care au complotat împotriva lui Stalin și a orânduirii socialiste. Și au fost unii care au stat la temelia partidului comunist, nu îi mai înșir, că-i știți și

dumneavoastră, în frunte cu Troțki. Și când au greșit și-au meritat soarta. În ceea ce mă privește, la început, am luat lucrurile ca un mijloc prin care, pe de o parte îmi recunoșteam vina, iar pe de altă parte am priceput că reeducarea nu este o problemă personală. Ea privea în primul rând tineretul și pe urmă întreaga masă a deținuților politici din Republica Populară.

Anchetatorul: – Dar cu elevul Cornel Niță ce-ai avut? Că era un copil, nici nu împlinise 20 de ani... (Se ridică de pe scaun și se uită interogativ în ochii lui, lumina se mută pe fața lui Eugen Țurcanu.)

Eugen Țurcanu (mirat): – Eu? Nimic! S-a omorât singur!

Anchetatorul (calm și insinuant): – Mă, nu mă minți! Cum adică, s-a sinucis? L-o fi ajutat cineva poate... Dar tu erai de față?

Eugen Țurcanu (senin): – Da, cum să nu. Eu l-am ajutat...

Anchetatorul (își reține un surâs): – Halal de așa ajutor! Deținut Țurcanu, fii mai explicit!

Eugen Țurcanu: – Era la sfârșitul lunii februarie, eram în plină luptă de clasă, cum numeam noi reeducarea, și ne

pomenim fără veste că ne vizitează doi civili și doi ofițeri superiori.

Anchetatorul: – Ai recunoscut pe vreunul?

Eugen Țurcanu: – Numai pe generalul Nicolski. Unul dintre cei doi civili cred că era membru al Comitetului Central sau așa ceva, fiindcă toți îi făceau loc și după ce au vorbit între ei a luat cuvântul. Mai târziu m-am gândit că poate era Iosif Chișinevski.

Anchetatorul (pare surprins): – Ești sigur?

Eugen Țurcanu: – Așa mi s-a spus și mie.

Anchetatorul: – Și Niță Cornel ce-a făcut?

Eugen Țurcanu: – Păi, a fost un dobitoc, fiindcă inspecția, în frunte cu civilul mai important, și-a dat seama imediat cu cine are de-a face, fiindcă majoritatea deținuților erau... (*Se bâlbâie.*)

Anchetatorul: – Spune cum arătau?

Eugen Țurcanu: – Păi, erau plini de sânge și unii nu se puteau ține pe picioare...

Anchetatorul (din ce în ce mai curios și pornit): – Și Niță ce-a făcut?

Eugen Țurcanu: – A ieșit din rând, fără să mă întrebe pe mine și s-a apucat să raporteze civilului și celorlalți că acolo se petrec cele mai cumplite torturi.

Anchetatorul (părând curios): – Și? Și? Ce au zis ei?

Eugen Țurcanu: – Păi cel care conducea, civilul, le-a zis că sunt vinovați față de clasa muncitoare și vor plăti pentru acest fapt...

Anchetatorul: – Cu alte cuvinte v-a dat vouă dreptate!

Eugen Țurcanu: – Da, negreșit, ne-a dat nouă dreptate, și nu bandiților.

Anchetatorul: – Și ce s-a petrecut pe urmă?

Eugen Țurcanu: – Păi, ei au plecat, iar căpitanul Dumitrescu, directorul, mi-a făcut un semn din pragul celulei că totul s-a încheiat cu bine.

Anchetatorul: – Și tu ce ai făcut pe urmă?

Eugen Țurcanu: – Am făcut ceea ce eram obligat să fac. Trebuia să-l pedepsesc pe idiot, putea să-și închipuie că eu nu fac nimic fără voie de la direcție și de la cei de sus.

Anchetatorul (repetitiv și poruncitor): – Și, în cele din urmă, ce-ai făcut?

Eugen Țurcanu: – L-am bătut bine...

Anchetatorul: – Bine, bine, dar în ce fel?

Eugen Țurcanu (simulează amnezia): – Nu îmi mai aduc aminte... așa cum credeam eu că trebuie să pedepsesc un bandit care mi-a călcat ordinul.

Anchetatorul: – Nu i-ai deschis tu brațele și i-ai legat picioarele? Hai spune, că suntem numai noi doi!

Eugen Țurcanu: – E posibil... Trebuia să dau un exemplu și l-am dat... Eram și nervos.

Anchetatorul: – Mă, Țurcanule, nu vrei să spui... trebuie să-ți zic eu... L-ai crucificat, ticălosule! Și l-ai făcut martir, ăsta o să trăiască în istorie mai mult decât noi toți...

Eugen Țurcanu (tâmp): – Domnule anchetator, a murit repede, nu s-a chinuit, era pirpiriu...

Anchetatorul se ridică de pe scaun, ocolește biroul și se apropie de Țurcanu. Brusc îl apucă de păr și îi trage capul pe spate. Focalizare puternică pe cele două personaje. Se uită în ochii lui Țurcanu, se depărtează întorcându-i spatele și revine urlând.

Anchetatorul: – Cred și eu, banditule, legionar criminal, c-a murit repede fiindcă i-ai zdrobit capul cu măciuca pe care o aveai în mână! Ți-ai umplut mâinile și pieptul de sângele lui și rânjeai satisfăcut... Ce-ai spus pe urmă?

Eugen Țurcanu (cu aplomb): – Să-l bage într-o pătură și să-l scoată afară.

Anchetatorul (furios): – Da, da, așa a fost, dar ai mai spus ceva... Zi, zi, asta mă interesează mai mult!

Eugen Țurcanu: – Păi, n-am mai spus nimic, domnule anchetator, doar n-oi fi spus: „Dumnezeu să-l ierte!”

Anchetatorul: – Ai spus altceva, ticălosule, care s-a consemnat de către cei care erau în încăpere, chiar și de către locotenenții dumitale, și care ne-au confirmat nouă participarea ta. (Se întoarce, răsfoiește un dosar și se uită țintă la Țurcanu.) Ai spus, uitându-te la cadavrul lui Cornel Niță: „Un legionar mai puțin!” Nu ți-ai dat seama atunci că-ți declinai propria ta identitate și misiunea pe care o aveai...

Se stinge lumina pentru câteva secunde. Scena continuă, aceleași personaje.

Anchetatorul: – Băi, Țurcanule, ți-a spus cineva explicit că poți să omori în penitenciarul Republicii noastre deținuți cu același regim ca al tău?

Eugen Țurcanu (încearcă să spună ceva): – ...

Anchetatorul: – Ești un criminal, o bestie umană și nu mai e nevoie să spun că acel Niță Cornel avea și el o mamă, un părinte și viața pe care nu aveai tu dreptul să i-o curmi... La vârsta asta îți crește pieptul și vrei să fii mai altfel decât alții... Îl bătuseși bine odată și băiatul nu putea să creadă că cei care răspund de respectarea regulamentului într-o instituție de stat ar putea să ignore ceea ce s-a petrecut cu voi. Și pentru asta tu l-ai asasinat, ticălosule! Te-așteaptă un rechizitoriu pe măsura crimelor tale!

Se face întuneric, lumina revine după aproximativ zece secunde, cu aceleași personaje.

Anchetatorul: – Vrei să susții că în planul vostru intrau toate penitenciarele și întreaga masă a deținuților politici din Republica Populară? Când ți-a trecut prin minte perspectiva asta?

Eugen Țurcanu (spontan): – Atunci când am reușit la Pitești cu cele mai înverșunate căpetenii ale tineretului legionar. Restul n-a contat. Și i-am făcut să fie ca mielușei lângă mine în tot ceea ce am întreprins.

Anchetatorul: – Chiar și în asasinate?

Eugen Țurcanu: – Da, da, chiar și. Unii dintre ei și-au luat viața când au avut prilejul. În adâncul sufletului i-am admirat. Ceilalți, dacă totuși voiau să se sinucidă, puteau să dea năvală peste noi și aveau un sfârșit pe măsura convingerilor. Au preferat însă să trăiască și să admită ceea ce eu le impuseam.

Anchetatorul: – Țurcanu, declară dumneata, din cei șase-sapte sute de studenți reeducați pe care pretinzi că i-ai adus lângă dumneata, câți ar veni la proces să te susțină?

Eugen Țurcanu (păstrează o tăcere dublată de o privire în gol):
– Nu știu, nu mă pronunț. Dar cel puțin cei care au fost lângă mine în reeducare pot să garantez că vor fi...

Anchetatorul: – Ești tânăr, ai numai 29 de ani și n-ai prea învățat multe din viață. Te asigur că toți vor declara că au fost siliți de tine, numai de tine, fără nicio presiune din alte părți... În concluzie, băiete (*cu satisfacție*) eu cred că nimeni nu va fi lângă tine. Ba mai mult chiar, se vor lepăda mai abtitor decât dacă ai fi bolnav de lepră. Ai înțeles? Ai să vezi la proces cum

te vor arăta cu degetul ca prim vinovat și inițiator al reeducării criminale.

Eugen Țurcanu (înfiorat, țipă): – Nu se poate, nu se poate! E o minciună! Am stat cu ei doi ani. I-am învățat doi ani. Dacă există o vină, o împărțim!

Anchetatorul: – Da, i-ai învățat cum să schingiuiască, cum să lovească cu bocancul în burtă, cum să-l pună pe beregată, cum să rupă un braț, cum se organizează jocul de societate... cum se mănâncă propriile fecale din gamelă... (*se uită atent pe hârtii*)... sau „Drumul spre Cer”, pe care l-ai practicat la Gherla, în speță, și care a dus la moarte pe mulți bătrâni. Cam asta i-ai învățat dumneata pe cei care crezi că îți vor lua apărarea în boxă. Te înșeli amarnic!

Eugen Țurcanu (insinuant): – Dar, domnule anchetator, nu vor fi numai ei, dacă îmi permiteți să fiu sincer. Eu îi chem martori și pe cei care mi-au permis să folosesc și mijloace dure pentru a obține reeducarea. Materialul informativ a fost bine primit de conducerea superioară. Am auzit că au fost peste 3 000 de arestări după munca noastră de demascare...

Anchetatorul (se scoală în picioare furios, intră în cercul de lumină plasat pe Țurcanu și îi șoptește la ureche... tare): – Rahat, băiatule, rahat! O comisie specială de sus de tot a stabilit că peste 90% a fost gunoi cu povești de adormit pruncii. S-a

născut atunci întrebarea: dacă dumneata, care le-ai cules și le-ai predat drept un material informativ cert și de valoare, ai știut, deci ai premeditat, sau dimpotrivă, ai fost chiar un dobitoc. Partea gravă este că, pentru a obține aceste succese de aruncat pe fereastră, dumneata ai torturat și ai ucis. Și nu o dată, din greșeală să zicem, că la pușcărie viața poate să-ți fie curmată oricând, ci cu obstinație, în dorința de a ucide. Bă, Țurcanule, tu ori te-ai născut din părinți criminali și n-ai făcut niciun efort să-i respingi, ori setea nestăvilă de a-ți recăpăta libertatea ți-a creat o a doua natură, prin care crima și tortura te-au împins să te simți mai presus de oricine și te-au transformat într-un monstru. Mi-a fost destul de ușor să te înțeleg în reacția pe care ai avut-o la Gherla, atunci în decembrie, când ți s-au bătut lanțurile pe picioare. Căzuseși dintr-o dată dintr-un cer pe care nu numai dumneata ți-l făuriseși, dar și alții te-au ajutat să-l clădești. În concluzie, nu ți ascund că vei fi acuzat și condamnat nu numai pentru faptele tale, dar și pentru ceea ce ai ordonat altora să facă. Asta este drama ta.

Eugen Țurcanu (revoltat și cu o undă de disperare): – Cum adică? Numai eu să plătesc pentru tot? Numai eu? Numai mie mi se găsește vina de a fi fost un torționar și un criminal? De ce atunci când s-a observat că am luat-o la vale nu am fost atenționat și chiar sancționat? Ce? Nu știau directorul Dumitrescu și ofițerii politici Marina și ceilalți ce fac eu? Nu le dădeam eu materialele în mână? Nu veneau în inspecție prin

celule? Nu-i vedeau umflați la față din bătaie sau pe cei morți nu-i numărau tot ei? Dar de la București mărimile nu aveau informații prin Biroul Special de Inspecții sau prin tovarășii de la Securitatea Regionalei Argeș? Chiar am fost lăsați de capul nostru, să ne omorâm și să ne schingiuim între noi? Și culmea absurdului, domnule anchetator – ca legionari! Ce formație politică ați auzit dumneavoastră că și-a distrus cele mai bune cadre? Și care, din întâmplare, să zic, erau și tinere? Ca să câștige ce? Oprobriul a zeci de mii de deținuți, a sute de mii de oameni din libertate, poate milioane, care au aflat ce a făcut o mână de nebuni și criminali. Recunosc că am o imensă vinovăție, dar numai o parte îmi aparține, iar pentru cealaltă am fost încurajat, și fiindcă aveți cunoștință de pregătirea acțiunii ce a avut loc, de ce să nu admiteți că instructajul sugera și un anumit tratament care era necesar pentru învingerea cerbiciei unor opozanți. Acesta este adevărul. Dacă am fi reușit să întoarcem și Aiudul și alte penitenciare cu mii de deținuți pe o cale a reabilitării, atunci cu siguranță că meritele ar fi fost ale celor care sunt și acum în fruntea ministerelor și departamentelor, dar fiindcă acțiunea pe care am condus-o aproape trei ani de zile a eșuat, iată-mă tras la răspundere. Și nu e drept, domnule anchetator... Dacă terorismul pe care l-am promovat ani de zile își cere un țap ispășitor, eu mă declar fără murmur. Dar trebuie interogați și ceilalți, de sus...

Anchetatorul: – Băi, Țurcanule, nu crezi că ești prea nesăbuit și te uiți prea... sus?!

Eugen Țurcanu: – N-am provocat eu reeducarea și n-am transformat-o eu într-un sistem practicat în instituțiile de stat. Răspunderea o poartă și cei care mi-au ordonat ca acțiunea noastră să fie cât mai ferită de administrația penitenciarelor, adică de cei care erau obligați să cunoască primii realitățile. La drept vorbind, dacă eu voi fi condamnat greu, atunci nici cei care ne-au silit să avem două fețe nu se pot sustrage răspunderii.

Anchetatorul: – Ba nu, Țurcanule, te faci că nu înțelegi. Acțiunea inițiată de voi s-a bucurat un timp de sprijinul organelor Securității și, ca atare, a avut un regim special. În clipa când voi ați trecut la crime și schingiuiri, partidul a rupt legătura informală cu ceea ce se petrecea la Pitești, Gherla și în alte penitenciare. Partidul v-a dat șansa de a vă schimba pe voi și pe alții, pricepi?, dar nu cum ați procedat voi, sălbatic și fără rațiune, ci printr-o acțiune bine gândită. De aici drumurile s-au despărțit în mod hotărâtor... Cred că Procuratura nu se înșală asupra intenției voastre și a celor de peste granițe care au dorit, și chiar realizat în parte, ca partidul celor ce muncesc din România să fie compromis la scară internațională, prin sălbăticiile și monstruozițiile voastre. Bă, voi ați intrat în istorie în galop! Tu, Popa, Livinschi, prostovanul de Morărescu, sadicul de Stoian, urangutanul de Pușcașu, Aligo Popescu, Fuchs și Stainer, Ionescu și alți criminali care vi s-au alăturat fie din convingere, fie din teamă, fie din amândouă. Noi nu suntem dispuși să împărțim vinovățiile cu bandiți și

criminali ca voi, ci să arătăm poporului muncitor că cei ce interpretează legile, indiferent dacă au (sau nu) carnet de partid în buzunar, sunt judecați și pedepsiți fără milă, fără tăgadă. Nu ne este teamă de nimic din ce s-a petrecut în lumea pușcăriilor atât timp cât vinovații, oricât de sus ar fi, își vor lua pedeapsa. Ai auzit și dumneata ce au pățit cei trei conducători ai partidului în momentul în care s-a considerat că s-au îndepărtat de interesele clasei muncitoare. Te-am chemat aici, după cum ți-am spus, într-o ultimă confruntare, într-un dialog care va precede, nu-ți ascund, condamnarea dumitale. Fii corect în ce declari fiindcă nu vei mai avea prilejul, te asigur, să fii crezut. Înțelege, Țurcanule, că nu putem să împrumutăm partidului o vină de care nu poate fi vinovat și nici măcar bănuțit.

Eugen Țurcanu (cu patos): – Domnule anchetator, niciodată nu poate fi vorba de o convorbire de la egal la egal între un anchetat și anchetatorul său. Și asta dintr-o dublă motivație: sinceritatea este ascunsă, o dată și în primul rând de anchetat, care prin definiție nu poate și nu trebuie s-o folosească, și în al doilea rând de anchetator, care are ca țintă manipularea unor adevăruri care să-l apropie cât mai mult de mărturisirea anchetatului. Vă rog să îmi permiteți, domnule anchetator, să mai fac o afirmație care o să vă mire cel puțin. În mod sigur aș fi acceptat în fața instanței recunoașterea faptelor consemnate în dosarele mele. Aș fi recunoscut chiar mai mult decât și-ar fi propus instanța, cu un bilanț complet al ticăloșiilor mele, cu

numărul și numele victimelor, cu orgoliul care m-a condus la comiterea crimelor și chiar, în ultimă instanță, cu recunoașterea unor înclinații patologice pe care le-am împrumutat și celorlalți. Aș fi fost iarăși dispus ca la judecată să mi se adauge și altele pe care eu încă nu le pot anticipa. Merit orice pentru ce am făcut, scuipat și linșat, dar un lucru nu-l pot accepta, iar dumneavoastră ați făcut o mare greșală, zic eu, îndemnându-mă la un târg inadmisibil pentru mine: o viață până la adânci bătrâneți după un simulacru de pușcărie sau o execuție nedreaptă din partea unui partid care își uită executanții fideli. Nu, domnule anchetator, nu accept. Nu pot să accept. O să vă mire că tocmai eu, care am zeghea plină de sângele victimelor, mă pot pronunța categoric într-o chestiune care implică însuși prestigiul partidului. (*Pauză 2 secunde, de acum încolo lumina reflectorului trece de la o față la alta, iar ochii roșii persistă.*) Ar fi o minciună sfruntată și inutilă. De aceea refuz s-o afirm în fața instanței. Dacă aș proceda așa, tot ceea ce am gândit ar fi o crimă multiplicată prin zeci și sute de victime cărora le-am spus că îndârjirea și încăpățânarea lor de a rămâne pe poziții adverse atrag după sine întârzierea eliberării lor. Și pe urmă, cine m-ar crede? Cine își poate închipui că într-o temniță ferecată poți să-ți faci de cap cu organizare, ba chiar cu un comandament, și culmea râsului, să mai primești și ordine de afară? Dacă se va merge la proces pe varianta aceasta, tot ceea ce am săvârșit eu și ați gândit dumneavoastră se va compromite definitiv. Chiar dacă (*Turcanu vorbește apăsător*) majoritatea celor care m-au însoțit vor

susține că primeau dispoziții de la Viena sau chiar din Insula Paștelui!

Anchetatorul: – Acum judeci simplist, băiatule! Peste un an, nu peste zece, reeducarea se va șterge din memoria românilor. De ce? Fiindcă va fi privită ca un fenomen trecător. Peste zece ani sau cincizeci, nimeni nu-și va mai aduce aminte fiindcă voi și noi vom dispărea fizic, iar victimele vor intra în pagubele colaterale ale clădirii societății socialiste. Iar dacă, prin hazard, din rândurile lor, se va ridica un glas acuzator, va fi imediat pus la punct, și istoria se va grăbi să așeze pământul uitării peste acest episod rușinos din viața deținuților politici care în anumite împrejurări și-au reglat conturile între ei. În consecință, nu te afli în situația de a te târgui cu noi, cu atât mai mult cu cât ești... singur (*Pauză.*) Ne apropiem de sfârșit. Ia spune, pe scurt, dacă l-ai întâlnit pe medicul penitenciarului, Bărbos... (*se uită pe hârtii*) Viorel. Ai avut cu el de-a face?

Eugen Țurcanu: – De mai multe ori, un oportunist, o... (*parcă se gândește*) jigodie. Îi ajuta pe bandiți, îi ținea prin infirmerii și mai înlesnea și corespondențe cu cei de afară. Un ticălos!

Anchetatorul: – Mai este ceva de care nu te-a interogat nimeni până acum: ce știi să ne spui de bătăile organizate de camarazii tăi legionari în barăcile de la Buchenwald și de prin alte părți în Al Doilea Război Mondial?

Eugen Țurcanu (pare surprins): – Nu știu nimic, nu am auzit până acum ce s-a petrecut acolo.

Anchetatorul: Bă, nu face pe prostul cu mine! Ți-au trecut prin ciomag și pumni sute de legionari. Ce? Nu ți-au spus nimic Oprișan și Hoinig, curierul? Sau Voinea, căpitanul de la informații?

Eugen Țurcanu: – Nu am nici un interes să ascund, am auzit parcă de la unul dintre cei care au fost în Germania că Horia Sima își avea câțiva bătauși care au acționat împotriva unor oponenți... mai mult decât atâta nu vă pot spune. Poate a fost o simplă poveste născocită după război.

Anchetatorul: Bă, a fost un lucru care s-a petrecut și ia gândește-te tu dacă nu este o asemănare între ceea ce au făcutăia atunci și ceea ce ați făcut voi pe urmă. Hai, răspunde... Și mai zici că nu ați primit niciun ordin să începeți ticăloșiile de aici repetând pe cele de atunci.

(Țurcanu tace, nu scoate nicio vorbă.)

Eugen Țurcanu (în cele din urmă pe un ton înalt și disperat): – Repet, nu am primit nicicând și de la nimeni nici un ordin.

Anchetatorul (enervat, ridică tonul): Minți, minți, de câte ori ai fost interogat asupra acestui fapt ai mințit. Dar mesajele trimise prin Cobîlaș pe zdrențe, alea ce au fost?

Eugen Țurcanu (cu un ton ridicat): – Mint, dar spun adevărul. Cine ar vrea să facă ceea ce am făcut noi? În trei ani de zile am distrus Mișcarea Legionară prin ceea ce a avut ea mai reprezentativ și combativ: studenții, tinerii. Mă înțelegeți? Și dacă noi am fi fost legionari adevărați, numai prin absurd s-ar putea admite că ne-am fi distrus noi înșine existența. Pe urmă, numai o minte anormală, rătăcită ar putea crede că în acest sens am primit un ordin, mai mult chiar, de peste granițe, să ne masacrăm între noi. Evident că cei vizați mai întâi ar fi fost chiar elita Mișcării. E absurd ceea ce ni se impută. Și mai e încă ceva demn de tot râsul: faptul că prin demascările exterioare s-au depistat sute și mii de legionari care fuseseră intenționat sau nu omiși în timpul anchetelor. Nu știu din mintea cărui nebun ar fi putut țâșni o astfel de recomandare. Și îmi permiteți să spun, nu știu cine, de aici, din țară, din rândurile Mișcării Legionare, i-ar fi dat curs.

Anchetatorul (silabisind): – Adevărul tău nu mai face două parale acum. (*Pauză.*) Știi de ce, Țurcanu? Fiindcă chiar dacă îl gândesc mulți, îl exprimi și îl aperi numai tu. E dezmințit de toți locotenenții tăi, dar și prin logica faptelor, în rechizitoriul care ți-a fost prezentat în timpul anchetei s-a strecurat și o afirmație care rămâne un răspuns la ceea ce ai spus tu mai

înainte. Într-adevăr, e monstruos să-ți trimiți propriii camarazi, și încă elitele, la suferință și moarte. Dar întrebarea, la care nu mai are rost să mai răspunzi, este dacă nu cumva în împrejurările acelea cineva s-a gândit să ceară și să afle eventualul potențial combativ al Mișcării voastre. În ipoteza asta nimeni nu mai e nici nebun, nici pe alături cu judecata. Voi ați făcut selecția. Voi ați despărțit grâul de neghină și, slavă lui Stalin, că ați avut destulă. Deci nu-ți mai bate tu capul de ce cei de dincolo v-au împins să declanșați reeducarea. Problema pentru noi este însă mult mai gravă, băiatule. În primul rând, nu am aflat la timp de această circulară. A doua greșeală este mai mare decât prima. Organele noastre s-au lăsat păcălite și v-au încurajat, ba chiar v-au asistat. A treia greșeală este că organele superioare de contrainformații ale C.C.-ului au tăcut ani de zile. Cum ați ajuns voi să faceți atâta rău partidului, fără știința celor care îl conduc? Sau poate unii au știut și s-au dat la fund. Băi, Țurcanule, așa ca să plec eu liniștit de lângă tine, ai auzit vreodată de shoah?

Eugen Țurcanu (holbează ochii): – Cum ați zis?

Anchetatorul: – Am zis după cum ai auzit. Este un termen și o realitate care s-a petrecut în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și cuprinde ororile din lagărele de exterminare naziste. Shoah înseamnă într-o interpretare rabinică extincția, distrugerea celor mai buni, a elitelor, prin care poate fi ucis un popor. El se produce și printr-o curățire, o selecție a victimelor.

Și m-am întrebat de multe ori dacă nu cumva cei care v-au îndrumat să comiteți genocidul asupra studenților nu s-au gândit la așa ceva. Ce zici, a mers și la voi?

Eugen Țurcanu (sec):- Nici vorbă, noi nu ne-am gândit, dar poate alții da. Permiteți-mi să vă spun ceva. Tot ce e mai rău ni se aruncă nouă în spate, și acum nu mă mai miră nimic.

Anchetatorul: – Cum să te mai mire? Cred și eu că nu te mai miră nimic! Dacă v-ați permis voi să vorbiți despre legitimitatea ocupării teritoriului dintre Prut și Nistru. Faceți o testare cu victimele, nu? Și dacă declarau că a fost al nostru și dacă declarau că n-a fost, mâncau aceeași bătaie.

Eugen Țurcanu: – Așa este, dar voiam să văd cât sunt de sinceri.

Anchetatorul (mormăind ca pentru el): – Cu sinceritatea asta o să ajungeți voi la Jilava, în Valea Piersicilor. Măi, Țurcanule, ca să ceri sinceritate, trebuie să fii tu însuși curat și sincer... ori nu era cazul la voi. Dosarele voastre erau pline de nelegiuiri, iar mâinile până la cot de sânge. Cine dracu' te mai crede pe tine și pe ceilalți, când rezultatele s-au văzut?... Mai am o ultimă întrebare de foc pentru tine și de aur pentru noi. Recomandare: să nu ascunzi nimic din ce ai aflat... Răspunzi prin da sau nu. În lunile ce au precedat execuția Mareșalului s-a pus la cale răpirea sa de către autori în parte cunoscuți:

grupul de comandă și execuție căpitan Octavian Voinea, Gheorghe Jijie, grefierul tribunalului și un pilot dintr-o escadrilă de vânătoare, încă nedepistat.

Eugen Țurcanu (se uită la anchetator și murmură): – Pe Voinea l-am avut sub tălpile mele, ticălosul, și nu mi-a spus nimic...

Anchetatorul: – Ai avut cunoștință ori ba?

Eugen Țurcanu: – Nu.

Anchetatorul: – Ți-a ajuns la cunoștință motivația refuzului fostului Mareșal?

Eugen Țurcanu: – Nu, o dată ce nu am știut...

Anchetatorul (îl întrerupe): – Ei, îți spun eu acum, ca să mai afli și tu câte ceva de la noi. Antonescu le-a spus că are încredere în justiția română. Voia să afle și țara cât de mult s-a zbatut pentru ea și se pare că a pus o condiție *sine qua non*: să îl însoțească și Ică Antonescu, considerându-l o victimă a sa.

Anchetatorul, de acum încolo, afișează o indiferență totală.

Anchetatorul: – Bine, Țurcanule. *Les jeux sont faits, rien ne va plus.* Privind de sus, nu putea să țâșnească din capetele voastre rotunde o acțiune de asemenea amploare și cu urmări atât de

grave! Nu sunt în măsură să judec legăturile pe care le-ați avut (sau nu) cu Occidentul. Dacă ele sunt dovedite, vei fi obligat să le accepți. Am ajuns la sfârșitul așa-zisului interogatoriu. Nu știi cum te va judeca instanța, cu atât mai mult nu anticipez cum vei rămâne în istorie. Ai toate șansele să te alături, prin ticăloșiile dumitale, călăilor din marile lagăre și abatoare ale nazismului. Ești însă tânăr și mai poți spera într-o revenire în societatea pe care o vei regăsi departe de cea pe care ți-ai imaginat-o dumneata: a terorii și a violenței, a suspiciunii și delațiunii. Sentința pe care o vei căpăta ești obligat să o plătești fiindcă ți se cuvine! Îți recomand să declari în instanță ceea ce ai săvârșit din proprie inițiativă, nu ceea ce ți s-a sugerat. Nimeni nu va avea urechi pentru ceea ce dumneata vei insinua. Să te pregătești pentru un rechizitoriu greu și aspru. Nu brava și nu te declara mai martir decât cei pe care i-ai schingiuit și omorât. Ar fi în zadar și nu ai stârni decât milă și mânie. Dacă poți, fă un ultim gest în amintirea celor torturați: cere-ți iertare, calcă-ți pe mândrie și orgoliu!

Anchetatorul se ridică de la birou vădind semne de oboseală și îl dă pe Țurcanu în primire unui civil ce a intrat pe nesimțite în încăperea, rostind pe un ton grav și imperativ: „Luați-!”.

Lumina se stinge succesiv pe anchetator, pe birou (dosare) și pe chipul lui Țurcanu, în timp ce i se pun cătușele la mâini. Luminele dispar.

Cortina cade încet.

Tabloul al V-lea¹

Sala de ședințe.

Grefierul citește, după ce somează asistența să se ridice în picioare la intrarea completului:

Tribunalul Militar pentru Unitățile M.A.I. Instanța de fond
Sentința nr. 32 Astăzi 9 noiembrie 1954 la București

Fiind fixate pronunțarea hotărârii în cazul de față:
Tribunalul Militar pentru Unitățile M.A.I., instanța de fond,
compus conform Legii 7/1952 din: General Maior Petrescu
Alexandru - Președintele Tribunalului Militar; Lt. Colonel
Eftimie Gheorghe - Asesor Popular; Maior Vlase Teodor -
Asesor Popular; Căpitan de Justiție Alexandru Gheorghe -
Procuror Militar; Grefier Șef T. Petrescu Joițeanu - Grefier de
ședință.

Procurorul, în dreapta, rostește rechizitoriul:

În toamna anului 1947 secretarul Pătrașcu Nicolae, secretar
al Mișcării Legionare, aflat în țară a primit de la Horia Sima,
din Austria, prin trimisul său Eugen Teodorescu, ordin ca
legionarii să se organizeze pe o linie informativă în așa fel încât
Mișcarea Legionară să se transforme într-o agentură pentru
culegeri de informațiuni.

¹ Tabloul al V-lea. Judecata, în ediția întâi (n. ed.).

După arestările din mai 1948, care s-au făcut ca urmare a descoperirii de către autoritățile de stat a activității subversive legionare, conducerea organizației a trecut la o altă formă de activitate: aceea de așa-zisă reeducare, pe care legionarii închiși în penitenciare au desfășurat-o cu scopul de a apărea ca elemente reeducate și de a fi puși mai devreme în libertate.

Comandamentul din penitenciarul din Suceava, care era compus din Cobîlaș Nicolae, Țurcanu Eugen, Dumitrescu Dan, Bogdanovici Alexandru și alții, a propus aplicarea unei noi linii tactice în activitatea legionară, care trebuia să se desfășoare sub formula Reeducării. În acest sens au alcătuit un memoriu către Comitetul Central al P.M.R. în care arătau că se desolidarizează de șefii lor și de Mișcarea Legionară, cerând să fie puși în libertate. În realitate prin acest memoriu ei urmau să ducă în eroare organele de stat, pe de o parte, iar pe altă parte, ticăloșii, bandiții, să-și poată continua activitatea legionară sub masca așa-zisei reeducări.

Procurorul mimează preț de 2 minute.

La un moment dat o altă dispoziție a comandamentului legionar pe țară a fost ca ei să se lase prinși cât mai mulți, să nu declare la anchetă decât ceea ce cunoaște organul de anchetă, iar în închisori, prin așa-zise metode de reeducare și demascare, să atragă și pe cei rămași nearestați dintre foștii legionari sau din alte grupuri politice reacționare și în felul acesta să arate țărilor imperialiste că în R.P.R. organizația

legionară ar fi cuprins mase întregi de oameni și că deci reprezintă o mișcare de masă indicată să urmeze la conducerea țării, în eventualitatea schimbării regimului din țara noastră.

Metodele folosite de acuzați în această acțiune criminală au fost următoarele: bătaia deținuților cu ciomege, cu vână de bou, curele, frânghii, picioare de la paturi, cozi de mătură; apoi: ținerea deținuților în poziții chinuitoare timp îndelungat cu ochii la bec, într-un picior, cu bagaje de 20-40 kg pe spate, cu fața la perete, pe șezut, cu mâinile întinse la picior, smulgerea părului din cap și a mustășilor cu mâna, pe viu, sau cu ajutorul unui aparat confecționat dintr-un nasture prins cu ață, strivirea degetelor de la mâini și picioare, prin folosirea unui instrument special confecționat de ei, punerea unei cantități exagerat de mari de sare în mâncare fără să li se dea apă deținuților, obligarea deținuților sub teroare de a mânca în poziții incomode, fără să folosească mâinile, de a mânca mâncarea fierbinte direct fără să o mestece, opărindu-și limba și esofagul, dezlipindu-se pielea de pe buze și limbă, obligarea deținuților, sub tortură, să mănânce materii fecale, fie ale lor, fie ale altor deținuți, să bea urină, urinându-se în gura lor, punerea deținuților să se bată cap în cap unii cu alții până li se umflau capetele și cădeau în nesimțire, dezbrăcarea deținuților complet, după care erau trecuți printr-un cerc de bătauși care îi loveau până cădeau în nesimțire, apoi erau călcați în picioare și bătuți cu diferite corpuri tari și cu picioarele până ce le rupeau coastele și-și pierdeau cunoștința, apoi apăsarea pe coșul pieptului de către mai mulți deodată și lovirea

deținuților cu bocancii și cu cărămizi peste piept și față sau peste alte părți sensibile ale corpului, punerea deținuților cu capul în closet și picioarele în sus câte o zi sau mai mult și alte metode de tortură nemaiauzite până acum și pe care acum o minte omenească normală nu le poate concepe.

Mimare – 1 minut. Urmează cuvântul Președintelui Petrescu, interogatoriul lui Țurcanu.

Președintele: Țurcanu Eugen, recunoști că în 1941 ai participat la rebeliunea legionară, când ți s-a încredințat o armă cu muniția necesară pentru a face uz de ea? Recunoști că în 1945 te-ai înscris alături de Cramariuc Aurel și Sobolevschi Maximilian în Uniunea Tineretului Comunist? Recunoști că în 1945 te-ai înscris la Facultatea de Drept din Iași unde ai activat pe linie legionară pentru ca în mai 1947 să te streкори în Partidul Comunist Român unde ai activat până în 15 iulie când ai fost arestat și cercetat asupra activității pe care ai desfășurat-o în organizația legionară? Recunoști că în primăvara anului 1949 ai condus o așa-zisă acțiune de reeducare la Suceava? Recunoști că la Pitești ai practicat acte de tortură îngrozitoare din cauza cărora s-au sinucis trei deținuți, au înnebunit patru, iar pe alții i-ai ucis cu mâna ta?

Țurcanu în picioare, ascultă cu capul plecat, și înainte de a da un răspuns, se uită peste publicul din sală. Întoarce capul de două ori și tace.

Petrescu (la început concesiv): – Spune, da sau nu? *(Cu voce blândă, pe urmă autoritar.):* Acuzat Țurcanu, îți recunoști declarațiile verbale și scrise din timpul anchetei? *(Pauză.)* Te recunoști vinovat?

Pauză, în sală e liniște, toate luminile fasciculate se concentrează pe Țurcanu. Se aude un „Da” scurt, aproape neinteligibil.

Petrescu (accentuează cu voce autoritară): – Te recunoști vinovat pentru ce ai înfăptuit?

Țurcanu (aruncându-și ochii de la stânga la dreapta, scuturându-și umerii): – Da, mă simt... *(Cu o voce mai puternică.)*

Președinte (exasperat): – Te simți ce?

Eugen Țurcanu (cu ochii încremeniți la instanță): – Da, mă simt vinovat.

Grefierul: – Popa Alexandru, judecat și condamnat în 1943 de Curtea Marțială din Chișinău pentru activitate legionară, a desfășu... *(Mimează 30 de secunde.)*

Grefierul pronunță în continuare: Livinschi Mihai, acesta se ridică, dă din cap, scena se repetă cu restul acuzaților, care rând pe rând consimt, mimând gestul. Cortina se lasă încet peste ședința

care continuă, pe fundal apar aceiași ochi roșii care sclipesc înmulțindu-și numărul.

Tabloul al VI-lea¹

Aceleși decor, aceleași personaje, fără instanță.

Grefierul, asistat de procuror: – În unanimitate de voturi, Tribunalul declară culpabili pe Țurcanu Eugen, Popa Alexandru, Pușcașu Vasile, Păvăloaie Vasile, Livinschi Mihai, Stoian Ion, Romanescu Grigore, Voinea Octavian, Popescu Aristotel, Pătrășcanu Nuty, Pop Cornel, Sobolevschi Maximilian (*mimează*)... pentru crima de act de teroare în grup, prin art. 1, litera d) din D. 199/1950, pentru crimă și acte de pregătire la crimă, de uneltire contra securității interne a R.P.R. Cobilaș... Tribunalul în numele poporului hotărăște... condamnă pe Țurcanu Eugen, Popa Alexandru... la moarte și confiscarea averii personale pentru crima de acte de teroare în grup.

Se aude un murmur care se transformă în strigăte și vociferări:

Acuzați: – Ticăloșilor, ne-ați mințit, ne-ați înșelat! Huo!

¹ Tabloul al VI-lea. Sentința, în ediția întâi (n. ed.).

Când deținuții vor să se apropie de grefier, intervine garda. Țipetele și urletele continuă:

Acuzați: – Am făcut tot ce ne-ați spus și acum ne împușcați ca să ne închideți gura!

Două personaje tac, Țurcanu și Alexandru Popa. Primul pare crispat și concentrat. Lumina se concentrează pe el și se întunecă pe ceilalți.

Eugen Țurcanu: – M-ați învins, sunteți mai ticăloși decât am fost eu. M-ați învins! Dar vă va veni și vouă rândul!

Țurcanu rămâne singur în scenă.

În timp ce se lasă cortina, se aud răpăituri puternice de armă.

Tabloul al VII-lea

Primăvara anului 1960.

Zi cu un cer albastru de azur. Ferestrele sunt deschise, perdelele din sala Politbiuroului se unduiesc. Sediul C.C.-ului, prezenți: Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Leontin Sălăjan, Alexandru Bârlădeanu, Alexandru Drăghici. Este așteptat prim-secretarul Gheorghe Gheorghiu-Dej, care intră cu o mutră afabilă. Dej se așează lejer în fotoliu, uitându-se circular la membrii prezenți.

Dej: – Să ne uităm la ordinea de zi! Și acum o temă care

merită analizată: tovarășul Bârlădeanu este solicitat să ne aducă la cunoștință condițiile primite, chiar impuse, în perspectiva unei încălziri a relațiilor noastre cu Statele Unite ale Americii. Pe cele economice le vom discuta într-o ședință ulterioară. Deocamdată e vorba de realizarea unui consens care să ducă la eliberarea deținuților politici care sunt încă în pușcăriile Republicii.

Alexandru Bârlădeanu: – În mare pot afirma că s-au exprimat păreri, dincolo de ocean, asupra regimului deținuților condamnați din motive politice.

Dej: – Câți mai sunt, tovarășe Drăghici? Mai sunt mulți?

Alexandru Drăghici: – Aproximativ 5 – 6 000, tovarășe secretar, în întreaga țară.

Dej: – Americanii s-au exprimat asupra regimului de trai sau pun alte probleme asupra lor?

Alexandru Bârlădeanu: – Discuțiile au început pe o temă largă, ca în cele din urmă să ni se spună direct că eliberarea tuturor deținuților politici este o condiție *sine qua non* a reluării relațiilor cu Washingtonul pe alte baze.

Alexandru Drăghici: – Înțeleg că primul care trebuie să atragă atenția asupra gradului înalt de pericolozitate ce ar deriva din eliberarea lor totală ar fi ministrul de Interne, adică eu.

Dej (încruntat, pe un ton interogativ): – Deci dumneata ce susții?

Alexandru Drăghici (ferm și autoritar): – Tovarășii, să punem în discuție în mod serios dacă vom aproba acest lucru, care poate pune în pericol însăși liniștea Republicii Populare, ca să nu mai vorbesc de cuceririle revoluționare pe care le-am obținut de-a lungul a 15 ani, de când s-a instalat regimul nostru.

Emil Bodnăraș (curios, cu o nuanță de umor): – Și dumneata ce propui?

Alexandru Drăghici (bățos și infatuat, privire circulară, în cele din urmă se oprește pe fața lui Dej): – La prima vedere, aș merge cu o eliberare până-n zece ani. Sunt mult mai puțin periculoși și sunt de toate categoriile. Au început să domine frontieriștii, ca număr.

Dej (frământat): – Sunt și muncitori și țărani?

Alexandru Drăghici: – Da, mai mult de jumătate, și ar beneficia imediat de această amnistie.

Dej: – Dar ălalți ce sunt? Ce au făcut?

Alexandru Drăghici: – Sunt criminali, bandiți, au luptat în munți cu arma-n mână, ne-au împușcat trupele de intervenție, primarii noștri progresiști, sunt teroriști, au sabotat colectivizarea, tovarăși. Ar fi o mare greșeală dacă le-am da drumul, s-ar umple țara de ticăloși. Și acum nu-i mai putem pune la pământ ca odinioară.

Dej (îngândurat): – Ce zici, tovarășe Maurer?

I. Gh. Maurer (sceptic și lent): – Nu cred că mai e dracul așa de negru, cum zice tovarășul ministru. Au murit destui, iar restul sunt bătrâni și neputincioși. Le dăm mâncare degeaba și mai păstrăm și o administrație costisitoare. În concluzie am convingerea că n-ar mai reprezenta pentru noi un pericol real!

Dej (se întoarce către Bârlădeanu cu deferență): – Ce ziceți, tovarășe? În definitiv dumneavoastră sunteți factorul decizional...

Bârlădeanu (sec și autoritar): – Tovarășe prim secretar, eu nu zic nici da, nici ba. Eu vă aduc la cunoștință că în ultima convorbire, partea americană s-a exprimat limpede: toți deținuții politici, până la unul. Nu mai avem ce discuta. Știți că americanii fac mult caz de morală... Nu admit nici un rabat.

Dej: – Dacă e așa trebuie să gândim politic...

Alexandru Drăghici: – Da, înțeleg, luăm o hotărâre politică.
(*Nu prea înțelege, se bâlbâie.*) Păi cum să le dăm drumul?

Emil Bodnăraș (în glumă): – Pe poartă!

I. Gh. Maurer (șovăielnic): – Le dăm drumul la toți, că n-avem încotro, dar nu înainte de a sta de vorbă cu ei.

Dej (interesat): – Adică cum?

I. Gh. Maurer: – Păi le dăm să semneze un angajament, prin care să se decică de trecutul lor.

Dej (atent): – Și numai atât? În primul rând aduceți-le la cunoștință realizările regimului socialist. Ia purtați-i prin țară pe ăștia mai mari ai lor, să numere sutele de fabrici care s-au ridicat și zecile de mii de apartamente pe care le-am dat muncitorilor, ba chiar și intelectualilor. (*Entuziast.*) O să moară de ciudă că nu le-au făcut ei! (*Face o pauză, pare preocupat de un gând, către Drăghici.*): – Parcă ați mai încercat voi, ăștia de la Interne, o acțiune, prin '50, dacă nu mă înșel, o tâmpenie care a ajuns până la mine și care a făcut Securitatea de căcat. Era ceva cu studenții... ați vrut să faceți din ei peste noapte comuniști devotați... (*Se gândește o clipă și un zâmbet îi flutură pe buze.*): – Cu tinerii ăia n-ați reușit, dar cred că bătrânii de la

Aiud se vor da pe brazdă și se vor înmuia imediat când vor vedea că venim cu un program... de reabilitare și... eliberare. (*Se adresează autoritar lui Drăghici.*): – Cine e comandant la Aiud?

Alexandru Drăghici: (își scociorăște memoria): – Unul... Crăciun.

Dej: – Am auzit de el și dacă e bun și se înhamă la povestea asta, îi dai mână liberă, dar auzi..., fără ciomag, fără înjurături și fără lanțuri. Totul să fie din convingere și nu e musai să treacă toți de partea noastră. (*Uitându-se la ceilalți cu atenție.*): – Putem reuși cu o singură condiție. (*Îl pironeste cu privirea pe Drăghici.*) Dacă se aude o singură șoaptă prin pușcăriile tale că ăia de peste gârlă ne-au pus sula-n coastă să eliberăm pe toți bandiții, degeaba le mai dăm noi ziare și filmulețe cu realizările noastre. Ne vor înjura în gând și vor aștepta cu zâmbetul pe buze sorocul eliberării, fără angajament, fără compromis, fără să-și puie pielea pe băț. Depinde de dumneata, Drăghici! Altfel rătăcirea din urmă va fi mai mare decât cea dintâi!

Toți îl ascultă pe Dej în liniște și îl aprobă unanim.

Asistența: – Așa e, tovarășe! Și după ce ai iscălit și recunoscut realizările noastre nu mai poți să te declari erou sau ceva asemănător...

Dej: – Ei, acum să ne ocupăm de lucruri mai serioase... Să mi se raporteze situația exactă a gospodăriilor agricole. Am ajuns să cred că vom avea mai multe G.A.C.-uri decât țărani...

Dej se ridică în picioare și îl îndeamnă din priviri pe Alexandru Drăghici să execute ordinul.

Se lasă cortina (durată piesă aprox. 150 min.)

MĂRTURII DOCUMENTARE

Nota lui Alexandru Nicolski¹

Notă

Tov. Col. Petrescu

Declarațiile date de Vais trebuie studiate cu multă atenție.

1) Posibil că au fost date de Vais cu scopul de a compromite pe foștii săi colegi.

2) De asemenea, posibil că declarațiile (afirmațiile făcute de Vais) să se confirme și atunci datorită acestui fapt se vor putea descoperi lucruri importante.

3) Se va lucra cu multă grijă deoarece este vorba și de persoane care în prezent lucrează în D.G.S.S. (Direcția Generală a Securității Statului) Colaborare cu D.8

În anumite situații și cu Dir. Cadre.

¹ Titlurile subcapitolelor care urmează aparțin editorului (n. ed.).

Voi fi ținut în curent.

Nicolski¹

ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 13 547, vol. III, f. 147v, Vais
Vintilă.

¹ Agent al serviciilor secrete sovietice, înalt administrator al Securității și coordonator al fenomenului reeducării, gen. Alexandru Nicolski îl atenționează pe colonelul Petrescu, în nota Biroului, asupra conținutului declarațiilor lui Vais Vintilă date sub presiunea ororilor desfășurate în fața sa în Camera 99 a penitenciarului Gherla și în care îi acuza de corupție și abuz atât pe factorii de răspundere din Direcția Generală a Miliției, cât și pe conducătorii politici din Ministerul de Interne, din Direcția Generală a Penitenciarelor și Direcția Generală a Securității Statului (notă Puica Buhoci).

Mărturia lui Vintilă Vais (1)

Extras din Proces verbal de interogatoriu Vintilă Vais (Declarație) din 27.02.1953

Am plecat la locul meu înnebunit de groază și i-am spus deținutului Radu Ciuceanu că mă voi sinucide deoarece sunt obligat după ce scrisesem sute de pagini să mai trec și la declarații nebunești.

Seara am încercat sinuciderea prin tăierea arterelor de la mâna stângă însă am fost prins și astfel Ciuceanu Radu a fost bătut de Livinschi Mihai că nu m-a denunțat, iar eu numai muștrat.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond C.C. al P.C.R., Secția Administrativ-Politic, dosar nr. 33/1953 și 34/1953, f. 114.

Mărturia lui Vintilă Vais (2)

Extras din Declarația lui Vintilă Vais din 27.02.1953

Cei bătuți trecuți prin camera (Camera 99 - n.n.) unde am stat eu și pe cari îi mai rețin: Paraschiv Gheorghe, Andronic Laurian, Ciuceanu Radu, Boncea Andrei, Ionescu Lucian, Șchiopu, maior Ionescu Romeo, fostul deputat Văranu, Piticaru Alexei, Obreja, Lupoai, Maxim, Mateescu (un elev din Giurgiu care înnebunise), Dan Tudor, maior Ionescu Constantin, preotul armean Keropian Papkien etc.

Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond C.C. al P.C.R.,
Secția Administrativ-Politic, dosar nr. 33 și 34/1953, f. 128.

Mărturia lui Miron Nicolae Preda

Mircea Stănescu: Deci bătaia este lucrul care vă persistă în memorie.

Miron Nicolae Preda: Păi, reeducarea însemna bătaie, asta însemna reeducare. Cu bătaie până când trebuia să mărturisești, dar n-aveai ce mărturisi. Poate alții or fi făcut ceva, dar eu nu făcusem nimic.

Însă trebuiau să aibă un anumit număr, să dovedească că au fost activi și i-au arestat. Că nici ceilalți n-avuseseră. Singurii (singurul) care a avut acțiune așa a fost Radu Ciuceanu, care a luptat în munți cu generalul Carlaonț; avusese o activitate, ceilalți nu prea.

Mircea Stănescu, *Reeducarea de la Pitești, Gherla și Canal, 1949-1951*, în „Arhivele Totalitarismului”, Anul V, nr. 17, 1997, p. 194.

Mărturia lui Nicolae Chiselef

Am conviețuit în această cameră cu Radu câteva luni, timp în care ne-am apropiat sufletește și ne-am cunoscut mai bine. Mi-a povestit atunci cât a pățimit în perioada „reeducării”, dezlănțuită la Gherla.

El scăpase ca prin miracol de masacrul de la Pitești, deși era student, declarându-se ca fiind elev. L-au dus la Târgșor, ca apoi să ajungă la Gherla și să fie aruncat de Țurcanu în focul iadului.

M-a impresionat hotărârea lui nestrămutată de a face ceva pentru stăvilirea acestei opresiuni satanice.

Mi-a împărtășit satisfacția că, prin mijlocirea unui deținut care se eliberase, reușise să transmită peste hotare un mesaj disperat privind grozăviile petrecute în închisori.

„Nu mă lasă cei care au murit lângă mine să rămân nepăsător și inactiv” erau cuvintele lui.

Nicolae Chiselef, *Din vremuri de restriște*, în Florin Constantiniu, Dalila-Lucia Aramă, Dan Cătănuș (coord.), *Un destin și o viață. Omagiu profesorului Radu Ciuceanu*, INST, București, 2003, p. 81.

Mărturia lui Mihai Timaru

Seara m-au dus din nou în camera 99 la culcare. Aici, în această cameră, parcă iarăși pusese stăpânire pe mine frica, teama ca să nu fiu iarăși pus la tortură.

În noaptea aceea, în seara aceea îl bătuseră crunt pe Radu Ciuceanu.

Radu Ciuceanu fusese trecut prin reeducare încă la Pitești, pe urmă a ajuns printr-un adevărat miracol la Jilava, ajungând în cele din urmă la Târgșor.

După evadările de acolo s-au format câteva loturi, iar cei cu pedepse mari au fost trimiși la Gherla.

Lui Radu Ciuceanu i se imputau două trădări, din câte mi-am dat eu seama: o dată că la Jilava le-a spus unor frunțași legionari ce se petrece la Pitești, cu alte cuvinte a deconspirat acțiunea Comitetului Central și a Ministerului de Interne de la Pitești și nu la oricine, ci lui Sadovan și unuia dintre frații Bălănescu. La Târgșor la fel nu și-a ținut gura și i-a pus în gardă pe cel puțin 15 camarazi de suferință.

La rândul lor aceștia și-au anunțat prietenii încât atunci când lotul Gherla a fost introdus în celule pentru a fi prelucrat de turnători, majoritatea știau că trebuie să-și țină gura și că au de-a face cu provocatori. [...]

Aflasem că, într-adevăr, reeducarea se terminase, că

Țurcanu, Livinschi, Popa Țanu, Mărtinuş, Morărescu, Rek și alții din echipa de tortionari fuseseră ridicați și duși la București pentru a fi anchetați în legătură cu reeducarea.

Se pare că la stingerea reeducării un rol important l-a avut colonelul Weiss Vintilă, „căzut” pentru spionaj, trimis să fie stors și eliminat la camera 99. Aici l-a cunoscut, în „mlaștină”, pe studentul Radu Ciuceanu, care i-a adus la cunoștință că, dacă va da o declarație importantă la Gherla, la Roja Șandor (Rózsa Sándor) (cimitirul) îi vor putrezi oasele!

Colonelul a dat câteva declarații de formă, apoi a tăcut mâlc la interogatoriile lui Țurcanu și a spus că nu va vorbi decât la București.

Stratagama i-a salvat viața și lui și nouă. Și toate s-au petrecut în complicitate cu tânărul student la Matematici, Gheorghe Rădoi, proaspăt reeducat, care îi păzea.

Ajuns în Capitală, Weiss a fost interogat de către o comisie a C.C., care se pare că nu avea date „la zi” cu privire la grozăviile de la Pitești și Gherla.

Mihai Timaru, *Memorial din Cotul Carpaților*, INST, București, 2005, p. 91, 123.¹

¹ Mihai Timaru, ofițer, conducător al grupului de rezistență Mihai Paragină din Munții Vrancei, condamnat la 15 ani muncă silnică, trecut prin temnițele Galați, Gherla, Bârlad, Jilava, Aiud; a cunoscut atrocitățile reeducării, inclusiv camera 99 Gherla (notă Puica Buhoci).

Mărturia lui Lucian Plapșa

A doua surpriză și-a făcut efectul. În acest moment, fiecare dintre noi își dăduse seama că există o colaborare perfect stabilită dinainte și studiată, între Țurcanu și conducerea acestei închisori macabre.

Asta ne-a descumpănit. De acum nu mai existau dubii în mintea nimănui și eram dezarmați. În mod succesiv au urmat pe „masa de operații” Angelescu, Ciuceanu, Soare, Sebeșan... și-n final, aproape toți.

După ce milițienii au obosit de atâta efort, s-au oprit din acțiune și, înainte de a ieși din cameră, ne-au amenințat că vor reveni în curând dacă nu ascultăm și nu facem ordine între noi.

Adică de cine să ascultăm? De fiorosul Țurcanu?, plutea întrebarea în capul fiecăruia.

Pentru a nu se anula efectul bătăii ce ni s-a aplicat, am fost obligați să continuăm cu gimnastică forțată pentru a ne epuiza și a ne înfricoșa mai mult.

În răstimp, torționarii ne îmboldeau încontinuu, fie cu câte o lovitură de ciomag, fie cu șfichiuri de curea.

Lucian Plapșa, *Soarele de la Nord*, INST, București, p. 204.

Mărturia lui Adrian Brișcă

Un fapt care mi-a dat de gândit și a cărui explicație am obținut-o mult mai târziu a fost următorul: la Jilava, din cauza supraaglomerației din cameră, eram obligați să stăm numai în chiloți.

Atunci am observat că Radu Ciuceanu prezenta numeroase urme recente de violență. De unde proveneau? Fusesse reanchetat?

Abia doi ani mai târziu am aflat ce se petrecuse la Pitești și am înțeles care era cauza loviturilor suferite de colegul nostru și a modului său de comportare.

Adrian Brișcă, *Ne-am cunoscut la Jilava*, în Florin Constantiniu, Dalila-Lucia Aramă, Dan Cătănuș (coord.), *Un destin și o viață. Omagiu profesorului Radu Ciuceanu*, INST, București, 2003, p. 84-85.

Mărturia lui Constantin Teja

M-am străduit să pun pe masa istoriei câteva dintre tăblițele scrise de mine în iadul de la Pitești.

Ion Obrejan și-a luat cu el tăblițele în mormânt. [...]

Amintesc aici și pe cei câțiva, din nefericire și din necunoștință nu pe toți, dintre cei care înaintea mea și-au scos „tăblițele” la lumina tiparului: Gheorghe Băgu, Gheorghe Boldur-Lățescu, Dumitru Bordeianu, Aurel Brazdă, Gheorghe Brânzei, Nicolae Călinescu, Radu Ciuceanu, Virgil Constantinescu, Corneliu Cornea, Grigore Dumitrescu, Ștefan Ioan Davidean, Viorel Gheorghică, Dan Lucinescu, Nicu Ioniță, Adrian Lupescu, Sergiu Mandinescu, Gheorghe Marian, Virgil Maxim, Eugen Măgirescu, Costin Merișca, Ioan Munteanu, Grigore Năstase, Iustin Paven, Ion (Daia) Păunescu, Lucian Plapșa, Ion Piu, Nicolai Popa, Traian Popescu, Banu Rădulescu, Constantin Tache Rodas, Emil Sebeșan, Gheorghe Stănescu, Eugen Șahan, Mihai Timaru, Octavian Tomuță, Aurel Vișovan, Octavian Voinea... [...]

Cunosc pe studentul la Medicină Jianu din Craiova, fiul proprietarului fostului cinematograful „Apollo”, care mi-a mărturisit că a băut mai multe gamele de urină.

Fiul profesorului Ciuceanu din Craiova și-a distrus ficatul de la fecalele pe care a trebuit să le mănânce. Nicolae Nedelcu, fost coleg de liceu, a fost bătut până și-a pierdut mințile. După ani, el și-a revenit. [...]

M-au lăsat o zi, două, fiind ocupați cu tortura în camere și, cum nu puteam sta decât pe hurtă, tot trupul fiindu-mi rană vie, au pus, în lipsa călăilor, să fiu păzit de doi băieți buni, să nu încerc să mă sinucid, cum făcuseră înainte Cociu Barba și Radu Ciuceanu, care își tăiasă vinele cu un blacheu de la bocanci. [...]

Au urmat câteva zile de liniște, timp în care eram chemat la așa-zisul comitet de reeducare, din colțul nereeducaților, „mocirla”, unde împărțeam mizeria cu Radu Ciuceanu, Mihai Timaru, etc. [...]

Pregătirea lui Hristos

Cel mai crunt schingiuiți pe care mi-i aduc aminte din aceeași serie cu mine au fost Mihai Timaru, Radu Ciuceanu, Aurel Leșeanu, Dumitru Neagu, Anatol Vasilache, Sabin Vandor, Vasile Zotu, Zoltan Haig și Atila Drohobeschi (doi tineri maghiari), Gheorghe Chirculescu, Savel Gheorghiuță, Sârbu Ciungu, Smultea, Lupoiaie, Titi Stoica, Gula Cucoli, cei doi frați Petrescu, Ion și Titi, Vintilă Weiss, fost colonel la Pașapoarte și Amitroaie Mihai, student la Medicină, care ne puneă plângând praf de sulfamidă pe rănile de la mâini și de la picioare.

Datorită acestui Vintilă Weiss s-a aflat cum sunt torturați deținuții politici în România pentru că a fost eliberat în urma unor intervenții de afară.

Constantin Teja, *Moartea sau alternativa sa, tăcerea*, „Arhivele Totalitarismului”, Anul III, nr. 4, 1995, p. 150, 152-153.

Mărturia lui Octavian Tomuță

Camerele morții

La Gherla erau două camere, 99 și 100, așa-zise „camerele morții” sau „camera chinezească”, în care îi schingiuiau și băteau pe toți cei care au spus ceva despre reeducarea de la Pitești sau care n-au trecut prin reeducare și trebuiau reeducați.

Acolo a fost chinuit groaznic, printre alții, Mihai Timaru și pe acolo a trecut și Radu Ciuceanu, care s-a comportat admirabil.

A încetat reeducarea în clipa în care a trecut prin reeducare și un fost colonel, Weiss Vintilă. A cerut să vorbească cu ofițerul politic, căruia i-a cerut să-l ducă la București ca să spună tot ce avea de spus acolo.

Au telefonat, a fost dus la București, unde nu a vrut să spună nimic la Interne, a ținut să vorbească cu Gheorghe Gheorghiu-Dej și se pare că i-a spus tot ce se întâmplă în închisoare.

Nu știu, o fi legendă sau adevăr, dar după asta Țurcanu și oamenii lui au fost ridicați și duși din Gherla.

La Gherla a încetat reeducarea.

Octavian Tomuță, *De la Pitești la Gherla*, „Arhivele Totalitarismului”, Anul IV, nr. 10-1, 1996, p. 148.

Mărturia lui Mihai Rădulescu

Căci Radu Ciuceanu, trecut prin reeducările de la Pitești, descinsese spre satisfacția sa, la Târgșor, unde, învingându-și cu eforturi imense groaza că ar fi putut ajunge la urechile reeducatorilor ceea ce făptuia – asta s-a și petrecut, de altfel –, cu mii de precauții dezvăluise toate ororile prin care trecuse.

Pe fața lui se citea teroarea. Dar oricât de îngrozit era, vorbise, își făcuse datoria de om și de creștin.

Mihai Rădulescu, *Istoria literaturii române de detenție. Memorialistica reeducărilor*, Editura Ramida, București, 1998, p. 484.

Mărturia lui Mihai Jianu

[...] Iată declarația lui scrisă, datată 19.06.1993, declarație dată față în față cu Radu Ciuceanu și subsemnatul (George Arun):

Subsemnatul dr. Jianu R. Mihai – declar în legătură cu afirmația că domnul Ciuceanu Radu a făcut parte din grupul de torționari de la Pitești, cum a apărut în ziarul „Cuvântul” – dimpotrivă, declar că din afirmațiile pe care le am ca fost deținut de la alți deținuți politici, dânsul a trecut de trei ori prin reeducare, fiind schingiuit sălbatic, iar desființarea reeducării din 12.02.1952 l-a prins tot în rândul „bandiților” (nereeducat).

Jianu R. Mihai 19.06.1993

George Arun, *Efectele „Fenomenului Pitești”*. Un fost deținut politic susține că Securitatea i-a falsificat declarațiile, „Cuvântul”, Anul IV, nr. 25, 22-28 iunie 1993, p. 1.

Mărturia lui Grigore Iorgulescu

- *Cum a fost perioada de la Târgșor?*

- Deci, cum să spun eu, era o acțiune de reeducare și aici la Târgșor, unde era un moșneguț care citea nu-știu-ce pe acolo din istoria partidului, din bazele leninismului sau din „Steaguri pe tunuri” sau nu știu cum îi spunea la cartea aia a lui Makarenko.

În anii '50, în vara lui '50 (primăvara lui '50 – n.n.) a venit Radu Ciuceanu. Era un tip năuc pur și simplu. Mi-aduc aminte că era încălțat cu niște bocanci din aștia de alpinist și, cum e curtea aia acolo, un parc cu niște copaci, în sfârșit, umbla tot timpul cu capul pe sus așa... și, la un moment dat după ce venise de vreo lună de zile, cred, ne cunoșteam din vedere, din curte de acolo, da, nu eram în relații, a venit la mine și mi-a spus în mare despre ceea ce se întâmplă la Pitești. Ciuceanu, care avea atunci 15 ani de pedeapsă, a venit și mi-a spus, deși era foarte speriat și foarte timorat: „Uite asta este ceea ce se întâmplă la Pitești”.

Deci nu era reeducarea care se făcea la Târgșor. Bineînțeles că din ceea ce mi-a spus el... am înțeles, n-am înțeles... da' întrebarea era: ce facem? Și inițial mă gândeam să mai vorbim cu doi-trei inși din aștia care erau șefi de lot dintre noi, dar n-am vorbit. Deci nu am luat nici o măsură să facem ceva, nu am

organizat nimic. Dar dacă am fi organizat ceva ar fi fost un dezastru.

De ce spun chestia asta? După aceea a fost o evadare de acolo de la Târgșor, un scandal mare și în decembrie s-a desființat penitenciarul și ne-a luat pe cei care aveam pedepse mai mari și ne-a dus la Gherla. [...]

- *Ce puteți să ne spuneți despre detenția de la Gherla?*

- La Gherla eu am nimerit într-o cameră cu Radu Ciuceanu și după aceea am stat mai multe zile cu el. Acolo a intrat un student care a luat conducerea camerei, a spus niște chestii, că trebuia să stăm într-o poziție fixă, în capul oaselor, să nu te miști... Mă rog, erau două priciuri, un prici așa și unul vizavi. Eu eram pe priciul de aicea, Radu Ciuceanu era pe celălalt.

De ce îți spun chestia asta? De Radu Ciuceanu ai auzit, nu? A scos și el vreo 2-3 cărți... Mai demult, după '90 ne-am întâlnit pe aici prin Tulcea și ne-am dat seama cât de speriați eram amândoi. Adică la Gherla exista posibilitatea, la care se gândise și el, ca eu să spun că el mi-a spus mie de chestia asta cu „reeducarea” de la Pitești, și atunci asta ar fi însemnat moartea lui, că, efectiv,ăștia nu te iertau, ziceau că le-ai trădat acțiunea. Sau dacă spunea el că mi-a spus și pentru că eu nu m-am dus să spun că el mi-a spus, trebuia să fie moartea mea.

Întâmplarea a făcut că nici eu, nici el, nu am spus nimic despre discuția noastră pe care am avut-o la Târgșor. [...]

- *Dar la ce mină ați fost dus?*

- La Valea Nistrului. În lotul ăsta era și Ciuceanu, dar după o săptămână și ceva, fiind găsit cu ceva infiltrații la plămâni l-

au adus înapoi la Gherla și aici a avut iar de tras, dar nu în legătură cu mine. [...]

În sfârșit...

Grigore Iorgulescu, *Interviu*, în *Experiențe carcerale în România comunistă*, vol. III, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România, Editura Polirom, Iași, 2009, p. 239, 391.

Mărturia lui Gheorghe Cornea

Din cauza alimentației, toți deținuții sufereau de anemie și debilitate fizică. Au apărut și boli care dispăruseră în România, ca pelagra sau scorbutul.

Subalimentația cronică a provocat boli din care cauză au decedat mulți deținuți. Lipsa medicamentelor și mai ales a asistenței medicale calificate a ucis mult prea mulți deținuți.

Menționez cazul tragic al deținutului Dudaș Gheorghe, căruia i s-a administrat o injecție intrafesieră cu calciu și vitamina C.

Fiola de calciu era prescrisă deținutului Radu Ciuceanu, care a refuzat-o, deși suferea de debilitate fizică accentuată și anemie.

S-a oferit voluntar Dudaș căruia i s-a administrat fiola, după care Dudaș a făcut o stare toxico-septică gravă din cauza unei cangrene gazoase.

I s-a refuzat intervenția de urgență în penitenciar, care se putea face în condiții minime. I s-a și refuzat la început transferul într-o unitate medicală calificată. Aprobarea transferului la spitalul din Dej a fost tardivă, de unde a fost returnat cu mențiunea: „Depășit chirurgical”.

Dudaș Gheorghe a decedat a doua zi, în chinuri cumplite. (Avea 21 de ani! – n.n.)

Deținutul Radu Ciuceanu, care s-a eschivat în fața unei morți sigure prin refuzul injecției cu calciu, în penitenciarul Gherla s-a comportat cu moralitate și verticalitate indiscutabile, recunoscute de toți deținuții.

Dr. Gheorghe Cornea, *Radu Ciuceanu, deținut politic în penitenciarul pentru exterminare Gherla*, în Florin Constantiniu, Dalila-Lucia Aramă, Dan Cătănuș (coord.), *Un destin și o viață. Omagiu profesorului Radu Ciuceanu*, INST, București, 2003, p. 93.

Mărturia lui Doru Novacovici

Radu Ciuceanu avea 33 de ani și era student când a fost arestat în 1948, adică în urmă cu 13 ani. Avea o condamnare de 15 ani, deci nu mai avea decât doi ani de executat. Trecuse prin purgatoriul închisorii din Pitești în perioada reeducării și spălării creierelor din 1950-1951 (12 februarie 1952 - n.n.).

Așa-zisa reeducare la care au fost supuși deținuții politici din închisoarea din Pitești în acea perioadă cu greu se poate transpune în fraze spre a arăta complexitatea crimei înfăptuite de comuniști din ordinul lui Nicolski, Dulberger și alții.

Relatările lui Radu Ciuceanu erau de-a dreptul înfiorătoare și sigur, dacă ar fi descrise, nu ar fi crezute de mulți. Sunt greu de închipuit astfel de crime diabolice. „Realitatea Pitești” depășește toate limitele barbariei și terorii ce au fost instituite de comuniști în România.

Comuniștii au acționat prin interpuși transformați în roboți. Transformarea în roboți s-a făcut prin metode de teroare și depersonalizare a ființei umane la care practic nu se poate rezista. Metodele lor depășeau limita de rezistență a fizicului și psihicului uman.

„În raport cu ceea ce s-a petrecut în urmă cu 11 ani la Pitești”, spunea surâzând Radu, „eu mă pot considera acum la un pension”.

De unde mai avea putere acest om să surâdă, cum putea relata grozăviile prin care trecuse cu atâta naturalețe, cine i-a dat forța și șansa de a supraviețui? Mi-a spus-o el foarte simplu: credința în Dumnezeu și rugăciunile ce le-am făcut zilnic.

Întâlnirea cu Radu și Mircea m-a impresionat profund. I-am întrebat pe amândoi ce ar face dacă mâine ar ieși din închisoare.

Mircea mi-a spus că ar cere să fie din nou închis. Afară nu mai are pe nimeni. Toți ai lui au murit fiind bătrâni, iar singurii lui prieteni sunt în închisoare. El nu crede că s-ar putea adapta la o altă viață.

Radu era mai optimist. Mi-a spus că dacă ar ieși mâine s-ar apuca să studieze istoria, care i-a plăcut întotdeauna. Afară, el spera să găsească în viață pe bătrâna lui mamă și pe fratele lui care era inginer [...]

Cuvintele amiralului (Minulescu) se auzeau din ce în ce mai încet. Făceam cu rândul fiecare câte o zi spre a-i da să mănânce și spre a-l curăța, căci el nu se mai putea mișca.

„Iată un om care ar trebui să trăiască. Am văzut zeci și zeci ce au murit.” Atmosfera din această cameră de bolnavi cronici era deosebită poate și pentru faptul că aveam colegi pe Radu și Mircea, care creaseră un climat special. De la ei emana mereu acea rezistență tonică atât de necesară în situația noastră, împreună cu ei găseam replicile cele mai potrivite la acțiunile demoralizante ale altora. Dacă ei, care au stat în condiții grele

13-16 ani, continuau să reziste, de ce n-ar rezista ceilalți care au stat numai 4-5 ani?

Doru Novacovici, *România după gratii*, Fundația pentru Tineret, Buzău, f.a., p. 153-155.

Mărturia lui Octavian Voinea și a lui Gheorghe Andreica

Nu veți fi eroi, așa cum vă sunt principiile.

Veți fi niște ticăloși mascați, departe de orice virtute.

Nu veți muri decât atunci când vrem noi.

Întâi vă vom transforma în monștri...

Apoi vă vom obliga - prin metodele noastre - să declarați numai ce vrem noi.

Aceste declarații, smulse cu cleștele roșit în foc, le vom păstra ca mărturii, ca acte pentru arhivă, după care se va scrie istoria.

Vom păstra dosarele până ce voi veți pieri.

Vom muri și noi.

Istoria se va scrie pentru generațiile viitoare după aceste documente.

Astfel cercetătorii vor scrie cum vrem noi, nu cum este realitatea.

Noi creăm istoria așa cum ne place.

Așa cum ne convine.

Proștii de azi - care sunteți voi - o veți scrie cu mâinile voastre așa cum vrem noi.

Tâmpii de mâine o vor confirma așa cum noi am imaginat-o în dosarele ticluite de noi.

Avem experiența Piteștiului, pe care noi l-am imaginat cu mult înainte de arestarea voastră și a ieși exact cum am dorit.

Ca la comandă și fără retușuri.

Am avut noi grijă să ne asigurăm cu mult înainte de conspirativitatea descoperirii acestei acțiuni.

Acum punem la punct regizarea ultimului act al acestei piese.

Ce-ți închipui, că va ieși altfel de cum dorim noi?

Iar apoi vom inventa un nou Pitești, pe care îl vom folosi ori de câte ori va fi nevoie.

Noi suntem nemuritori, voi sortiți unei veșnice amnezii și dispariții!

Octavian Voinea, Gheorghe Andreica, *Masacrarea studențimii române în închisorile de la Pitești, Gherla și Aiud: mărturii*, Editura Majadahonda, București, 1996.

Raportul lui Evghenie Tănase

Extras din raportul gen. mr. de Securitate Tănase Evghenie, adjunct al ministrului Afacerilor Interne, 1952-1957

Prima misiune cu caracter de Securitate

În vara anului 1952, un deținut ce se afla internat în spitalul penitenciarului Văcărești a trimis la C.C. al P.C.R. o scrisoare prin care cerea să fie trimis un activist căruia să-i spună lucruri de o importanță deosebită.

Această însărcinare mi-a fost încredințată mie.

Luând legătura cu el, acest deținut, după o îndelungată ezitare – fiindu-i teamă să nu fiu de la Securitate, în care n-avea încredere – mi-a vorbit despre o serie de fapte deosebit de grave comise în penitenciare de către unii deținuți legionari.

Raportând cele aflate de la acest deținut, conducerea de partid a hotărât ca un colectiv compus din activiști de partid să înceapă o anchetă (din acest colectiv am făcut și eu parte). Șeful colectivului a fost numit Ady Ladislau, considerat ca având oarecare experiență, deoarece lucrase după 23 August 1944 în Poliție. Pentru începerea anchetei au fost aduși – în arestul Regiunii de Securitate Ploiești – câțiva deținuți legionari, indicați de cel ce sesizase problema.

Din anchetă a reieșit că un grup de legionari aflați în

Penitenciarul Pitești, începând cu anul 1949, au speculat concepția unor factori de conducere din Securitate – care își propuseseră să întreprindă măsuri de reeducare a legionarilor aflați în penitenciare – oferindu-se să „sprijine” această acțiune cu anumite „metode tari” deoarece susțineau ei [că] legionarii sunt greu de convins.

Speculația a constat din aceea că a reușit să convingă că nu-i suficient să se facă muncă de reeducare, că să se recurgă la „autodemascare” care, spuneau ei, constituie o dovadă concretă că deținuții se debarasează de fanatismul legionar.

Promițând că, în plus, din aceste „autodemascări”, ei vor obține o serie de materiale pe care organele de anchetă, precum și instanțele de judecată nu reușiseră să le afle.

Propunerea lor a fost acceptată, deși aceste „autodemascări” se făceau cu prețul unor constrângeri fizice și psihice, care au atins gradul unor adevărate atrocități, mergând până la omorârea unor deținuți. Deși în urma verificărilor făcute de organele de Securitate rezulta că aproape totalitatea acestor „materiale” obținute din demascări erau lipsite de adevăr, totuși se accepta continuarea „autodemascărilor”, închizându-se ochii față de metodele inumane ce se foloseau. Mai mult, această acțiune a fost extinsă în luna aprilie 1951 și la penitenciarul Gherla.

La un moment dat, din anchetă a rezultat că adevăratul scop urmărit de inițiatorii „autodemascărilor” era acela să informeze comandamentul legionar cu cele recunoscute în anchete de către legionarii condamnați, dar mai ales cu ceea ce

nu spusese în anchetă și care, aflate de Securitate, puteau duce la arestarea celor vizați.

Un alt aspect declarat de inițiatori era acela că acel deținut care în urma bătailor le-a vorbit ceea ce nu spusese în anchetă trebuia să fie omorât deoarece îl considerau periculos pentru ei, putând oricând să spună și Securității ceea ce le spusese lor.

Ajunsă într-un asemenea stadiu, ancheta devenea foarte grea, la aceasta concurând două elemente: legea tăcerii, pe care o adoptaseră cei anchetați, precum și lipsa totală de experiență în materie de anchetă, ce handicapa colectivul de activiști însărcinat cu această misiune.

În acest stadiu, ancheta a fost preluată în principal de ofițeri de Securitate care au dus-o până la proces. Ulterior am aflat că nici în final lucrurile nu s-au elucidat complet.

Un lucru a rămas pentru mine cert, și anume că din cele petrecute în penitenciarele Pitești și Gherla, organele de Securitate au fost serios compromise și prin acțiunea lor – ceea ce a fost mai dureros – s-a aruncat o lumină urâtă asupra politicii partidului nostru.¹

ACNSAS, Fond Documentar, dosar nr. 107, f. 2-10.

¹ Text inserat pe coperta 3 a ediției întâi (n. ed.).

Notă privind declarațiile lui Vintilă Vais

În ceea ce privește conținutul Proceselor Verbale de Interogatoriu, arătăm că o parte din acestea, mai ales cele luate deținuților Sepeanu Tudor și Weiss (Vais) Vintilă, conțin o serie de date și aspect strict secrete ale muncii M.A.I. care în nici un caz nu trebuie cunoscute de alte organe decât cele de Securitate.

Aceste declarații urmează să fie scoase din dosare, mai ales că ele nu au nici o legătură cu problema pentru care sunt trimiși în Justiție (declarații neconcludente pentru Justiție).

Unele declarații conțin o scrie de expresii triviale precum și unele expresii vulgare la adresa conducătorilor noștri, expresii care trebuie eliminate și în acest sens declarațiile urmează a fi schimbate.

Declarațiile care urmează să fie scoase sau înlocuite sunt menționate într-o notă aparte întrucât în anchetă nu s-a putut evita problema agenturii informative din Penitenciare, precum și alte aspect ale acestei munci, este necesar ca judecarea procesului să fie făcută în ședință secretă, într-un complet de judecată format din tovarăși aleși, iar în ceea ce privește

apărarea să fie făcută de un număr restrâns de avocați dintre cei mai atașați regimului.¹

ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 1 114, vol. 23, f. 75-76; *apud* Mircea Stănescu, Tilică Predescu, *Procesele reeducării, 1952-1960. Statul și dreptul, instrumente de represiune ale dictaturii comuniste*, editor coordonator Ilie Popa, Fundația Culturală „Memoria”, Filiala Argeș, Pitești, 2008, p. 50-51.²

¹ Torturile și chinurile perioadei staliniste la care au fost supuși deținuții politici din închisoarea Gherla, ce au constituit trauma națională de la începutul anilor '50 s-au regăsit în declarațiile și rapoartele condamnatului Weiss Vintilă către factorii de răspundere ai Partidului Comunist și Serviciului de Informații al lui Gheorghiu-Dej. În nota de mai sus, nesemnată, aflată în Arhiva Securității, autorul anonim subliniază caracterul strict confidențial al informațiilor furnizate de Weiss, acestea fiind dirijate exclusiv către Serviciile Secrete și oamenii de încredere ai Partidului Comunist, ele trebuind să rămână protejate informativ chiar și față de organele de Justiție, atât de obediente și alăturate factorilor de represiune ai regimului (notă Puica Buhoci).

² Text inserat pe coperta 2 a ediției întâi (n. ed.).

DESPRE AUTOR

Prof. Dr. RADU CIUCEANU¹

1. **Data nașterii:** 16 aprilie 1928, Arad.

2. **Profesie:** istoric, CP I, INST.

3. **Limbi străine cunoscute:** franceză, germană.

4. **Studii:** absolvent al Colegiul „Carol I”, Craiova.

Licențiat în istorie 1968-1972, specializarea Istoria României – Universitatea București, Facultatea de Istorie.

5. **Activitate:**

• Intră în Mișcarea Națională de Rezistență (M.N.R.) în 1947.

• În 1948 este cooptat în Comitetul militar al M.N.R.O. (Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia – comandant gen. Iancu Carlaonț).

• Arestat în septembrie 1948. Anchetat de Securitate, Procuratură și N.K.V.D.

• Condamnat, în iunie 1949, la 15 ani temniță grea pentru

¹ Se reproduce textul ediției întâi neactualizat. Pentru date biobibliografice actualizate privind pe autor cf. Toma Rădulescu, *Ștefan Ciuceanu. Un Profesor pentru Eternitate*, INST, București, 2019, Cap. IX, Urmașii lui Ștefan Ciuceanu. Prof. dr. Radu Ciuceanu, p. 421-443 (n. ed.).

„crimă de uneltire împotriva ordinii sociale”.

- Eliberat în 1963 (domiciliu obligatoriu până în 1965).
- Nu primește drept de lucru și buletin de identitate până în septembrie 1965.

- Muncitor necalificat, 1965-1966.
- Documentarist și fotograf la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” în cadrul Academiei Române (1967-1975)

- Exclus din Institut și repartizat la Muzeul de Istorie și Artă al Municipiului București; arheolog medievist (1975-1989). (Săpături arheologice la Putna, Coșula, Mihăilești, Afumați, Ghica-Tei, Pantelimon, Văcărești, Colțea etc.).

- Redactează în clandestinitate, împreună cu Octavian Roske și Daniel Barbu, studiile *Condiția monumentului sub regimul comunist și Va supraviețui Bucureștiul până în 1984?*, difuzate la Radio *Europa Liberă* în 1981 și 1985.

- Membru fondator al *Asociației Foștilor Deținuți Politici din România* (A.F.D.P.R.) în ianuarie 1990.

- Membru fondator al *Partidului Foștilor Deținuți Politici*, împreună cu gen. Constantin Lățea, mai 1990.

- Membru în Biroul Executiv C.P.U.N., februarie-iunie 1990.

- Membru fondator al primului Parlament al României 1990.

- Membru fondator al *Partidului Național Liberal*, 1990.

- Vicepreședintele Camerei Deputaților 1990-1992.

- Președinte fondator al Comisiei pentru cercetarea abuzurilor și corupției – 1990.

- Inițiatorul filmului serial *Memorialul durerii*, realizat de Televiziunea Română, împreună cu Octavian Roske.

- Director fondator al Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului – 1993.

- Doctor în istorie – 1998.

- Deputat din partea *Partidului România Mare* 2000-2004.

- Membru în Comisia juridică de disciplină și imunități (2000-2001).

- Președinte al Comisiei pentru Cercetarea abuzurilor, corupției și pentru petiții (2001-2004).

- Membru în Comisia de anchetă având drept scop investigarea condițiilor de legalitate și de oportunitate privind construirea imobilului „Cathedral Plaza” în imediata apropiere a Catedralei Romano-Catolice „Sfântul Iosif” din București.

- Vicepreședinte executiv și membru fondator al Fundației „Pantheonul României” – 2008.

6. Cărți publicate

Radu Ciuceanu, *Intrarea în tunel. Memorii I*, București, 1991.

Radu Ciuceanu, *Potcoava fără noroc, Memorii II*, Editura Meridiane, București, 1994.

Radu Ciuceanu, Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Vitalii Văratec, *Misiunile lui A. I. Vișinski în România. Din istoria relațiilor româno-sovietice. 1944 – 1946. Documente secrete*, INST, București, 1997 (responsabil).

Radu Ciuceanu, Adrian Brișcă, *Rezistența armată din Bucovina. 1944 – 1950*, vol. I, INST, București, 1998.

Radu Ciuceanu, Octavian Roske, Cristian Troncotă, *Începuturile Mișcării de Rezistență în România. 11 aprilie 1945 – 31 mai 1946*, vol. I, INST, București, 1998.

Radu Ciuceanu, *Autocrație și naționalism. Destinul unei familii, 1665 – 1856*, f.ed., București, 2000.

Radu Ciuceanu, Adrian Brișcă, *Rezistența armată din Bucovina 1950 – 1952*, vol. II, INST, București, 2000.

Radu Ciuceanu, Octavian Roske, Cristian Troncotă, *Începuturile Mișcării de rezistență în România 1 iunie – 31 decembrie 1946*, vol. II, INST, București, 2001.

Radu Ciuceanu, *Regimul penitenciar din România, 1940 – 1962*, INST, București, 2001.

Radu Ciuceanu, Cristina Păiușan, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist 1945 – 1958*, vol. I, INST, București, 2001.

Radu Ciuceanu, *Mișcarea națională de rezistență din Oltenia. 1945 – 1949*, vol. I, INST, București, 2001.

Radu Ciuceanu, *Pecetea diavolului. Memorii III*, INST, București, 2002.

Radu Ciuceanu, *Mișcarea națională de rezistență din Oltenia 1949 – 1952*, vol. II, INST, București, 2003.

Radu Ciuceanu, Corneliu Mihail Lungu (coord.), Florin Constantiniu (responsabil volum), Sever Catalan, *Stenogramele ședințelor conducerii P.C.R. 23 septembrie 1944 – 26 martie 1945*, INST, București, 2003.

Radu Ciuceanu, *Război total împotriva corupției, Cercetări asupra falimentării băncilor românești: Banca Internațională a Religiilor*, vol. I, f.ed., București, 2003.

Radu Ciuceanu. *Război total împotriva corupției*, vol. II, f.ed., București, 2003.

Radu Ciuceanu, *Război total împotriva corupției*, vol. III, f.ed., București, 2004.

Radu Ciuceanu, *Rezistența armată din Oltenia. 1953 – 1980*, vol. III, INST, București, 2004.

Radu Ciuceanu, *Jurnalul unui om liniștit. Nume de cod: Artistul*, INST, București, 2005.

Radu Ciuceanu, *Rețeaua pierdută. Cercetare asupra privatizării Romtelecom*, f.ed., București, 2005.

Radu Ciuceanu, *Jurnalul unui om liniștit. Nume de cod: Cucu*, vol. II, INST, București, 2006.

Radu Ciuceanu, *Rezistența din Munții Făgăraș: Grupul Ion Gavrilă-Ogoranu, 1949 – 1968*, INST, București, 2007 (coautor).

Radu Ciuceanu, *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. IV. 1948 – 1952, INST, București, 2007 (coautor).

Radu Ciuceanu, *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. V. 1945 – 1976. INST, București, 2007.

Radu Ciuceanu, Ion Constantin, *Masacrele de la Katyn*, INST, București, 2008.

LISTA ABREVIERILOR

ACNSAS	Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității
A.F.D.P.R.	Asociația Foștilor Deținuți Politici din România
art.	articol (de lege)
B.I.	Biroul de Inspecții (Speciale)
cap.	capitol
C.C.	Comitetul Central (al P.C.R.)
Cf.	Confer (lat.) = compară
cm	centimetri
coord.	coordinator, coordonatori (de volum colectiv)
C.P.	Cod Penal
C.P.U.N.	Consiliul Provizoriu al Unității Naționale
D., Dir.	Direcția (din cadrul structurii Securității)
D.G.P.(C.M.)	Direcția Generală a Penitenciarelor (și Coloniilor de Muncă)

D.G.S.S.	Direcția Generală a Securității Statului
DI.	Domnul
dr.	doctor
ed.	editor, editorului
Ev.	Evanghelia (după Luca)
f.	fila, filele (de dosar arhivă)
f.a.	fără an (de apariție menționat, carte)
f.ed.	fără editură (de apariție, carte)
f.l.	fără editură (de apariție, carte)
G.A.C.	Gospodărie Agricolă Colectivă
I.N.S.T.	Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, Academia Română
kg	kilograme
km	kilometri
lt.	Locotenent
m	metri
M.A.I.	Ministerul Afacerilor Interne
min.	minute
M.N.R.	Mișcarea Națională de Rezistență
M.N.R.O.	Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia
M.O.	Membru de Onoare (al Academiei Române)
mp	metri pătrați
mr.	maior
n. ed. (C.B.)	nota editorului (Corneliu Beldiman)
N.K.V.D.	Narodnîi Kommisariat Vnutrennîh Del

	(ru.) (Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne)
n.n., R.C.	nota noastră (Radu Ciuceanu)
nr.	număr
O.D.C.C.	Organizația Deținuților cu Convingeri Comuniste
p.	pagina, paginile
P.C.R.	Partidul Comunist Român
P.M.R.	Partidul Muncitoresc Român
R.C.	Radu Ciuceanu
R.P.R.	Republica Populară Română
S.S.I.	Serviciul Special (Secret) de Informații
ș.a.m.d.	Și așa mai departe
TBC	Tuberculoza („Bacilul de Tubercul”)
tov.	tovarăș, tovarăși
U.R.S.S.	Uniunea Republicilor Socialiste Sovietice
v.	verso (filă de dosar arhivă)
vol.	volum (de carte, dosar arhivă)

PUBLICAȚII ÎN COLECȚIILE INST

„Arhivele Totalitarismului”

Nr. 1-4/1993, Nr. 1-2/1994, Nr. 3/1994, Nr. 4/1994, Nr. 1/1995, Nr. 2/1995, Nr. 3/1995, Nr. 4/1995, Nr. 1/1996, Nr. 2-3/1996, Nr. 4/1996-1/1997 – ediție internațională, Nr. 2-3/1997, Nr. 4/1997, Nr. 1/1998, Nr. 2-3/1998, Nr. 4/1998, Nr. 1-2/1999, Nr. 3-4/1999, Nr. 1-2/2000, Nr. 3-4/2000, Nr. 1-2/2001, Nr. 3-4/2001, Nr. 1-2/2002 – ediție internațională, Nr. 3-4/2002, Nr. 1-2/2003 – ediție jubiliară „Un deceniu de activitate”, Nr. 3-4/2003, Nr. 1-2/2004, Nr. 3-4/2004, Nr. 1-2/2005, Nr. 3-4/2005, Nr. 1-2/2006, Nr. 3-4/2006, Nr. 1-2/2007, Nr. 3-4/2007, Nr. 1-2/2008, Nr. 3-4/2008, Nr. 1-2/2009, Nr. 3-4/2009, Nr. 1-2/2010, Nr. 3-4/2010, Nr. 1-2/2011, Nr. 3-4/2011, Nr. 1-2/2012 – Ediție internațională, Nr. 3-4/2012, Nr. 1-2/2013, Nr. 3-4/2013, Nr. 1-2/2014, Nr. 3-4/2014, Nr. 1-2/2015, Nr. 3-4/2015, Nr. 1-2/2016, Nr. 3-4/2016, Nr. 1-2/2017, Nr. 3-4/2017, Nr. 1-2/2018, Nr. 3-4/2018, Nr. 1-2/2019, Nr. 3-4/2019, Nr. 1-2/2020, 3-4/2020.

Colecția «Biografii»

- Ion Constantin • *Cazul Ryszard Kukliński. Un Pacea al Poloniei?*, 2009.
- Toma Rădulescu • *Ștefan Ciuceanu. Un Profesor pentru Eternitate*, 2019.

Colecția «Dezbateri»

- Ana-Maria Cătănuș (coord.) • *Sfârșitul perioadei liberale a regimului Ceaușescu: Minirevoluția culturală din 1971*, 2005.
- Dan Cătănuș (coord.) • *România și „Primăvara de la Praga”*, 2005.
- Felician Duică (coord.) • *„Solidaritatea” – Revanșa poloneză*, 2007.

■ Corneliu Beldiman (coord.) • *Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului – 20 de ani de activitate (1993-2013). Fenomenul totalitar: realități istorice și abordări istoriografice. Conferința internațională aniversară a INST, București, 26-27 septembrie 2013, 2015.*

■ Natalia Lazăr, Alexandru-Cristian Voicu (ed.) • *România în secolul XX. De la Marea Unire la totalitarism, Conferința: „Centenarul Marii Uniri. Credință, rezistență și istorie românească”, Negrești-Oaș, 8-9 august 2018, Muzeul Țării Oașului, INST – Editura Cetatea de Scaun, București / Târgoviște, 2018.*

■ Anca Natalia Rusu, Alexandru Cristian Voicu (ed.) • *Satul românesc: centru de credință, continuitate și rezistență în Transilvania, Familie, comunitate, filantropie. Biserica în perioada regimului totalitar, Muzeul Țării Oașului – INST, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2019.*

■ Antoaneta Olteanu, Ana-Maria Cătănuș (coord.) • *Relațiile româno-ruse / sovietice din secolul al XIX-lea până în prezent, Centrul de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu”, INST - Departamentul de Filologie Rusă și Slavă, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Universitatea din București, Editura Universității din București, București, 2020.*

■ Florin-Răzvan Mihai, Vasile Buga (coord.) • *Problema Basarabiei în relațiile româno-sovietice 1918 - 2018, Centrul de Studii Ruse și Sovietice „Florin Constantiniu”, INST – Editura Litera, București, 2020.*

■ Radu Ciuceanu, Anca Natalia Rusu (ed.) • *Familie, comunitate, filantropie. Biserica în perioada regimului totalitar, Muzeul Țării Oașului – INST, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2020.*

Colecția «Dictionare»

■ Paul Caravia (coord.), Virgiliu Constantinescu, Ștefan Iloaie • *Mărturisitorii de după gratii. Slujitori ai Bisericii din temnițele comuniste, INST – Arhidiecezana Cluj, 1995.*

■ Alesandru Duțu, Florica Dobre • *Eroi români pe Frontul de Răsărit 1941 – 1944, vol. I, INST – Editura Eminescu, 1995.*

■ Paul Caravia (coord.), Virgiliu Constantinescu, Flori Stănescu • *Biserica întemnițată. România 1944 – 1989, 1998.*

■ Paul Caravia (coord.), Virgiliu Constantinescu, Flori Stănescu • *The Imprisoned Church. Romania 1944 – 1989*, 1999.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. I. A – C, 2001.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. II. D – G, 2003.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. III. H – L, 2004.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. IV. M, 2005.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. V. N – O, 2006.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. VI. P, 2007.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. VII. Q – R, 2008.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. VIII. S – Ș, 2009.

■ Octavian Roske (coord.) • *Mecanisme represive în România 1945 – 1989. Dicționar biografic*, vol. IX. T – Z, 2011.

Colecția «Documente»

■ Florian Tănăsescu (coord.), Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu • *Ideologie și structuri comuniste în România*, vol. I. 1917 – 1918, 1995.

■ Ioan Scurtu (coord.), Cristian Troncotă, Natalia Tampa, Dragoș Zamfirescu, Ion Bucur • *Totalitarismul de dreapta în România. Origini, manifestări, evoluție*, vol. I. 1919 – 1927, 1996.

■ Radu Ciuceanu (responsabil), Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Vitalie Văratîc • *Misiunile lui A. I. Vișinski în România. Din istoria relațiilor româno-sovietice 1944 – 1946. Documente secrete*, 1997.

■ Florian Tănăsescu (coord.), Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu • *Ideologie și structuri comuniste în România*, vol. II. 9 decembrie 1918 – 31 decembrie 1919, 1997.

■ Adrian Brișcă, Radu Ciuceanu • *Rezistența armată din Bucovina*, vol. I. 1944 – 1950, 1998.

■ Radu Ciuceanu, Octavian Roske, Cristian Troncotă • *Începuturile Mișcării de rezistență în România*, vol. I. 11 aprilie 1945 – 31 mai 1946, 1998.

■ Adrian Brișcă • *Rezistența armată din Bucovina*, vol. II. 1 octombrie 1950 – 10 iunie 1952, 2000.

■ Dan Cătănuș, Octavian Roske • *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. I. 1949 – 1953, 2000.

■ Florica Dobre, Alesandru Duțu • *Distrugerea elitei militare sub regimul ocupației sovietice în România*, vol. I. 20 august 1944 – 28 decembrie 1946, 2000.

■ Ioan Scurtu (coord.), Cristian Troncotă, Natalia Tampa, Dana Beldiman • *Ideologie și formațiuni de dreapta în România*, vol. II. 25 iunie 1927 – 2 ianuarie 1931, 2000.

■ Vitalie Văratîc • *Preliminarii ale raptului Basarabiei și nordului Bucovinei, 1938 – 1940*, I.N.S.T. – Editura Libra, 2000.

■ Dan Cătănuș • *Cadrilaterul. Ideologie cominternistă și iredentism bulgar 1919 – 1940*, 2001.

■ Radu Ciuceanu, Octavian Roske, Cristian Troncotă • *Începuturile Mișcării de rezistență în România*, vol. II. 1 iunie – 18 noiembrie 1946, 2001.

■ Radu Ciuceanu • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. I. 1947 – 1949, 2001.

■ Radu Ciuceanu • *Regimul penitenciar din România 1940 – 1962*, 2001.

■ Florica Dobre, Alesandru Duțu • *Distrugerea elitei militare sub regimul ocupației sovietice în România*, vol. II. 1 aprilie 1947 – 27 iulie 1964, 2001.

■ Cristina Păiușan, Radu Ciuceanu • *Biserica Ortodoxă Română sub regimul comunist*, vol. I. 1945 – 1958, 2001.

■ Florian Tănăsescu (coord.), Dumitru Costea, Ion Iacoș, Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu • *Ideologie și structuri comuniste în România*, vol. III. 1 ianuarie 1920 – 3 februarie 1921, 2001.

■ Ioan Scurtu (coord.), Dana Beldiman, Natalia Tampa, Corneliu Beldiman, Tiberiu Tănase, Cristian Troncotă • *Ideologie și formațiuni de dreapta în România*, vol. III. 5 ianuarie 1931 – 7 iunie 1934, 2002.

■ Mioara Anton, Ioan Chiper • *Instaurarea regimului Ceaușescu. Continuitate și ruptură în relațiile româno-sovietice*, INST – I.R.S.I., 2003.

■ Radu Ciuceanu • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. II. 1949 – 1952, 2003.

■ Radu Ciuceanu, Corneliu Mihail Lungu (coord.), Florin Constantiniu (responsabil volum), Sever Catalan • *Stenogramele ședințelor conducerii P.C.R. 23 septembrie 1944 – 26 martie 1945*, INST – A.N.R., 2003.

■ Cristina Păiușan, Radu Ciuceanu • *The Romanian Orthodox Church under the Communist Regime*, vol. I. 1945 – 1958, 2003.

■ Ioan Scurtu (coord.), Corneliu Beldiman, Natalia Tampa, Tiberiu Tănase, Cristian Troncotă, Puiu Dumitru Bordeiu • *Ideologie și formațiuni de dreapta în România*, vol. IV. 7 iulie 1934 – 30 martie 1938, 2003.

■ Adrian Brișcă • *Rezistența armată din Banat*, vol. I. 1945 – 1949, 2004.

■ Dan Cătănuș, Octavian Roske • *Colectivizarea agriculturii în România. Represiunea*, vol. I. 1949 – 1953, 2004.

■ Dan Cătănuș • *Între Beijing și Moscova. România și conflictul sovieto-chinez*, vol. I. 1957 – 1965, 2004. Premiul Fundației Naționale pentru Știință și Artă a Academiei Române, 2004; Premiul „Eudoxiu Hurmuzachi” al Academiei Române, 2006.

■ Radu Ciuceanu • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. III. 1953-1980, 2004.

■ Marian Cojoc • *Rezistența armată din Dobrogea, 1945 – 1960*, 2004.

■ Cristian Troncotă, Alin Spânu • *Documente S.S.I. privind spațiul sovietic, 22 august 1939 – 23 august 1944*, 2004.

■ Adrian Brișcă • *Jurnalul unui partizan: Vasile Motrescu și Rezistența armată din Bucovina*, 2005.

■ Constantin Buchet • *Social-democrația încarcerată. Evoluții politice interne și reacții internaționale, 1946 – 1969*, 2005.

■ Dan Cătănuș, Octavian Roske • *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. II. 1953 – 1956, 2005.

■ Radu Ciuceanu • *Jurnalul unui om liniștit*, Nume de cod: *Artistul*, vol. I. 1963 – 1970, 2005.

■ Camelia Ivan Duică • *Rezistența anticomunistă din Maramureș. Gruparea Popșa, 1948 – 1949*, 2005.

■ Dana Honciuc Beldiman • *Statul Național Legionar. Septembrie 1940 – ianuarie 1941. Cadrul legislativ*, 2005.

■ Cristian Troncotă, Florin Pintilie, Alin Spânu • *Documente S.S.I. despre poziția și activitățile politice din România în perioada regimului autoritar. 6 septembrie 1940 – 23 august 1944*, 2005. Premiul „Aurelian Sacerdoțeanu”, acordat de Romanian International Bank S.A. în cadrul Premiilor oferite de Fundația Culturală „Magazin Istoric”.

■ Adrian Brișcă, Gabriel Ciuceanu • *Rezistența armată din Bucovina*, vol. III. 1952 – 1958, 2006.

■ Radu Ciuceanu • *Jurnalul unui om liniștit*. Nume de cod: *Cucu*, vol. II, 1970 – 1989, 2006.

■ Ioan Scurtu (coord.), Corneliu Beldiman, Tiberiu Tănase, Badea-Florin Pintilie, Puiu Dumitru Bordeiu • *Ideologie și formațiuni de dreapta în România*, vol. V. 30 martie 1938 – 6 septembrie 1940, 2006.

■ Cristian Troncotă, Alin Spânu, Florin Pintilie • *Documente S.S.I. despre poziția și activitățile grupurilor politice din România. 6 septembrie 1940 – 23 august 1944*, vol. II, 2006.

■ Adrian Brișcă, Puica Buhoci • *Rezistența armată din Munții Apuseni. Gruparea maiorului Nicolae Dabija, 1948 – 1949*, 2007.

■ Adrian Brișcă, Radu Ciuceanu • *Rezistența armată din Munții Făgăraș: Grupul Ion Gavrilă-Ogoranu, 1949 – 1968*, 2007.

■ Radu Ciuceanu • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. IV. 1945 – 1976, 2007.

■ Radu Ciuceanu, Puica Buhoci • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia*, vol. V. 1948 – 1952, 2007.

■ Octavian Roske, Dan Cătănuș, Florin Abraham • *Colectivizarea agriculturii în România. Cadrul legislativ, 1949 – 1962*, 2007.

■ Ioan Scurtu (coord.), Corneliu Beldiman, Dana Honciuc, Tiberiu Tănase, Badea-Florin Pintilie, Puiu Dumitru Bordeiu • *Ideologie și formațiuni de dreapta în România*, vol. VI. *Septembrie 1940 – februarie 1941*, 2007.

■ Gavriil Preda, Petre Opreș • *România în Organizația Tratatului de la Varșovia, 1954-1968*, vol. I, 2008.

■ Gavriil Preda, Petre Opreș • *România în Organizația Tratatului de la Varșovia, 1954-1968*, vol. II, 2009.

■ Pavel Moraru • *Momente din activitatea serviciilor secrete ale armatei române pe Frontul de Răsărit, 1941 – 1944*, 2009.

■ Ioan Scurtu (coord.), Corneliu Beldiman, Puiu Dumitru Bordeiu, Dragoș Zamfirescu, Florin-Răzvan Mihai, Badea-Florin Pintilie, Vasile Ciobanu, Tiberiu Tănase, Pavel Moraru, Florin Șandru • *Ideologie și formațiuni de dreapta în România*, vol. VII. *Ianuarie 1941 – februarie 1943*, 2009.

■ Vasile Ciobanu, Sorin Radu, Nicolae Georgescu • *Frontul Plugarilor. Documente*, vol. I, 1944 – 1947, 2011.

■ Camelia Moraru, Constantin Moraru • *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R.*, vol. V, 1953, 2012.

■ Vasile Buga • *O vară fierbinte în relațiile româno-sovietice. Convorbirile de la Moscova din iulie 1964*, 2012.

■ Emil Rus • *Delictul de opinie. Procesul ziariștilor, 1945*, 2012.

■ Ion Bălan • *Colectivizarea în regiunea București, 1950-1962*, 2012.

■ Dan Cătănuș, Vasile Buga (editori) • *Gh. Gheorghiu-Dej la Stalin: Stenograme, note de convorbire, memorii, 1944-1952*, 2012.

■ Vasile Ciobanu, Sorin Radu, Nicolae Georgescu • *Frontul Plugarilor. Documente*, vol. II, 1948 – 1951, 2012.

■ Andrei Șiperco (ed.) • *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, presiuni, crime... Arhiva Alexandru Șiperco*, vol. I, 2015.

■ Camelia Moraru, Constantin Moraru • *Stenogramele ședințelor Biroului Politic și ale Secretariatului Comitetului Central al P.M.R., vol. VI, August-decembrie 1953*, 2015.

■ Andrei Șiperco (ed.) • *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, represiuni, crime... Arhiva Alexandru Șiperco*, vol. II, 2016.

■ Andrei Șiperco (ed.) • *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, represiuni, crime... Arhiva Alexandru Șiperco*, vol. III, 2018.

■ Florian Tănăsescu (coord.), Gheorghe Neacșu, Marin C. Stănescu, Nicolae Tănăsescu • *Ideologie și structuri comuniste în România, vol. IV. 6 februarie 1921 – 29 noiembrie 1922*, 2018.

■ Andrei Șiperco (ed.) • *Confesiunile elitei comuniste. România 1944-1965: Rivalități, represiuni, crime... Arhiva Alexandru Șiperco*, vol. IV, 2019.

■ Vitalie Văratîc • *Misterul leilor*, INST – Editura Oscar Print, București, 2020.

■ Radu Ciuceanu • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia. Documente (1948-1963)*, 2021.

Colecția «Enciclopedii»

■ Octavian Roske (coord.) • *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea*, vol. I, A-E, 2011. Premiul „Nicky Chrissoveloni” acordat de familia Chrissoveloni în cadrul Premiilor oferite de Fundația Culturală „Magazin Istoric”, 2012.

■ Octavian Roske (coord.) • *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea*, vol. II, F-O, 2012. Premiul „Nicolae Iorga” acordat de Besta Group în cadrul Premiilor oferite de Fundația Culturală „Magazin Istoric”, la Banca Națională a României, 29 aprilie 2013.

■ Dan Cătănuș (coord.) • *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Instituții de partid, de stat, obștești și cooperatiste*, 2012.

■ Octavian Roske (coord.) • *România 1945-1989. Enciclopedia regimului comunist. Represiunea*, vol. III, P-R, 2016.

Colecția «Memorii»

■ Radu Ciuceanu • *Memorii*, vol. II. *Potcoava fără noroc*, INST – Meridiane, 1994. Premiul „Liviu Rebreanu” acordat de Centrul Internațional Ecumenic

■ Lucian Plapșa • *Memorii*, vol. I. *Soarele de la nord*, INST – Editura Helicon, 1996.

■ Gheorghe Jurebie • *Memorii*, vol. I. *Pe frontierele identității*, 1998.

■ Constantin Pantazi • *Cu Mareșalul până la moarte. Memorii*, INST – Editura Publiferom, 1999.

■ Andrei Bontaș • *Cronica pierdută a unui om regăsit*, 2001.

■ Radu Ciuceanu • *Memorii*, vol. III. *Pecetea diavolului*, 2002.

■ Lucian Plapșa • *Memorii*, vol. II. *Popas în iad*, INST – Editura Artpress, 2004.

■ Mihai Marcu • *Cincinalul unui primar comunist (1975 – 1979)*, 2005.

■ Mihai Timaru • *Memorial din cotul Carpaților...*, 2005.

■ Șerban Milcoveanu • *Vârf de lance. Secolul XX. Depoziții de martor al epocii și relatări de participant la evenimente*, 2006.

■ Constantin Lățea • *Memorii pe trei fronturi*, 2007.

■ Vasile Velisaratu • *Destine de artiști în secolul XX*, 2007.

■ Ion Brichiuș • *Strajă la Nistru*, 2009.

■ Ion Pavel • *Dincolo de aparențe*, 2010.

■ Gherasim Țic • *Tinerețe furată*, 2010.

■ Alexandru Budișteanu în dialog cu Flori Bălănescu • *Între istorie și judecata posterității*, 2010.

■ Ion Baurceanu • *O viață ratată: un deținut politic în România: 1951 – 1964*, 2010.

■ Alexei Vakulovski • *În gura foametei – Mărturii ale supraviețuitorilor*, 2011.

- Gabriel Țepelea • *Întâlniri la răscrucea unor destine*, 2011.
- Radu Ciuceanu • *Memorii*, vol. IV. *Prea mult întuneric, Doamne!*, 2012.
- Ion Baurceanu • *O viață ratată: un deținut politic în România: 1951 – 1964*, Ediția a doua revizuită, 2013.
- Alexandru Budișteanu • *Sub patru regimuri pe toate continentele*, 2014.
- Radu Ciuceanu • *Memorii*, vol. V. *La taină cu diavolul*, 2015.
- Ion Baurceanu • *O viață ratată: un deținut politic în România: 1951 – 1964*, Ediția a treia revizuită și adăugită, 2016.
- Radu Ciuceanu • *Memorii*, vol. VI. *Thalassa! Thalassa! Thalassa!*, 2017.
- Nicholas Dima • *Mărturii dedicate eroilor și martirilor noștri (O sută de ani de frământări: 1918-2018)*, 2018.
- Florian Tănăsescu • *Adevăruri neștiute despre o altfel de istorie*, Editura Artemis – INST, 2018.
- Nicholas Dima • *Maratonul Vieții*, 2019.
- Radu Ciuceanu • *Intrarea în tunel*, ediția a doua revăzută și adăugită, 2021.
- Radu Ciuceanu • *Potcoava fără noroc*, ediția a doua revăzută și adăugită, 2021.
- Radu Ciuceanu • *Pecetea diavolului*, ediția a doua revăzută și adăugită, 2021.
- Radu Ciuceanu • *Prea mult întuneric Doamne!*, ediția a doua revăzută și adăugită, 2021.

Colecția «Sinteze»

- Mioara Anton • *Ieșirea din cerc. Politica externă a regimului Gheorghiu-Dej*, 2007.
- Vasile Buga • *Apusul unui imperiu: URSS în epoca Gorbaciov: 1985 – 1991*, 2007.
- Ion Constantin • *Polonia în epoca „Solidarității”*: 1980 – 1989, 2007.
- Pavel Moraru • *Urmașii lui Felix Dzerjinski. Organele Securității Statului în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească 1940 – 1991*, 2008.

Colecția «Studii»

- Dumitru Șandru • *Reforma agrară din 1945 în România*, 2000.
- Petre Țurlea • *8 Noiembrie 1945*, 2000.
- Dana Beldiman • *Armata și Mișcarea Legionară 1927 – 1947*, 2002.
- Cristian Troncotă • *Istoria Securității regimului comunist din România*, vol. I. 1948 – 1964, 2003.
- Florin Abraham • *Transformarea României: 1989 – 2006. Rolul factorilor externi*, 2006.
- Dan Cătănuș, Vasile Buga (coord.) • *Putere și societate. Lagărul comunist sub imperiul destalinizării*. 1956, 2006.
- Liu Yong • *Sino-Romanian Relations: 1950's – 1960's*, 2006.
- Corneliu Beldiman, Dana Honciuc • *„Ostaș credincios Țării și Regelui”. Aspecte ale relațiilor dintre Armată și Mișcarea Legionară (1927 – 1947)*, INST – Editura Pro Universitaria, 2007.
- Ion Constantin • *Polonia în secolul totalitarismelor, 1918 – 1989*, 2007.
- Gheorghe Onișoru • *Operațiunea Tămădău: Desființarea Partidului Național Țărănesc (1947)*, 2008.
- Pavel Moraru • *La hotarul românesc al Europei. Din istoria Siguranței Generale în Basarabia, 1918 – 1940*, 2008.
- Radu Ciuceanu, Ion Constantin • *Masacrele de la Katyń*, 2008.

- Dumitru Șandru • *Reforma agrară din 1945 și țărâniea germană din România*, 2009.
- Minodora-Maria Cioban Someșanu • *Epurări în Universitatea Clujeană, 1944 – 1958*, 2010.
- Dan Cătănuș • *Tot mai departe de Moscova... Politica externă a României în contextul conflictului sovieto-chinez, 1956 – 1965*, 2011.
- Brândușa Costache • *Activitatea României în Consiliul de Ajutor Economic Reciproc. 1949-1974*, 2012.
- Aurel Lup • *40 de ani de agricultură în Dobrogea (1949 – 1989)*, INST – Editura Ex-Ponto, 2012.
- Alexandru-Murad Mironov • *Vremea încercărilor. Relațiile româno-sovietice: 1930-1940*, 2013.
- Vlad Mitric-Ciupe • *Arhitecții români și detenția politică: 1944-1964. Între destin concentraționar și vocație profesională*, 2013.
- Vasile Buga • *Pe muchie de cuțit. Relațiile româno-sovietice: 1965 – 1989*, 2013.
- Ana-Maria Cătănuș • *Vocația libertății. Forme de disidență în România anilor 1970-1980*, 2014. Premiul „Nicolae Bălcescu” acordat de Academia Română, 2016.
- Gheorghe Onișoru • *Pecetea lui Stalin. Cazul Vasile Luca*, Editura Cetatea de Scaun – INST, Târgoviște, 2014. Premiul „Mitiță Constantinescu” al Fundației Culturale „Magazin Istoric”, 2015.
- Ion Constantin • *Problema Basarabiei în discuțiile româno-sovietice din timpul Războiului Rece 1945-1989*, 2015.
- Vasile Buga • *Sub lupa Moscovei. Politica externă a României 1965 – 1989*, 2015.
- Iuliu Crăcană • *Dreptul în slujba puterii. Justiția în regimul comunist din România 1944 – 1958*, 2015.
- Cristina Diac (coord.) • *Dezintegrarea U.R.S.S.: cauze și consecințe. Materialele simpozionului din 2011*, INST - Editura Universității din București, 2015.
- Alesandru Duțu • *Armata Română în vremuri de cumpănă 1945 – 1965*, 2016.
- Dan Cătănuș • *Comuniștii români și „Devierea de dreapta”. Istoria unei afaceri de partid, 1940-1968*, 2018.

■ Ana Vădeanu • *Frământări în Spania secolelor al XIX-lea – al XX-lea*, Editura Academiei - INST, 2019.

■ Vasile Buga • *Lumini și umbre. Relațiile economice româno-sovietice 1965 – 1989*, 2019.

În afara colecțiilor

■ Florin Constantiniu, Dalila-Lucia Aramă, Dan Cătănuș (coord.) • *Un destin și o viață. Omagiu profesorului Radu Ciuceanu la 75 de ani*, 2003.

■ Florin Constantiniu, Dalila-Lucia Aramă, Dan Cătănuș (coord.) • *Un destin și o viață. Omagiu profesorului Radu Ciuceanu la 75 de ani*, Ediția a doua revăzută și adăugită, 2004.

■ Anca Beatrice Todoreanu (coord.) • *Civilizația Epocii Brâncovenesti*, INST – Monitorul Oficial, 2014.

■ Radu Ciuceanu • *Frumoase zile de tinerețe... Dramă istorică*, ediția a doua revăzută și adăugită, 2021.

Ediții digitale (pdf pe DVD)

■ Radu Ciuceanu • *Intrarea în tunel*, ediția a doua digitală revăzută și adăugită, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *Potcoava fără noroc*, ediția a doua digitală revăzută și adăugită, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *Pecetea diavolului*, ediția a doua digitală revăzută și adăugită, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *Prea mult întuneric Doamne!*, ediția a doua digitală revăzută și adăugită, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *La taină cu diavolul*, 2015, ediție digitală, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *Thalassa! Thalassa! Thalassa!*, 2017, ediție digitală, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *Memorii*, vol. I-VI, ediție digitală, 2021 (cuprinde toate volumele de mai sus).

■ Radu Ciuceanu • *Mișcarea Națională de Rezistență din Oltenia. Documente (1948-1963)*, 2021.

■ Radu Ciuceanu • *Frumoase zile de tinerețe... Dramă istorică*, ediția a doua digitală revăzută și adăugită, 2021.

Publicațiile editate de Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului pot fi comandate la telefon 021-230 6992, fax. 021-230 7682 sau pe adresa de e-mail: inst.academia@gmail.com.

Volumele comandate sunt expediate prin poștă cu plata ramburs.

Publicațiile pot fi achiziționate și de la sediul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului: Str. Arh. Grigore Cerchez Nr. 16, Sector 1, 011876 București.

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

ACADEMIA ROMÂNĂ

INSTITUTUL NAȚIONAL PENTRU STUDIUL TOTALITARISMULUI

